

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. S. Frančiška 20
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavijo pri ADIT-u v
Ljubljani, Tyrševa 34 ali na
čekovni račun pri Komunalni
banki, N. 6 - 1 - 90603 - 7
Cena listu: lir 20. — din 15.
— v Jugoslaviji in din 8 v
coni B.

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir,

TRST 28. julija 1950

LETO PETO številka 224

Poština plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov Založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Frančiška 20.

Kronika

Madžarski pravosodni minister, ki je bil najprej odstavljen, je bil na to aretiran skupno z ženo. Avstralska vlada je sklenila ukiniti ves svoj izvoz v Severno Korejo in na ta način podpreti resolucijo Varnostnega sveta.

V Tokiu so se razširili glasovi, da je Mao-Tse-Tung postal vrhovni poveljnik osvobodilne vojske Azijscev.

Predsednik grške vlade Plastiras je izjavil, da bo najbrž odstopil, ker ni uspel pomiriti med seboj sprte grške stranke.

Kemik Gold, ki so ga v Filadelfiji aretirali pod obtožbo, da je izdal atomske tajnosti Sovjetski zvezi, je svojo »krivdo« priznal.

Na turško - sovjetski meji v pokrajini Ignir je prišlo do incidenta, pri katerem so sovjetski vojniki ranili enega turškega civilista.

V nekem intervjuu je baje Cang-Kaj-Sek prvič priznal, da je njegov režim delal velike napake.

Govori se o preosnovi angleške vlade. Bevin naj bi zamenjal Shawcross, ki je sedaj državni tožilec. Niso izključene splošne volitve v novembru.

Senatna komisija za oborožene sile ZDA je odobrila vrsto ukazov za povečanje oboroženih sil. Tudi število italijanskih oboroženih sil bodo od sedanjih 150.000 mož povečali na 250.000 mož.

Državni tožilec iz vzhodne Nemčije Perscheid je pobegnil v zapadno Nemčijo.

Ker se je sovjetski visoki komisar za Avstrijo gen. Maslov upiral obnovitvi jugoslovanske telegrafске linije Tanjug v Avstriji, je konferenca, ki naj bi to vprašanje rešila, propadla.

Pri glasovanju o pokojninah vojnih invalidov in vojnih vdovam, je Plevenova vlada dobila samo 1 glas večine.

Milan bo postal prvo atomsko mesto Italije, ker bodo v njem zgradili tovrstni laboratorij.

V Londonu je v teku konferenca 12 atlantskih držav, na kateri razpravljajo o ustanovitvi organa za koordinacijo obrambnih namer.

V Otawi je umrl dolgoletni kanadski ministrski predsednik Mackenzie King.

Kitajske čete so se izkrcale na otoku Quemoy, ki leži pred pristaniščem Amoy. Iz tega sklepa Amerikanci, da bo Kitajska ljudska vojska kmalu začela napad na Formozo.

V japonskih zaporih je umrl bivši zunanji minister Togo, ki je bil zaradi napada v Pearl Harborju obsojen na 25 let ječe.

V Lake Successu so v začetni komisiji nadaljevali razpravo o Eritreji, na kateri se je pokazala težnja za kompromisno rešitev eritrejskega vprašanja.

V prihajajočem letu bo Francija izdala 500 milijard frankov za vojsko.

Ameriški tajnik za Daljni vzhod Rusk se je dalj časa razgovarjal z kitajskim nacionalističnim poslanikom o možnosti napada na Formozo.

V zvezi s povzemanjem vojaških izdatkov v Grčiji so začele rasti tudi cene.

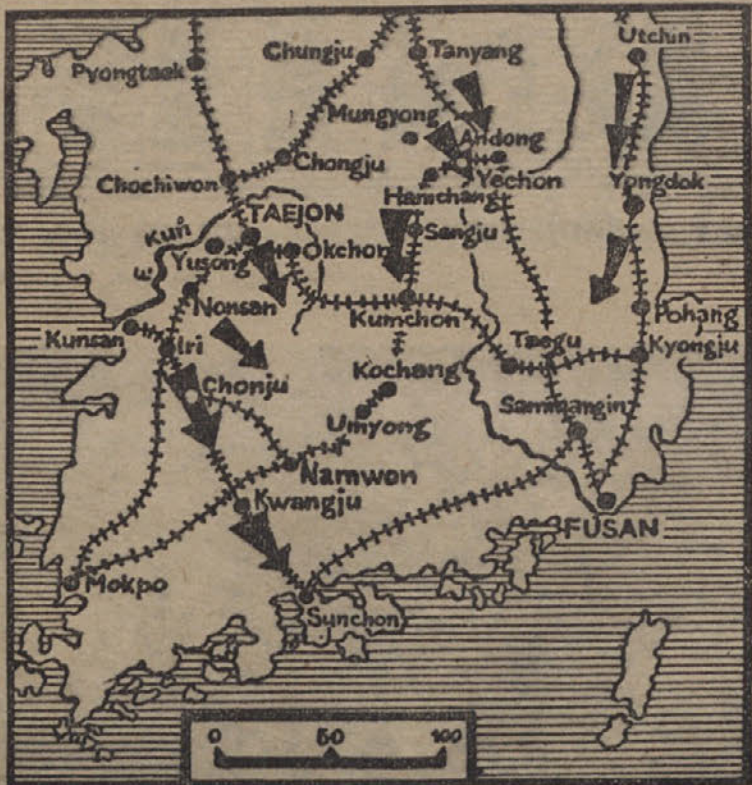
Poljska zunanja trgovina se je v primerjavi z lanskim letom dvignila za 12 odstotkov. Največja je s Sovjetsko zvezo.

Beograd zanika lažne vesti italijanskega tiska, po katerih naj bi se jugoslovanske čete pomikale proti Istri in jugoslovanskemu področju STO-ja.

Novinarji raznih listov na Koreji so protestirali proti ameriški bombardiranju civilnega prebivalstva.

V Angliji se širijo glasovi, da bo general Franco odstopil zato, da bi lahko potem Španija prejemala ameriško vojaško pomoč.

15 sindikalnih predstavnikov in delavcev iz pokrajine Viterbo in iz Kalabrije se je vrnilo s potovanja po Jugoslaviji. Novinarjem so izjavili, da so ugotovili napredek Jugoslavije na vseh področjih.

IZVRŠEN JE ZLOČIN nad belgijsko republiko

IZ PROGLASA SOCIALISTIČNE STRANKE BELGIJE

Pri referendumu za povrnitev kralja ali proti njej se je 62% Belgijcev izreklo proti kralju. Ve rjetno bi bil odstotek glasov proti kralju še večji, da ni bilo pri referendumu običajnih goljufij demokratske prakse. Kljub temu plebiscitarnemu izrazu belgijskega ljudstva, je preteklo soboto privreda belgijska klerikalna buržoazija Leopolda III v Belgijo in vzpostavila njegovo suverenost. To se je zgodilo po glasovanju v zbornici, ko so vsi socialisti, komunisti in liberalci zapustili dvorano v znak protesta. Ob tej priliki je socialist Spaaek zaklical krščanskim socialcem: »Vi samj si prevzemate strašno odgovornost!« Predsednik socialistične stranke pa je dejal: »Leopold III. in njegova stranka hočejo dokaz sile. Imeli ga bodo. V proglasu socialistične stranke pa je rečeno, ča stranka ne priznava Leopolda III. kot kralja Belgije in da odklanja vsako politično sodelovanje z njim sedaj ali v bodoče. Stranka se mu bo upirala do tedaj, dokler ne bo z njegovo abdikacijo omogočeno Belgijcem, da se sporazumejo ob drugem kralju, ki bi spoštoval svoje ustavne dolžnosti.

Vsebinska teh izjav je odraz sedanjega položaja v Belgiji. Povsod demonstracije proti kralju, povsod velike stavke rudarjev, železničarjev itd. v eni sami noči 48 bombnih atentatov na komunikacije in vladna ter kraljevska poslopja, po mestih patrolirajo tanki in blindirani avtomobili, vojaštvo in policija v pripravljenosti, v Valoni zastave na pol droga v znak žalovanja proti kraljevemu povratku. Ljudske množice so razjarjene. Če bi dobile v roke osvobodilnega kralja, bi ga linčale, kot napadajo sicer redke monarhiste.

Toda kralja ni. Kralj je skrit v dvorcu Laeken, obdan z večjim policijskim varstvom kot takrat, ko so ga pred besem ljudstva varovali Nemci. Policijske sile so zastražile vso pot, ki je vodila od letališča do dvorca, h kateremu se daleč okoli ne more približati nihče razen tajne monarhistične policije.

Izza zastražnih sten, je osvobojeni kralj naslovil svojo »poslanico« na ljudstvo. V njej je izrazil svojo podporo atlantskemu paktu in poudaril potrebo »državne enotnosti«, popolnoma pa je zamolčal možnost svoje abdikacije v prid princa Baldovira, kar bi moglo do neke mere pomiriti razburjenje v državi. Svojo poslanico je kralj prebral tudi v Kronskem svetu, ki se je tokrat sestel retičje v 120 letih, katerega pa so se udeležili samo demokristjani, čeprav je to najvišji državni organ.

Krščanska stranka je podala formalno ostavko, nakar ji je kralj poveril nalogo, naj najprej vrši svoje posle. Ko je to sporočil na seji obeh zbornic predsednik vlade Duvieusart je vodja socialistov Spaaek odločno napadel kraljevo poslanico in dejal, da pomeni izzivanje vseh demokratov. Ta poslanica dokazuje, da je kralj pozabil na preteklost in se ponša, kakor da bi ga moralo ljudstvo prositi odpuščanja, namesto da bi to steryl on. Kralj pozablja na Berhtesgaden, kapitulacijo, svojo poroko v vojnem času, zopetno uvedbo nemških dinastičnih naslovov itd. itd.

Kljub temu, da je kralj s svojim prihodom uvedel najhujšo monarhistično diktaturo, se mu obetajo težki dnevi, kajti ljudstvo mu je ravnalo boj do kraja.

120 obletnica boljijske neodvisnosti, ki so jo obhajali prav na dan kraljevega nasilnega povratka v državo, se je spremenila v prvo leto ponovne sužnosti pod peto osvojevano monarhijo.

GLOBUS

V ameriški državi Karolina se je vnelo in strmoglavilo vojaško transportno letalo. Pri tem je izgubilo življenje 34 ljudi.

V južni Evropi vročina vedno bolj narašča. V Madridu kaže toplomer 40 stop., v Cordovi pa 58 stop. Suša povzroča v Španiji in v Italiji številne požare v gozdovih.

Zaradi obilnega dežja - na Kitajskem so prestopile bregove številne reke, predvsem pa Jangce v srednji Kitajski. Uničenih je mnogo vasi in velik del letnega pridelka.

V Smirni v Turčiji je neka žena porodila četvorčke. Fantku so dali ime Svoboda, deklicam pa Enakost, Bratstvo in Pravica. Zdravniki pravijo, da je Pravica nekoliko šibka, da pa je upati, da se bo okrepila.

V Franciji so z zakonom prepovedali ameriško svežilno pijačo Coca Cola, ker izpodirva domačo proizvodnjo.

Ali ste že naročeni na

LIUDSKI TEDNIK

?

AMERIKANCI NA KOREJI PRED DRUGIM DUNQUERQOM?

Vsa mirovna prizadevanja so prišla na mrtvo točko

Ceprav je oboroževalna kampa-nja ameriškega tabora v preteklem tednu dosegla višek s tem, da je Truman zahteval 10 milijard dolarjev dodatnih kreditov za vojsko, da je povečanje števila vojakov, da je kongres odobril 1.222.500.000 dolarjev za vojaško pomoč državam atlantskega pakta, da je za kritje vseh teh stroškov zahteval povečanje davkov in racioniranje živil itd., so se vendar istočasno nadaljevala tudi mirovna prizadevanja, čeprav v manjšem obsegu kot prej in z mnogo bolj skromnimi rezultati. V Moskvi je namreč prišlo do ponovnega sestanka med Gromikom in britanskim poslanikom Kellyjem, o katerem sicer pravijo, da je bil zadnji in da je pogajanja za prekinitev vojne na Koreji pripeljal na mrtvo točko. Vendar ni nikjer dokončno rečeno, da se ti razgovori ne bodo še nadaljevali, saj poudarjajo tuji opazovalci v Moskvi, da so bili odgovori, ki sta jih dala Stalin Nehruju in Gromiko Kellyju zelo zmerni in da so ti odgovori le formalno odklanjali britanske predloge o umiku severnokorejskih čet. Na vsak način pa je prišlo do trenutnega zastoja pri teh razgovorih, ker je kamen spodite še vedno vprašanje vključitve LR Kitajske v Varnostni svet, na kar pa Amerikanci ne mislijo pristati, ker smatrajo, da je treba to vprašanje reševati izven okvira korejskega vprašanja.

Tudi Nehru baje že ni opustil vseh upov in si vedno prizadeva najti pot sprave. Nehru je ponovno od osebnega tajnika Achesona zahteval, naj ZDA pristanejo na sprejem LR Kitajske v Varnostni svet. Obveščeni krogi pa pravijo, da je Nehru poslal novo noto samemu Achesonu, o kateri pa ni znanega ničesar konkretnega. Vse pa kaže, da so Nehrujeva prizadevanja zaman, saj nima podpore pri tajniku OZN Trygve Lieu, ki je vsaj na zunaj bil do sedaj naklonjen vsem mirovnim prizadevanjem. Lie je namreč dejal, da ne misli podpreti Nehruja. Približno isto je dejal tudi Acheson, ko je izjavil, da ni nobenih znakov, ki bi upravičili upanje v mir na Koreji.

ZASEDANJE VARNOSTNEGA SVETA

Medtem se je začel v Lake Successu sestajati Varnostni svet, seveda v odsotnosti sovjetskega delegata Malika. Na prvi seji v torek so prebrali Mac Arthurjevo poročilo o položaju na Koreji, v petek pa bo Varnostni svet razpravljal o ukrepih, ki so jih prevzele Združene države in OZN na Koreji.

V svojem poročilu o položaju na Koreji pravi Mac Arthur, da ni pričakovati kakšnih večjih uspehov ZDA, dokler ne bodo razpolagale z večjimi silami. Mac Arthur nekoliko opravičuje uspeh severnokorejske vojske, češ da je dobro oborožena s sovjetskimi orožjem, da pa kljub temu severnjaki niso znali izrabiti prilike za dokončno zmago in predvideva »končni zlom napadalcev«.

POLOŽAJ NA BOJISCU

Ta Mac Arthurjeva predvidevanja o »končnem zlomu napadalcev« pa se kaj slabo strinjajo z dejanskim položajem na bojiščih, ki je vse prej kot ugoden za Amerikance. Po zavzetju Taejona so severnokorejske čete naglo napredovale na zahodu in že po nekaj dneh zavzele kraje Kunsan, Hvangju in pristanišče Mokpo. Ena severnokorejska kolona pa se je usmerila proti južni obali in zavzela pristanišče Sunčon ter prodra proti pristanišču Josu, ki je na pol poti med Mokpo in Fusanom, ki je tako že resno ogrožen. Na vzhodni obali pa so severnokorejske čete dokončno dobile v svoje roke pristanišče Jongdok, ki je večkrat menjalo gospodarja. Amerikanci se

sedaj upirajo na gorskem grebenu, ki varuje Fusan, okrog katerega pa je močno partizansko gibanje, ki ogroža ameriško preskrbo čet po edini dvotirni progi.

Po vsem tem se zdi, da se republikanec Short ni mnogo zmotil, ko je izjavil v spodnji zbornici, da bodo ameriške čete na Koreji lahko v nekaj dnevih potisnjene v morje. To bi bil za Amerikance že drugi Dunquerq.

Reimannova pot v Canosso

V sovjetskem področju Berlina je bil tretji kongres SED (Enotne socialistične stranke Nemčije). Kongresu je prisostvoval cvet kominformovskih poglavarjev s sovjetskima predstavnikoma Suslovom in Pospelovim na čelu.

Na kongresu so močno napadali zapadno nemško partijo in njenega voditelja Maxa Reimanna, ki je zato šel v Canosso.

Glavni referent predsednik vzhodno-nemške republike Wilhelm Pieck je v svojem šesturnem govoru dejal, da nemška (kominformovska) partija ni »partija novega tipa« in je kot krivca za to izbral sekretarja te partije Maxa Reimanna, kateremu kominformovski »pravični sodnik« že dalj časa niso preveč naklonjeni. Pieck je trdil, da je Reimann kriv, da zapadnonemški partiji še ni uspelo izveliči ljudstvo zapadne Nemčije izpod vpliva zahodnih okupatorjev in vlade v Bonn, da je zapadala sektastvu in oportunistu in da ji ni uspelo razkinkati in uniciti »trockistične, titolistične in oportunistične elemente« znotraj svojih vrst. Na Reimanna so se spravili še zastopniki drugih kominformističnih partij. Suslov in Ciranekvitza pa sta zapovedala, da se mora SED še bolj nasloniti na Sovjetsko zvezo.

Max Reimann se je spokorniško posul s pepelom in zaklinjal navzoče delegate in seveda predvsem sovjetska »sodnika« Suslova in Pospelova, da ne bo več dovolil nobenih oportunističnih odklonov. S tem naj bi bilo vprašanje nemške partije za Kominform rešeno.

Posledice tega stališča so se kmalu videle. Kongres SED-a je sprejel resolucijo, da se zapadnonemška partija podredi njenemu vodstvu, ki bo odgovorno za komunistično politiko v obeh delih Nemčije. S tem sta se praktično obe partiji združili in bodo imeli kominformisti zaradi tega težkoče z oblastmi v zapadni Nemčiji, ki bodo trdile, da gre torej za novo partijo, ki nima več svojega vodstva v zapadni Nemčiji sami.

Na kongresu je bil izvoljen tudi novi Centralni komite SED. Za sekretarja je bil izvoljen namestnik ministrskega predsednika vzhodne nemške republike Walter Ulbricht. Drugi člani Centralnega komiteja so: Wilhelm Pieck, Heinrich Rau, Otto Grotewohl, Friedrich Ebert, Wilhelm Zaisser, Franz Dahlen, Fred Oelssner, Hermann Matern.

Pri tem je zanimivo, da je postal sekretar SED Walter Ulbricht, znan kot popolni privrženec Kremлина in da mu bosta v partiji Pieck in Grotewohl podložna.

Medtem se v Zapadni Nemčiji vedno bolj širi gibanje proti vodstvu zapadnonemške partije, ki je popolnoma odvisno od Sovjetske zveze. Predstavniki zahodnonemških komunistov, ki so v opoziciji proti temu vodstvu, in levi socialisti iz 11 pokrajin Zahodne Nemčije in zahodnega sektorja Berlina so imeli v Duesseldorfu v ponedeljek konferenco, na kateri so ustanovili neodvisno delavsko stranko Zahodne Nemčije. Med delegati je bilo veliko število vidnih članov KP Nemčije, ki so izstopili iz partije, ali bili izključeni zaradi svoje kritike. Med drugimi so se udeležili konferenc Fritz Latsche, Josef Schappe, Ficher, in Volfgang Gebe. Na konferenci so tudi sklenili, da bodo izdajali nov tednik.

Borbo za mir je treba izvajati z DEJANJI in NE Z BESEDAMI

(Iz resolucije jugoslovanskega komiteja za obrambo miru)

Narodi Jugoslavije posvečajo danes s svojo vlado na čelu največjo aktivnost mirnemu ustvarjalnemu delu za gospodarski in kulturni dvig države, pri čemer grade v njej novo socialistično družbo. Zaradi tega so življenjsko zainteresirani, da se ohrani mir na njihovih mejah, na Balkanu in po vsem svetu.

Nasi narodi, ki se bore za mir in podpirajo sleherni iskreno delavnost za ohranitev in utrditev miru, se hkrati bore tudi za spoštovanje načel enakopravnosti med narodi in državami in svoboda notranji narodni razvoj teh narodov. Zigosajo sleherni politiko, ki vodi do povečanja vojne nevarnosti v svetu in obsojajo oboroževalno tekmo. Nasprotujejo uporabi atomske bombe in drugih sredstev za uničevanje. Z besedami in dejanji se bore za uresničitev načel Organizacije združenih narodov, s čimer se aktivno bore in solidarizirajo z željami milijonov preprostih ljudi v vseh državah sveta po nedeljivem miru.

Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru razglašajo pred vso svetovno javnostjo:

1 Da Jugoslavija, ki spoštuje pravico slehernega naroda do svobodnega in samostojnega razvoja, nima in ne more imeti nikakršnih napadalnih namenov proti drugim državam, da ne bo nikoli prejela za orožje kot sredstvo svoje narodne politike, razen v samoobrambi.

2 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da razlike v družbeni ureditvi posameznih držav ne smejo biti vzrok za ogrožanje miru na svetu, temveč da je glavni vzrok vojne nevarnosti danes v področjih vpliva, politiki neenakopravnosti med državami, politiki vmešavanja v notranje življenje drugih držav — politiki gospodarskega izkoriščanja.

Odgovornost za hladno vojno nosijo predvsem tisti krogi v posameznih državah, ki si prizadevajo razcepiti svet na dva bloka, pri čemer spreminjajo številne druge države v navadne satelite bodisi prve bodisi druge strani. Vodijo neposredno akcijo, da bi narodom ogrozili tiste pridobitve, za katere so se borili in so jih deloma dosegli v drugi svetovni vojni. Velešile se vmešavajo v notranje življenje malih držav in celo nekaterih velikih držav, določa se pot za prihod najbolj reakcionarnih vzhodnih režimov, ali pa izvajajo politiko podjarmljanja z odkritim imevanjem generalov — gubernatorjev.

Na tujih ozemljih ustvarjajo vojaška oporišča in imajo čete ne le v državah, premaganih v vojni, temveč tudi na ozemlju bivših zaveznikov držav.

Sovjetska zveza in vzhodnoevropske države so šle v tej politiki še korak dalje in vodijo proti Jugoslaviji gospodarsko blokado, kakršne zgodovina gospodarskih odnosov še ni zaznamovala. Taka politika še bolj rani mir v Evropi in na svetu.

3 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da ima vsaka država pravico do obstanka, do popolne neodvisnosti in suverene enakosti z drugimi državami, kakor tudi pravico, da štiti in varuje te svoje pravice, svoj obstoj in ozemeljsko nedotakljivost.

4 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da ima sleherni narod pravico do samoodločbe, ki vključuje tudi pravico do ustvaritve lastne suverene narodne države.

Sodobni razvoj na svetu dokazuje, da more biti spoštovanje te pravice, zlasti, kar zadeva kolonialne in polkolonialne narode, močan činitelj za utrditev miru. Zato lahko politika nepriznavanja rezultatov kitajske revolucije, preprečevanje azijskim in afriškim narodom, da organizirajo svoje države v skladu z željami narodov, samo škoduje stvari miru na svetu. To najbolje dokazuje primer Koreje, kjer sta tekmovalnost in vmešavanje velesil dovedla do izbruhov vojne, ki povečuje nevarnost za svetovni mir in ogroža narodno neodvisnost korejskega naroda.

5 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da so sile miru v vseh državah sveta resna materialna sila, ki je sposobna obrzdati zahteve napadalnih krogov, da bi svet znova pahnili v pretivanje krvi.

Dogodki zadnjih let in mesecev so dokazali, da je izzivanje vojnega razpoloženja postalo praksa, tako najbolj reakcionarnih krogov na Zpadu, kakor tudi informbirojevske propagande in političnih groženj, to pa jim v prvi vrsti služi razen za medsebojno podcenjevanje njihove hegemonije, za dušenje slehernega odpora proti njihovi hegemonistični in napadalni politiki z izgovorom borbe proti imperializmu ali na drugi strani s obrambo civilizacije pred komunizmom, kajti stvarnost dokazuje, da je sovjetska doktrina absorbe proti imperializmu in resnici krinka za nadaljnjo razširitev hegemonije ZSSR. Prav tako je tudi zapadna doktrina s obrambo civilizacije pred komunizmom naperjena proti resničnim silam napredka in socializma v svetu ter pomaga ZSSR pri vodenju hegemonistične politike.

6 Ker poznajo razpoloženje množic za mir, skušajo napadalni krogi v tej ali oni velesili prikriti pravi značaj svoje hegemonistične politike s hrupnimi frazami o svoji miroljubnosti.

Ti krogi se skušajo dokopati do številnih gibanj za mir na svetu, da bi jih spremenili v orožje svoje zunanje politike in izkoristili za svoje nepravilne smotere razpoloženje milijonov preprostih ljudi, ki so se iskreno zbrali v številnih mirovniških organizacijah. To velja zlasti za organizacijo Svetovnega kongresa pristašev miru, Jugoslovani so bili med ustanovitelji tega gibanja, ki je zbralo okrog sebe sto in sto tisoč mož in žena v iskreni želji za mir. Odkar pa Jugoslavija ni pristala, da bi se podredila hegemonizmu ZSSR in prodala svojo svobodo in neodvisnost, so organi ZSSR prisilili na vodstvo Svetovnega kongresa pristašev miru, da se pridruži politiki ZSSR proti Jugoslaviji. Tako je največji del vodstva Svetovnega kongresa pristašev miru zamenjal svojo glavno dolžnost borbe za mir, zlorabil svoj položaj in se spremenil v navadni propagandni organ za nepravilne napadalne sovjetske zunanje politike proti Jugoslaviji in v orožje za prikrievanje nemirojubne sovjetske politike z miroljubnimi frazami.

7 Vrhovni sovjet ZSSR je dal ob mirovni kampanji izjavo, da bo sovjetska vlada, ki je dosledno nastopala za mir in sodelovanje med narodi, tudi v prihodnje vztrajno vodila to politiko miroljubnih in prijateljskih odnosov med narodi ter izdajala nujne ukrepe po Organizaciji združenih narodov, poslušajoč se tudi vseh drugih poti za zagotovitev miru in mednarodne varnosti. Ob tej izjavi opozarja Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru bore za mir na vsem svetu, da sovjetska politika v praksi nasprotuje tej izjavi: a) taka izjava bi bila resno sprejeta samo v primeru, če bi vlada ZSSR priznala in spoštovala pravico jugoslovanskega ljudstva, da samo izvaja svojo suvereno oblast brez slehernega gospodarskega in vojaškega pritiska; b) da preneha go-

spodarsko blokado proti Jugoslaviji; c) da se vzdrži izzivanja, organiziranja, spodbujanja k terorističnim akcijam zaradi povzročanja neredov na ozemlju Jugoslavije; d) da ustavi izkoriščanje sovjetskih državnih radijskih postaj in drugih propagandnih sredstev, ki so bila dana na razpolago peščici emigrantov iz Jugoslavije zaradi zrušenja zakonite jugoslovanske vlade.

8 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da je delavsko gibanje glavna sila v borbi za mir, ker je najbolj organiziran, najnaprednejši in najborbenější element v borbi za ohranitev miru. Zaradi tega pomeni sleherni slabitev sil delavskega gibanja hkrati tudi slabitev celotne borbe za ohranitev in utrditev miru.

Toda vodstvo Sovjetske zveze, ki se je razglasilo za voditelja svetovnega gibanja pristašev miru, razbija enotnost naprednega delavskega gibanja, s čimer ruši na ta način tudi glavno silo, na kateri stoji borba za mir. Taka politika Sovjetske zveze izvira iz pomanjkanja demokratičnosti v notranjem življenju prve socialistične države, kar je dovedlo do stagnacije na vseh področjih družbenega življenja v Sovjetski zvezi.

9 Nacionalni komite Jugoslavije za obrambo miru meni, da zavarovanje svetovnega miru ni monopol ene države, enega razreda, ene politične stranke, temveč je to življenjsko vprašanje vseh prostih, naprednih in demokratičnih ljudi na svetu; to je življenjsko vprašanje najširših ljudskih množic in vseh narodov.

V TEM GIBANJU JE MESTO ZA VSE, KI SO:

za nedeljivi mir, t. j. da je mir treba zagotoviti tako velikim kakor malim narodom, tako mir med velikimi, kakor tudi mir med velikimi in malimi za sporazumno reševanje nerešenih vprašanj v duhu Ustanovne listine Združenih narodov, s sodelovanjem vseh prizadetih držav pri reševanju teh vprašanj, nikakor pa ne s pogodbami med velikimi na račun malih držav, z delitvijo na vplivna področja, z mirom sužnje, proti spreminjanju Organizacije združenih narodov v orožje politike te ali one velesile, za dosledno sprejetje načel Ustanovne listine Organizacije združenih narodov, proti politiki vplivnih področij in blokov za pravico slehernega naroda do neodvisnosti, enakopravnosti in samostojnega notranjega razvoja, proti vsem oblikam politike vplivnih področij, to pa so: umetno vzdrževanje hladne vojne, oboroževalno tekmovanje, grožnja z uporabo atomske bombe in drugih sredstev za množično uničevanje, držanje pod okupacijo bivših sovražnih in številnih drugih držav, zavajevanje podpisa mirovne pogodbe z bivšimi sovražnimi državami, proti gospodarski diskriminaciji in gospodarski blokadi, za gospodarsko sodelovanje na enakopravni podlagi med vsemi državami in za kulturno sodelovanje na podlagi spoštovanja in enakopravnosti narodnih kultur vseh narodov.

Mednarodni otročji fond izredno važna in potrebna ustanova

Pred kratkim je bilo šesto zasedanje Socialne komisije ZN, na katerem je bilo centralno vprašanje zračna družina, mladine in otrok. Po daljši diskusiji glede tega vprašanja, pri kateri sta nastopali dve struji, je bila sprejeta »Deklaracija pravice otroka«, v kateri je rečeno, da je treba otroku ob vsaki priložnosti nuditi vsakršno pomoč, da je treba otroku zagotoviti brezplačno šolanje in brezplačno zdravniško nego, da naj nezakonski otrok uživa enake pravice kakor zakonski in da je treba otroka zaščititi pred slehernim izkoriščanjem.

Ta deklaracija sicer ni bila popolna, ker manjka na pr. v njej postavka, da otrok ne sme biti zaposlen pred 14. letom in še drugo, vendar je z njenim sprejetjem storjen velik korak naprej na področju dečje zaščite. Vsem je več ali manj znano, da tudi Jugoslavija, prejema od Mednarodnega dečjega fonda pomoč za otroke in matere in obliki živil, obleke, obutve in zdravil. Mnogo manj pa je znano, da Jugoslavija temu fondu daje prispevke kakor vse ostale države — članice MDF. Jugoslavija je do sedaj prispevala 43.790.000 din v obliki živil (pšenica, suho sadje, marmelada) kakor tudi v obliki prevoza blaga MDF skozi Jugoslavijo v sosedne države (Albanijo, Bolgarijo, Romunijo in Madžarsko). Jugoslovanska delegacija odločno podpira resolucijo delegacij malih držav v socialno ekonomski sekciji OZN za nadaljevanje pomoči MDF. Po sporazumu z MDF je v Jugoslaviji od marca 1948 dalje prejemale dopolnilne obroke hrane v vrednosti 300 kal. dnevno nad 600.000 otrok in mater. Ta količina je letos razširjena na 1.200.000 otrok in mater dnevno. Lani je bilo v poletnih letovanjih deležnih hrane MDF 160.000 otrok, letos pa jih bo deležnih nad 300.000. Razen tega je vlada FLRJ zagotovila dodatno oskrbo s sladkorjem in kruhom za 520.000 otrok. Iz prejetih surovin MDF bo do konca letošnjega leta v Jugoslaviji izdelanih za otro-

ke 180.000 parov čevljev, 170.000 volnenih odej in 53.000 oblek.

Za potrebe zdravstvenih centrov prejema Jugoslavija od MDF mesečno po 10 gr streptomicina, po čigar za slugi je bilo mnogo otrok rešenih smrti zaradi tuberkuloze. Od MDF je Jugoslavija dobila tudi večje število specialnih sanitetnih kamionov, ki služijo zdravniškim ekipam v borbi proti najrazličnejšim otroškim boleznim na deželi.

AMERIŠKO PRODİRANJE v afriške kolonije

Konec novembra 1949 so v ZDA ustanovili poseben odbor sestavljen iz zastopnikov najmočnejših ameriških bank, katerega naloga je »omogočiti in lajšati razvoj francoskih afriških ozemelj«. Predstavniki ameriškega finančnega kapitala nameravajo vzpostaviti v Afriki podružnice in povečati svoje investicije v francoskih kolonijah. Francoska buržoazija je v tem klonila pred ameriški imperialisti, ker se zaveda, da sama ni več kos še dolgo zadrževati osvobodilna stremljenja kolonialnih narodov.

Ameriška administracija Marshallovega plana pripravlja več načrtov, katerih cilj je okrepiti ameriško nadzorstvo nad prirodnim bogastvom francoskih kolonij. Aprila preteklega leta je francoska vlada dovolila nekaterim ameriškim in anglo-holandskim petrolejskim družbam pravico iskanja petroleja v Tunisu. V ta namen je bil Tunis razdeljen v tri cone, od katerih je samo ena ostala Francozom.

Ameriški monopol udara sedaj tudi v Alžir. Na meji med Alžir in

Britanski odbor za mir sprejel poziv jugoslovanskega komiteja

Razen glavne resolucije, so na kongresu jugoslovanskega komiteja za obrambo miru sprejeli še resolucijo, ki poziva izvršni odbor komiteja, da pozove vse komiteje za mir drugih držav, da pošljejo svoje predstavnike v Jugoslavijo, da se na mestu gamem seznanijo z dejanskim stanjem v Jugoslaviji in da ugotovijo ali je resnica ali laž kominformovska trditev, da so na jugoslovanskem ozemlju vojaške baze tujih velesil in da pripravljajo Jugoslavija napade proti svojim sosedom. V resoluciji je tudi rečeno, da bi bilo zaradi ugotovitve resnice potrebno izvesti podobno anketo tudi na ozemljih vzhodnih sosedov Jugoslavije.

Ko je britanski list »Manchester Guardian« komentiral poziv jugoslovanskega komiteja za mir komitejem v drugih državah, naj se v Jugoslaviji sami seznanijo z resnico, je napisal: »Zanimivo bi bilo slišati, kaj bo reklo k temu britansko gibanje za mir?«

»Manchester Guardian« ni čakal dolgo na odgovor. Britanski komitej za obrambo miru je že sprejel poziv jugoslovanskega komiteja in bo poslal v Jugoslavijo svojo delegacijo. Britanski komitej za obrambo miru je pismeno prosil poslaništva Bolgarije, Romunije in Francije, naj mu dovolijo, da pošlje delegacije tudi v te države.

Kongres jugoslovanskega komiteja za obrambo miru je svetovna napredna javnost spremljala z velikim zanimanjem, o čemer pričča cela vrsta komentarjev v največjih svetovnih listih.

Skoraj vsi pariški listi, razen skrajno desničarskih in kominformističnih, so prinesli dolge izrpkke iz Džilasovega govora in iz resolucije. List »Combat« podčrtuje poziv jugoslovanskega komiteja za mir drugim komitejem, naj si na mestu samem ogledajo resnico o Jugoslaviji.

Marokom grade veliko kemično tovarno. Tordka Coca Cola je že postavila svoja podjetja v Alžiru. V Sahari in gorskem predelu Atlantida iščejo Amerikanci mangan, svinec in boksit. Ležišča železa v Gvineji črpa neka francosko-ameriška tvrdka.

Posebno aktivni pa so ameriški imperialisti v Maroku, kjer imajo v juki Lyuetej svojo vojaško bazo. Po štiritletnem načrtu grade z veliko naglico 40 letališč v Alžiru, 14 v Tunisu in 77 v francoski kvatorialni Afriki. Sedaj prevzemajo Amerikanci nadzorstvo nad Dakarem, važni luki na atlantski obali francoske Afrike. Razen tega grade v Afriki celo vrsto strateških cest.

Vzporedno s temi vojnouhujskimi pripravami, pa ameriški imperialisti izvajajo tudi teroristični pritisk na tamkajšnja osvobodilna gibanja in napredne organizacije. Vendar ta politika ameriških in francoskih imperialistov zadeva ne vedno večji odpor domačega prebivalstva, ki ga vodi »Afriška demokratska zveza«.

PO POTEH RASIZMA...

Sindikalno življenje

Kronika

Tržaški župan Bartoli je izdal pretekli teden odlok, s katerim je razpustil stanovanjski urad. Ta urad je bil edina ovira špekulacij s stanovanji, čeprav je bilo njegovo delovanje večkrat pomanjkljivo. Zato bodo z županovim ukazom mnogi ljudje hudo prizadeti, predvsem pa bo prizadetih 900 družin, proti katerim je sodišče izreklo izgon iz stanovanja. Tako je krščanski demokraciji uspelo ukiniti stanovanjski urad v korist raznim zasebnikom in lastnikom hiš, katerim bodo stanovalci izročeni na milost in nemilost. Ko so šli proti županovim ukrepom protestirati, so jim povedali, da jo je župan odkuril na počitnice.

Lega Nazionale je imela preteklo soboto in nedeljo svojo prvo skupščino. Na njej so izvolili nov odbor, v katerem imajo večino neofašisti, to je MSI. Na skupščini je prišlo večkrat do nemirov, ker so nekateri delegati protestirali proti nedemokratičnemu postopku. Tako so tam napadli tudi nekega Giannija Mohorja, starega odbornika, ki se že precej časa ni strinjal z vodstvom. Iz klerikalnega časopisa «Giornale del lunedì» smo razbrali, da je delegate za to skupščino izvolilo samo 40 volivcev, torej še manj kakor je njihovo časnopisje poročalo. To je vse pač kaj klavrnno. S to skupščino je prešla Lega Nazionale v popolnoma fašistične roke.

V podjetju Tripovich so odpuščili 14 delavcev zaradi pomanjkanja dela.

Pri kopanju je 23-letnega brezposelnega peka Giancarla Rigatija, prijel železni krč in je izgubil v valovih. K sreči so to opazili nekateri bližnji mladeniči in so ga že skoraj mrtvega privlekli na obalo.

Požar je v torek popoldne uničil krojačnico «Primavera» v Galleriji Protli. Lastnik je utrpel 3 milijone lir škode. Požar je uničil tudi neko lesenjačo v Banah, v kateri je bilo tudi 15 prašičev. Mislijo, da se je vsaj nekaj prašičev rešilo v bližnja polja.

V Barkovijah so se vozili trije kolesarji, med katerimi sta bila tudi Fabbio Cataruzza in Renato Metlika, v gosjem redu. Hoteli so prehiteti jeep, ki je počasi vozil. V tem je šel čez cesto 73-letni Jakob Bartoli. Prvi kolesar se ga je izognil, Cataruzza pa se je zaletel vanj in ga podrl na tla ter sam padel, nato je padel na oba še Metlika. Bartoli je bil pri tem težko ranjen.

V nedeljo zjutraj je izbruhnil v znani mizarski delavnici «Pangos» v Ul. Massimo d'Azeglio 16 velik požar, ki so ga gasilci pogasilni šele po večurnem požrtvovalnem delu. Požar je uničil vso delavnico s stroji in drugo opremo ter pohištvo, ki je bilo v delu. Uničil pa je tudi delavnico, z modeli in plastičnimi predmeti, last Vallesa Vincenza iz Ul. sv. Frančiška 16. Cenijo, da je požar povzročil 20 do 30 milijonov lir škode.

Samomor je zaradi bolezni izvršil 70-letni upokojenec dr. Mirosław Cristo iz Ul. Gambini 35.

Za 3 milijone lir dragocenosti so neznanji vlomilci pri belem dnevu ukradli iz izložbe zlatarne Openheima Josipa v Ul. Mazzini 36. Vlomilci so izrabili opoldanski počitek.

Obledo so v kopalnici Excelsior v Barkovijah ukradli 28-letni Silvij Franzotti. Cakati je morala, da so ji prinesli od doma drugo.

S svetlinim plinom je hotela vzeti življenje sebi in 20-mesečni hčerki 23-letna Bordon Lidija s Korza 21. Bordonova je živela skupaj z 28-letnim Gambinom Michelom iz Barlette.

Na Trgu Oberdan je policija prijela 19 ljudi, ki so se pečali z raznimi nedovoljenimi posli: s kupčijo z valutami in cigaretnimi ter z zvodništvom.

Skupni pomorski promet v javnih skladiščih je znašal junija meseca 165.95 ton in je torej v primeri z mesecem majem nazadoval za nad 40.000 ton.

Diego De Castro, Andri in drugi naj se spomnijo kakšen Konec je doživela teorija „Herrnvolka“ v zadnji vojni

Tržaški šovinisti so vedno bili zakleti sovražniki našega jezika in našega naroda. To svoje sovraštvo so odkrito ali prikrito vedno prikazovali. Fašisti so bili v tem pogledu vedno odkriti, demokristjani pa zavijajo svojo mržnjo in svoj strup v razne lepe besede, ker nimajo niti toliko poguma, da bi odkrito povedali, kaj mislijo. Te dni pa je njihov eksponent Diego De Castro, tajnik istrskega CLN, v demokristjan-

DIJASKA MATICA

podpira slovenskega dijaka, mi podpirajmo Dijaško matico.

skem glasilu «Giornale di Trieste» bolj odkrito povedal njih misli.

V članku: «Dvojezičnost» nas strupeno napada ter nam odreka vse naše pravice. Za nekaj stavkov iz tega članka nam bo pokazalo vso zakrnjenost in zlobno demokristjanov. Diego De Castro piše med drugim:

«Dvojezičnost je argument, s katerim hočejo razgibati množice. Vsako lahko vidi, kako malo zanima naše dobre in mirne kmete v okolici, ali je neko potrdilo pisano najprej v slovenščini ali v italijanščini, ali če je zapisano z večjimi ali manjšimi črkami... Nikomur se ne sanja, da bi preganjal Slovence ravno zato, ker so neznatna manjšina in se jih prav nič ne bojimo, in ker smo mnogo, mnogo bolj kulturni od njih. Nismo se nad njimi maščevali, ker smo bolj civilizirani. Danes pravimo, da zavezniki storijo prav, če odpravijo ukaz št. 183 in obnovijo uporabo same italijanščine. Če je ta ukaz nezakonit, je nezakonit samo zato, ker je iz človeških in pa iz juridičnih razlogov uveljavil dvojezičnost. Zato se mora tu, dokler ne stopi v veljavo stalni statut, uporabljati samo italijanski jezik. Mi predlagamo občinskemu svetu, naj bi v imenu večine zahteval odpravo ukaza 183, ki nasprotuje točki 10 priloge VII in haaskim konvencijam. Žal nam je za neodoljne in uboge slovenske kmete v okolici ito».

Tako je torej v imenu demokristjanov zapisal znameniti profesor Diego De Castro. V imenu tiste stranke, ki je edina od italijanskih šovinističnih strank v volivni kampanji govorila slovensko po radiu Trst II, samo da bi lovila tudi glavo slovenskih pobožnih ženic. Ne vemo, kaj je bil De Castro pred vojno, ali je bil fašist ali ne. To

nas niti ne zanima. Vemo le, da je današnji demokristjan De Castro po miselnosti pravi fašist, kajti le fašisti so se tako izražali o našem ljudstvu in o naših pravicah. Fašističen pa je po miselnosti tudi list, ki je tako strupeno pisanje objavil.

Za De Castro smo Slovenci narod nižje vrste, Italijani pa Herrnvolk, kar je čisto navaden rasizem. Pri tem ne bodo nikogar zavedle hribovske in osladne besede o naših mirnih in dobrih kmetih. Te besede tudi hudo smrde po fašizmu, saj so fašisti ravno tako trdili in dejali, da so vsega krivi le razni «mestatorji» (hujskači) in da je ljudstvo mirno in dobro. Kako pa je to ljudstvo mislilo, je najbolje pokazalo v narodnoosvobodilni borbi, ko je pomel z ljudmi, ki so se nekoč tako izražali o nas. Gospod De Castro se hudo moti, če misli, da našemu ljudstvu ni za njegove pravice. Na nešteti zborovanjih in z nešteti protestnimi resolucijami je slovensko ljudstvo jasno in glasno povedalo, da ne bo več trpelo zatiranja, da ni narod druge vrste, temveč da zahteva biti enakovredno med enakovrednimi. Ne bodo se nikoli več povrnili časi, ko so lahko nemški in italijanski šovinisti delali z našim narodom, kakor z narodom druge vrste. Fašist De Castro naj se le pomiri in naj si malo obudi spomin na usodo, ki je doletela nosilce ideje o višji in nižji rasi, ter naj se enkrat za vselej zaveda, da naša kultura za njihovo prav v ničemer ne zaostaja.

V kratenje pravic našega ljudstva spada tudi odgovor, ki ga je prof.

DIJASKA MATICA

vrši veliko kulturno, narodno in socialno poslanstvo. Mi vsi smo ji dolžni pri tem njenem plemenitem delu pomagati. Zato postanimo njeni člani in zbirajmo prispevke za sklad Dijaške matice.

dr. Andri dal na vlogo Kmečke zveze za ustanovitev dvoletne kmetijske šole s slovenskim učnim jezikom. V svojem odgovoru pravi med drugim: «Naš urad meni, da ni sedaj možno ustanoviti slovensko kmetijsko šolo, ki bi bila popolna v vseh njenih vejah. Stroški bi bili zelo veliki, uspeh pa malenkosten, ker bi maloštevilni gojenci težko našli zaposlitev na tem zelo omejenem ozemlju, kjer preživljajo obstoječi dvoletni kmetijski tečajji na

vrđeli, v Skednju in na Opčinah težko življenje, tako da obstaja težnja po njihovi preosnovi.»

Odklonilni odgovor je dal tudi urad za kmetijstvo in ribištvo pri VU. Tudi ta urad navaja finančne težkoče.

Omenjeni trije tečajji se vršijo v italijanskem učnem jeziku in zanje je bil na razpolago denar. Kaj je treba italijanskih tečajev, ko je 95 odst. kmetov Slovencev, res ne vemo. Odgovor prof. Andrija in urada za kmetijstvo pri VU pa nas tudi spominja na podoben odgovor Slovenskemu gospodarskemu združenju ki je lani zahtevalo ustanovitev slovenske dvoletne trgovske šole, za katero se je prijavilo dovoljno število učencev. Spričo tega so vsi ti izgovori jalovi in pomenijo le težnjo po odrekanju nacionalnih pravic in enakopravnosti tržaškim Slovincem. Tem pravicam in enakopravnosti pa se ne bomo nikoli odpovedali.

Prazen formalizem

Tudi letos smo v Trstu «praznovali» 25. julij, obletnico padca fašizma. Beseda praznovali, prav za prav tukaj ni niti na mestu. Trgovine in uradi so bili res zaprti, drugih znakov slavlja pa ni bilo. Čeprav smo ob raznih brezpomembnih priložnostih vajeni vsaj v središču mesta videti trikolore, ni bilo 25. julija nobenega sledu o njih.

To kaže, da je tu še mnogo ljudi, za katere padec fašizma ni praznik in ki bi jim ne bilo prav nič žal, če bi fašizem zopet odkrito zavladal. Poleg teh so še izraziti fašisti, ki vedno bolj dvigajo glave in celo po cestah pojejo pesmi pokojnega duceja.

Po drugi strani pa tudi antifašisti niso mogli praznovati tega dne, še manj pa demokristjani Slovencev, saj imajo vtis, da je bil fašizem samo vojaško poražen, da pa politično še bujno cvete. Za to je pač najboljši dokaz prepajanje našega jezika, so dokaz nešteti fašistični zakoni, ki so še vedno v veljavi.

Zaradi tega je torej šel ta praznik neopazno mimo, in je bilo njegovo praznovanje le prazen formalizem.

Kako so gospodarili med letom naši študentje s svojimi talenti

NEKAJ PODATKOV O UČNIH USPEHIH NA SLOVENSKEH SREDNJIH ŠOLAH V TRSTU

Sredi zgočega poletja smo, pasji dnevi pa so se komaj pričeli. Ta čas pač ni primeren za razmišljanja in modrovanja o šolskih zadevah. Najmanj pa bomo z njimi ustregli našim dijakom, ki so se po osemmesečnem napornem duševnem delu predali uživanju počitnic. Nekateri jih bodo prebili v kolonijah, drugi pa si jih bodo privoščili doma v Trstu ali njegovi okolici. Najtepe in najprijetnejše počitnice bodo imeli dijaki, ki so se med letom najbolj trudili, in pa največji lenuhi in špekulanti, katerim je na koncu šolskega leta spodletelo in bodo morali razred ponavljati, ali pa se posvetiti kakšnemu «mestirju». Naj bo že kakorkoli, dejstvo je, da bodo dijaki, ki bodo morali razred ponavljati, imeli ravno take počitnice kakor tisti, ki so se skozi vse leto pridno in vestno učili. Oni drugi pa, ki so se dokončno poslovili od latinščine, matematike, angleščine in drugih predmetov, bodo kaj kmalu spoznali, da je življenje resna zadeva.

Delati in truditi se bodo morali za svoj košček kruha. Glede na počitnice pa so se najslabše odrezali — kakor se čestokrat dogaja — «sredinci», ki so tako ponovno dokazali, da srednja pot ni najboljša pot. Njihova «zlata sredina» se ni obnesla: med šolskim letom so večno trepetali pred peticami, ker se niso nikoli pošteno pripravili za šolo, sedaj pa se bodo morali potiti še med počitnicami, potem pa jih čaka še popravnji izpit. Toda dovolj tega modrovanja!

Poglejmo sedaj, kako je naša mladina, «naša bodočnost in upanje», gospodarila z izročeniimi talenti v preteklem šolskem letu. Točne podatke o tem posnemamo iz letošnjega Izvestja srednjih šol. Škoda, da ta tako važna publikacija nima svoje ustajalne oblike niti obsega. Prvo Izvestje je vsebovalo poleg poročila o organizaciji šolstva v con. A in poročila o ustroju šolstva na STO-ju tudi natančno poročilo o vseh osnovnih in srednjih šolah na Tržaškem

ozemlju. Drugo Izvestje je izdala višja realna gimnazija v Trstu; v njem je objavila samo svoje podatke. Letošnje Izvestje pa je omejeno samo na srednje šole in osnovnih šol sploh ne omenja.

Najmočnejši slovenski srednješolski zavod v Trstu je nižja srednja šola s 567 učenci. Obenem je tudi uspeh tega zavoda najboljši, saj je izdelalo skoraj 52% vseh dijakov in dijakinj. Stevilčno zaostajajo za nižjo srednjo šolo nižja industrijska strokovna šola, nižja trgovska strokovna šola, višja realna gimnazija, trgovska akademija in učiteljske. Ob zaključku pouka 15. junija je na industrijski strokovni šoli 47%, na višji realni gimnaziji nekaj manj kakor 47%, na trgovski akademiji skoraj 42%, na učiteljski pa komaj 36%. Vendar nas pa te številke ne smejo prestrašiti. V jeseni se bo prijavilo k popravnim izpitom precejšnje število «sredincev». Upamo, da bodo počitnice dobro izkoristili in s pridnostjo in vztrajnostjo nadoknadili zamujeno. Tako bo odstotek dijakov, ki je uspešno dokončal letošnje šolsko leto, po opravljenih popravnih izpitih znatno višji kakor sedaj ob zaključku pouka.

Naši ljudje vedo za slovenske srednje šole v Trstu, mnogo manj pa so naši javnosti znani razni tečajji v njegovi okolici. Tako imamo dvoletni strokovni tečaj na Katinari, triletni industrijski strokovni tečaj v Nabrežini, dvoletni strokovni tečaj na Opčinah in dvoletni trgovski strokovni tečaj na Proseku. Vse tečaje je

Sindikalni položaj med tržaškim delavstvom se vedno bolj razčiščuje. To je pokazala tudi skupščina, ki so jo imeli pristaniški delavci, o katerih je bilo razširjeno mnenje, da so najbolj zvesti kominformističnim Enotnim sindikatom. Dogodki so pa potrdili, da to ne drži.

Kominformisti so na tej skupščini predlagali, naj bi ji predsedoval Muslim. Pristaniški delavci pa so dejali, da ni bil Muslim nikoli pristaniški delavec in da ga zato ne poznajo. Zato je dobil komaj 13 glasov. Večino glasov pa je dobil v hudo jezo kominformistov Anton Vouk, ki so ga pred kratkim vrgli iz njihove partije, češ da je karierist, tifofašist itd. Voditeljem sindikata pristaniških delavcev oziroma voditeljem njihovih družb tudi ni prav nič ugajalo, ko so zahtevali od njih, naj podajo poročilo o upravnem delovanju. Tako je tudi ta skupščina pokazala, kakor so hoteli doslej prikazovati kominformisti, poslušajoč se svojih vodilnih položajev v družbah pristaniških delavcev.

Na sedežu Akcijskega sindikalnega odbora v ul. R. Manna so se preteklo nedeljo zbrali na ustanovno skupščino tiskarskih delavci, da obnovijo svoj razredni sindikat. Po izvolitvi komisij in predsednika skupščine je spregovoril v imenu Akcijskega sindikalnega odbora tov. Luxa. Dejal je, da je danes bolj kot kdaj koli potrebna enotnost delavcev na borbeni osnovi Sindikalne organizacije.

Enotni sindikati raje čakajo in pustijo italijanske delavce, da se borijo.

Med najbolj prizadetimi strokovniki zvezami so ravno tiskarji. Ni dolgo tega ko sta skušali obe sindikalni organizaciji ustanoviti nekaj nov sindikat, iz katerega pa bi bili izključeni vsi kartotekni delavci. Tiskarji pa niso šli na limanice, temveč so raje šli na delo, da obnovijo resničen razredni sindikat.

Po poročilu tov. Luxe so prebrali in odobrili statut enotnega razrednega sindikata tiskarskih delavcev. V novi odbor so bili izvoljeni naslednji tiskarji: Vitez Srečko, Košta Dušan, Princivalli Silvio, Suban Tullio, Molinari Giuseppe, Bareto Federico, in Riedler Arturo.

V Tovarni strojev bi morale biti 24. t. m. volitve v tovarniške odbore, za katere je predstavil svojo listo tudi Enotni razredni sindikat industrijskih delavcev. Iz doslej še neznanih virov pa so Enotni sindikati in Delavska zbornica volitve odložili. Vsekakor je gotovo, da jim ni ugajalo, da je Enotni razredni sindikat predložil svojo listo. Vse pa tudi kaže, da voditeljem teh dveh sindikatov v Tovarni strojev ne gre preveč gladko z njihovimi poskusi, da bi v Tovarni strojev dosegli enotnost. Čeprav jih veže šovinizem in skupno sovraštvo do ljudske oblasti, so vendarle razpoke med njimi še prevelike.

v preteklem šolskem letu obiskovalo 175 dijakov in dijakinj. Učni uspeh ob zaključku pouka ni veliko slabši kakor na mestnih šolah. Medtem ko je v teh izdelalo 48,31% vseh dijakov, je v omenjenih tečajih izdelalo 48,75% dijakov. To pomeni, da se morajo tudi tukaj učitelji in dijaki boriti z enakimi težavami kakor njihovi tovariši na srednjih šolah v mestu.

V vseh slovenskih srednjih šolah v Trstu in v tečajih je bilo letos 1481 dijakov in dijakinj, kar je vsekakor lepo število: 48,75% od teh je izdelalo razrede. 48,14% bo delalo v jeseni popravne izpite, ali pa bo moralo razred ponavljati, 3,11% pa ni bilo ocenjenih.

Napačno bi bilo, če bi na osnovi omenjenih podatkov hoteli nekateri ljudje ali iz nepoučenosti ali pa iz zlobe dokazovati, da je slovenska srednja šola v Trstu slabša od italijanske in propagiralni prestop slovenskih otrok na italijanske šole. Ravno ti razmeroma slabi uspehi na naših šolah dokazujejo, da se vse slovenske srednje šole na STO kvalitetno dvigajo iz leta v leto, da se ocenjuje vedno strožje in da se od dijakov zahteva vedno večje znanje. Končno je že prišel tisti čas, ko bi bilo vsakršno prizanašanje škodljivo. Treba je ločiti zrno od pleve. Naša mladina se mora naučiti delati in študirati, ker bo le tako nekoč koristila sebi in našemu ljudstvu. S polovičarstvom in špekuliranjem pa ne bo prišla daleč.

Franjo Rupena

Po kratki in mučni bolezni je v soboto dopoldne umrl v ljubljanski bolnišnici tov. Franjo Rupena, član Glavnega odbora Osvobodilne fronte in član Izvršilnega odbora Slovensko-italijanske antifašistične unije za Tržaško ozemlje.

Tov. Rupena se je rodil leta 1891 v Vodica na istrskem Krasu. Bil je vedno zvest svojemu ljudstvu in odločen antifašist. Zato je že ob začetku borbe po vseh svojih močeh pomagal partizanom, ker se je zavedal, da je prišel čas naše osvoboditve. Njegov dom v Vodicah je bil partizanom vedno na razpolago in večkrat je bilo na dvorišču zanje po cele kamione blaga. Po padcu fašizma je bil izvoljen za člana Oblasnega narodnoosvobodilnega odbora za Istro, v katerem je marljivo in uspešno deloval. Nacisti so požgali Vodice do tal in odpeljali njegovo ženo in hčerko v rižarno.

Po osvoboditvi se je vrnil v Trst in tu vztrajno sodeloval v borbi za pravice našega ljudstva. Postal je član Izvršilnega odbora SIAU, kasneje tudi član Glavnega odbora OF.

Njegov veličastni pogreb je pokazal, kako je bil priljubljen med našim ljudstvom. Na njegovi zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudstva, bilo je nešteto vencev in Komorni zbor mu je zapel žalostinke. Na Garibaldijevem trgu se je pogrebni sprevod ustavil in je spregovoril tov. Franc Stoka: »Poslavljamo se od Tebe z istim občutkom, kot smo se poslavljali za časa naših največjih dni ob grobovih padlih borcev. Prezgodaj Te nam je vzela smrt. Težko se nam je poslavljati od Tebe sedaj, ko se tu na naši zemlji nadaljuje ona ostra borba, kateri si Ti sam posvetil velik del svojega življenja: borba za človečanske pravice našega naroda tu na naši zemlji; borba, ki se bije v najtežjih preizkušnjah proti vsem sovražnikom demokratičnih pravic, borba za srečno in boljše bodočnost slovenskega in italijanskega ljudstva. Objubljamo Ti, da bomo tvoje mesto dopolnili z našim vztrajnim delom. Obvezujemo se, da bomo tvoje delo kot komunist, antifašista, partizana in borca za človečanske pravice nadaljevali.«

NABREŽINA

Začuvljivost je sijalo iz oči našega kmeta, ko je v mesecu maju in prve dni junija ogledoval svoje travnike in njive polne cvetja in zelenja. Krompir, koruza, fižol, grah in druga zelenjava so krasili s svojo temnozeleno barvo njivice našega marljivega kmeta. Obetala se je dobra letina. Toda prišlo je drugače, nebo ni hotelo dati dežja. Prišlo so nevihte, a šle so mimo. Pritisnila je vročina in kot nje posledica velika suša, ki povzroči včasih več škode kot toča pomešana z dežjem. Prej tako lepi krompir, fižol, koruza, so danes popolnoma uničeni. Kakšna nesreča je to za našega kmeta, ve samo oni, ki je poskušal obdelovati kraško zemljo, zemljo spodnjega Krasa. Poleg srednje dobre letine žita, ostaja kmetu upanje v dober pridelek vina, toda trta je žejna, ker suša traja dalje.

DELO PODEŽELSKIH OBČINSKIH SVETOV

Milje

V preteklih dneh so bile seje občinskih svetov v Miljah, na Repentaboru in v Nabrežini.

V Miljah je bila pretekli četrtek zadnja seja pomladanskega zasedanja občinskega sveta. Na seji se je župan Pacco hvalil, da je lahko miljski občinski svet vsem za zgled, kar se tiče iskrenega sodelovanja vseh strank. To seveda ni prav nič marksistično niti revolucionarno, kajti če buržoazne in šovinistične stranke sodelujejo s kominformisti, je to najboljša potrdilo, da je njih politika oportunistična. Župan Pacco se je med sejo obregnil ob dopisnika »Primorskega dnevnika«, češ da bo naslednji dan pisal, da se je poklonil svojim demokrati-

janskim bratcem. Mož je pač imel težko vest. Po seji pa je še prosil dopisnika, naj mu pošlje prevoz poročila o seji. To je vsekakor čudno, saj bi moral vendarle imeti občinski svet tolača, ko je vendar v miljski občini polovica občanov Slovencev.

Občinski svet je obravnaval nekatera upravná vprašanja. Župan je poročal o svojem razgovoru z VU o težkem stanju v miljskih ladjedelnicah. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da ni pričakovati nič dobrega. Razpravljali so nato o srednji šoli, o oddaji pobiranja trošarine podjetju Glionchelli, o avtomobilskem prometu v mestu itd. Končno so odobrili občinski obračun za leto 1949.

Repentabor

V soboto popoldne je bila na Repentaboru izredna seja občinskega sveta. Na mesto umrlega svetovalca Ljudske fronte tov. Furlana je bil izbran tov. Jože Purič iz Velikega Repna. Nato so govorili o resoluciji za spoštovanje enakopravnosti slovensčine in o protestu proti sramotilnemu pismu predsednika cone o razlagi ukaza 183. Resolucijo so predlagali že precej časa od tega svetovalca Ljudske fronte, dva tedna kasneje pa so predlagali podobno resolucijo tudi kominformisti. Na zahtevo »neodvisnih« so občinski svetovalci sklenili, da se sestavi enotna resolucija. Vsi svetovalci so nato izjavili,

da se mora še naprej voditi borba za naše narodnostne pravice in za ukinitve fašističnih zakonov.

Župan je tudi prečital odgovore predsednika cone na nekatere sklepe in resolucije občinskega sveta o dvojezičnosti, o osrednji mlekarini in zemljiški knjigi. Glede zahtev slovenskih županov, da se namesti pri kmetijskem nadzorništvu slovenski kmetijski nadzornik in slovensko uradništvo, je predsednik cone odgovoril, da je v osrednjem uradu v Trstu in v uradih na podeželju dovolj slovenskih uradnikov.

Župan je tudi poročal o sestanku, ki so ga imeli slovenski župani 21. julija pri Vojaški upravi. Sestanka se nista udeležila dolin-

ski župan Lovriha in zgoniški župan Pirc. Udeležil se je sestanka tudi predsednik cone Palutan. Na seji je župan tudi obvestil občinski svet, da bodo v kratkem začeli graditi občinsko hišo.

Nabrežina

Nabrežinski občinski svet pa se je sestel v ponedeljek. Na seji je bila najbolj živahna diskusija o pravicah jusarjev. Najprej so se skoraj vsi svetovalci sporazumeli o tem, naj preučijo vprašanje upravni občinski odbor s pomočjo posebne komisije. Nato naj šele vprašanje predloži občinskemu svetu. Kmalu pa so drugi zahtevali, da je treba o jusarjih takoj razpravljati. Šlo je namreč za to, ali občinski svet misli, da je treba podpreti stališče jusarjev, ali pa naj bodo jusarska zemljišča in dohodki na razpolago vsem vašanom. Župan in odbornik Slavec sta v tem prerekanju izjavila, da sploh ni treba več o tem razpravljati, češ da je bilo z 11 glasovi že sklenjeno, naj se uporabljajo dohodki jusarskih zemljišč za skupne koristi vasi.

Nato je občinski svet odobril več prošelj občanov za nakup občinskih zemljišč, na katerih bodo zidali stanovanjske hiše. Župan je nato sporočil, da sta vojaška uprava in predsedstvo cone ugodno sprejela predlog, naj si občina preskrbi 50.000.000 lir posojila za zidanje stanovanjskih hiš. Nadalje je povedal, da bo nabrežinska občina dobila 15 milijonov v ta namen.

JUGOSLOVANSKO PODROČJE STO-JA

Sečjolska dolina bo postala gospodarsko središče Istrskega okrožja

V neposredni bližini Pirana so Sečjole. Kdo ne pozna sečjolskih solin, ki dajajo popotniku, ki se spušča po strmem klancu po cesti iz Buj proti Sečjolam videz pravljicne pokrajine s srebrno se lesketajočimi bazeni, velikimi snežnobelimi kupt soli in plavajočimi hišami. In ta čudovita slika ima za ozadje morje, ki je včasih svetlo-sinje, včasih temno zeleno, kot je pač nebo oblačno. Na desni strani pa se ustavi popotniku pogled na majhni kotlinici, ki se zajeda v skalnate hribe v notranjosti ter se proti morju vedno bolj razširja in prehaja v soline. To je Sečjolska dolina. Na nasprotni strani bo opazil na prijaznem gričku poslopje z manjšim rdečim stolpom. To je Krog, po italijansko Sant'Onofrio, mu prijazno pojasnijo ljudje, katere bo srečal na precej prometni bujski cesti. Tisto veliko poslopje je bivši samostan benediktincev, rdeči stolp pa je silos. Benediktinci so bili še do nedavnega gospodarji Kroga in nad 70 ha Sečjolske doline. Nekdanji njihovi koloni so ustanovili obdelovalno zadrugo, ki lepo napreduje.

Skozi Sečjolsko dolino teče reka Dragonja, ki večkrat na leto poplavi dolino. Da bi te poplave preprečila, je ljudska oblast pričela z regulacijo struge; prav sedaj dela tam mladinska »II. Frenkova brigada«, kateri pomagajo vojaki Jugoslovanske armade.

KMALU BODO ODPRLI RUDNIK

Vse te stvari so več ali manj znane. Manj pa je znano, da je v Sečjolah večji premogovnik, na nasprotni strani doline pa velika opekarna, ki je začela obratovati pred dvema mesecema.

Zvedeli smo, da bodo čez nekaj dni začeli črpati vodo iz rudnika, ker je sedaj popolnoma zalit. Hoteli smo si ogledati, koliko so že napredovala pripravljala dela in

obiskali smo rudniškega ravnatelja.

Rudnik je bil odprt tik pred drugo svetovno vojno ter se ni mogel niti še prav razviti. Dajal pa je že 300 ton premoga dnevno, to je približno 120.000 ton na leto, kar je že precej. Po letu 1943 so ga Nemci izkoriščali na roparski način, kot pravijo rudarji, ne da bi dovolj skrbeli za rudniške naprave in za pravilno gospodarstvo pri izkopavanju premoga. To je povzročilo, da je po koncu vojne rudnik zalila voda.

Ravnatelj nam je še povedal, da bodo začeli v najkrajšem času črpati vodo iz rudnika. Morali so rešiti vprašanje električne energije, ker bo rudnik potreboval toliko električne energije, kot doslej vsa jugoslovanska cone STO-ja. Pokazal nam je velike cevi, po katerih bo tekla voda iz rudnika in stroje, ki jo bodo črpali. Pojasnil nam je, kakšnega pomena so črpalne naprave za vsak rudnik. Ko bodo začeli črpati vodo, jo bodo izčrpali 1.600 m³ na minuto. Sečjolski rudnik ima velik pritok podtalne vode iz okoliških hribov, tako da bodo morale biti ogromne črpalke neprestano v obratu, da ne bo voda zalila rudnika.

Ravnatelj nam je še pojasnil, da so v globini bogate zaloge premoga. Rekel je, da predvidevajo, da bo pri rudniku zaposlenih 1.500 delavcev. Pri tej zaposlitvi s primerne stroje vremo je premoga za 250 let.

Zanimato nas je, kakšen je premog v tem rudniku. Ravnatelj nam je pokazal košček tega črnega zlata, katerega odpadki ležijo že danes okoli jaška, dasi je pretekla že lepa vrsta let, odkar so zadnjič spravljali premog na površje. Premog je bleščeče črn in ima 7.000 do 8.000 kalorij in je boljše kakovosti kot premog iz Raše, ki ima primešanega precej žvepla.

Zahvalili smo se ravnatelju za prijaznost in odšli proti vasi. Ko smo se spuščali po strmem klancu, smo premišljevali o rudniku. 1.500 delavcev bo v kratkem našo do-

volj kruha. Rudnik bo ena najpomembnejših gospodarskih podjetij ne samo v jugoslovanski coni STO-ja, temveč na vsem STO-ju.

Po poti smo srečali tovariša Kovačiča, znanega gospodarskega strokovnjaka, ki nam je povedal marsikaj zanimivega:

PREMOG, OPEKARNE, SOLARNE

«Sečjolska dolina bo v kratkem postala naš najvažnejši gospodarski center. Rudnik ste videli, o solinah pa ste prav gotovo že dosti slišali; samo nekaj številk vam povem: Bazeni sečjolskih solin imajo skoraj 6 milijonov m² površine. Do 2.000 vagonov soli pridelamo na leto, včasih kot na primer lani, ko je bila dobra letina, pa še več. Poleg tega imamo v tej dolini še opekarno, ki ni tako nepomembna. Tu je namreč daleč naokoli najboljša ilovica, ki je brez peska.

Ta ilovica je zlasti primerna za strešnike».

Poleg ilovice pa lahko izkoriščamo tudi talno vodo. Če kopljemo v Sečjolski dolini eden do dva metra globoko, naletimo povsod na talno vodo. Ta priteka izpod sosednih hribov in se vsa izteka v rudnik. Prava sitnost je tudi za opekarno, ker morajo neprestano črpati vodo iz jam, kjer kopljejo ilovico. Gre pa za ogromne množine vode. Samo pomislite, kakšne stroške bo imel rudnik za črpanje vode in prav tako opekarna in koliko energije bo šlo za to. Zares je bilo škoda te vode, da neizkoriščena odteka v morje. Po drugi strani pa je v Istri stalna suša. In tako smo prišli na misel, da bi z vodo iz rudnika in iz opekarne namakali dolino, kjer bi 500 ha zemlje lahko spremenili v vrtove, ki bi dali dovolj zelenjave za veliko število delavcev. Tako bo Sečjolska dolina v kratkem postala najvažnejše gospodarsko središče Istrskega okrožja.

CVETKE iz tržaških listov

«Katoiški glas» objavlja članek pod naslovom: Pozor - strup iz katerega posnemamo le nakej besed: «Lahko žive in nepokorne kristjane, ki še vedno berejo boljševiški »Primorski dnevnik«, opozarjamo na strup, ki ga sika imenovani list te dni proti naši sv. cerkvi. Objavlja daljši sramotilni spis (pamflet) proti svetemu letu. Nek »pisatelj« Ive Mihovilovič je v svoji bolni lobanji in brezbožnih srednješkoliških lažeh zbral najbolj sramotne domisljice.

Resnica seveda boče v oči in če psu stopiš na rep, zacvili. Pravoverni klerikalci namreč ne smejo pogledati resnici v obraz, temveč zapirati pred njo oči. Kdor ne uboga, za tega so grožnje s peklom in peklenskim ognjem. Toda resnica si je kljub vsemu temu vedno krčila pol - tudi v srednjem veku - in si jo bo utirala tudi v bodočnosti.

«Messaggero Veneto» piše o skupščini Lege Nazionale in pravi med drugim: «Predsednik prof. Szombathely je prebral poročilo o doseganju delu Lege Nazionale. Njegovo sijajno poročilo so večkrat prekinili s prisrčnim ploskanjem. Iz besed govornika je bilo razvidno izvrstno delovanje te ustanove, ki popolnoma izpolnjuje svoje cilje, to je obrambo italijanstva v Julijski krajini».

Da je bilo poročilo res sijajno, prav radi verjamemo. Posebno pa zato, ker se je prof. Szombathely, katerega priimek je res italijansko, popolnoma pozabil omeniti sleparije s sladkorjem, ki so prav gotovo marsikomu tudi na skupščini težile dušo.

«Giornale di Trieste» javlja sledečo vest: «Konec meseca bo zapustil svojo službo zaradi dosežene starostne dobe superintendent finane dr. Alberto Revera. Visoki funkcionar je bil 25 let v tej važni službi v našem mestu in se zato smatra njegov posinovljenec. Mi želimo dr. Reveri vse najboljše, obenem pa prisrčno pozdravljamo njegovega naslednika dr. Uga Portorella iz Neaplja».

Vsako, ki je bral to notico, se je skoraj gotovo vprašal: »Pa kaj mi res nimamo v Trstu niti enega pristnega Tržačana, ki bi bil sposoben sprejeti to službo? Ali nam mora maštati Italija res pošiljati samo svoje funkcionarje z Jugo ter nam tako dajati velikodušno pomoč, za katero nihče ne prosi?«

«Demokracija» je v svoji pretekli številki objavila uvodnik pod naslovom »Podzemne spletke«. Uvodnik smo prebrali in ga obračali na vse strani, toda razumeli nismo prav nič in najbrž ni razumel prav nič noben njihov redki čitatelj razen pisca. Ta govori zagonetno o nekih denunciacijah in denunciacijah, ki pa ostanejo zato tudi le zagonetna uganka.

Morda pa so postali pri »Demokraciji« tako tajinstveni zaradi opreznosti, saj pravi tudi članek, da jim dajejo dogodki prav zaradi te opreznosti. Toda v narodnoosvobodilni borbi jim tudi vsa opreznost ni prav nič pomagala.

«Delo» objavlja članek pod naslovom: «Beograd središče vojnih provokacij v Evropi». V tem članku govori o nekakih jugoslovanskih agentih in špijonih in pravi med drugim: «Ti agenti obveščevalnih provokatorskih in špijonskih organizacij morajo za svoje »delovanje« v inozemstvu obiskovati posebne tečaje ter biti kompromitirani, bodisi s kriminalnimi ali drugimi dejanji, ki jih morajo prizadejati potrditi z lastnoročnimi pismeni izjavami».

Točno! Toda to velja za agente Kominforma, ki na primer obiskujejo take tečaje na Madžarskem in v Bolgariji, kar so odkrili procesi proti tem agentom, ki so jih poslali kominformisti v Jugoslavijo. Se pač vedno ravna jo po onem tatu, ki je bežal in kričal: »Primité tatú»

Kronika

Na gospodarski razstavi v Beogradu je poleg Avstrije, Italije in Zahodne Nemčije zastopana tudi Jugoslavija. Razstavljajo izvozna podjetja LR Slovenije, in sicer les, vino, sadje, zelenjavo in izdelke domače obrti.

S posebno odredbo zveznega ministrstva za delo je določen skrajšan delovni čas v nekaterih industrijskih strokah, kjer je delo zelo naporno in v zdravstvenem pogledu nevarno. To velja zlasti za kemično industrijo. Delovni čas je skrajšan na 7, 6 ali celo 5 ur.

Prezidij Ljudske skupščine LR Crne gore je izdal ukaz, po katerem bodo volitve za ljudske poslance Ljudske skupščine 8. oktobra t. l.

Prvo valjarno «Bluminga» so začeli graditi v metalurškem kombinatu v Zenici. To bo največja valjarna v državi. Dolga bo 600 m. Pri delih pomagajo mladinske brigade.

V Pulju je prispela 23. t. m. nova motorna ladja «Pulas», ki so ji priredili svečan sprejem.

Proizvodnja oljnih škrljavcev pri Aleksincu se bo petkrat povečala. Iz teh škrljavcev pridobivajo predvsem katran.

Zvezna vlada je 22. julija objavila v «Uradnem listu» navodila o volitvah delavskih svetov in upravnih odborov, ki bodo upravljali gospodarska podjetja.

Iz Pariza je odpotovalo v Jugoslavijo 40 otrok jugoslovanskih izseljencev, ki prihajajo na povabilo Zveze pionirjev Jugoslavije.

V Ljutomerškem okraju bodo pričeli pridobivati nafto. Kmalu bo začela obratovati prva vrtilna garnitura.

Tovarna strojev za obdelavo lesa v Sarajevu je letos izdelala in že poslala lesni industriji šest serij različnih strojev, od katerih so jih doslej 3 serije uvažali iz tujine.

V jeklolivarni Guštanj so nedavno vili in obdelali prve jeklene dele, ki so potrebni izdelatelju «Uljanika» v Pulju pri gradnji treh domačih potniških motornih ladij za obalni promet. Doslej so te jeklene dele naročali v inozemstvu.

27. julija na dan vstaje Hrvatske so odprli novo progo Grubišno polje - Veliki Balaji v dolžini 15 km.

15 novih kinematografov bo do konca leta dobila LR Makedonija. V pošni palači v Ljubljani izvršujejo pripravljala dela za novo avtomatsko telefonsko centralo, ki bo imela 4.000 števk. Skupno s staro centralo bo imela Ljubljana 9.000 telefonskih števk.

Te dni poteka 40 let, odkar je dobil Zagreb električno cestno železnico. Ob osvoboditvi je znašala celotna dolžina tramvajskih prog 57 km, ob koncu preteklega leta pa 74 km. Letos gradijo v Zagrebu še nove tramvajske proge.

V nekaj dneh je bilo v Sloveniji odkupljenih 30 vagonov žita. Lani so zgradili tri pomembnejše tekstilne tovarne v Tetovem, Velešu Ajdovščini, letos pa se pripravljajo na zgraditev šestih tekstilnih tovarn, ki bodo začele obratovati prihodnje leto.

V Vojvodini je bilo več protestnih zborovanj proti terorju nad jugoslovansko narodno manjšino na Madžarskem. Predvsem protestirajo pripadniki madžarske narodne manjšine, ki uživajo v Jugoslaviji vso svobodo.

Babiška pomoč bo odslej brezplačna in babice ne bodo smele za svojo pomoč zahtevati nobene nagrade.

Jeseniški jeklolivarni so dosegli nove velike delovne uspehe. Med drugim so vili 28 ton težak jekleni valj.

Po novi uredbi kmeti lahko prodajajo proste presežke pridelkov po vsej državi. Prepovedano pa je vsako prekupčevanje zato, da se onemogoči spekulacija.

Več tisoč vagonov pšenice so že odbrali v Vojvodini za seme. Na Drini so na dan vstaje srbskega naroda dogradili velik cestni most pri Bajini Bašti. Dolg je 140 m in predstavlja važno zvezo med Srbijo in Bosno.

PARTIJA

Te dni od 21. do 28. julija poteka dve leti od V. kongresa KPJ. V teh dveh letih je Partija vodila odločno borbo za izgraditev socializma, za nadaljnji razvoj socialistične demokracije, za pravilne odnose med socialističnimi državami in komunističnimi partijami za mir in enakopravnost vseh narodov, proti reviziji marksizma leninizma, ki jo izvajajo VKP (b) in vodstva njegovih podrejenih komunističnih partij v svetu.

V. kongres je pokazal trdno enotnost KPJ, ki se je gradila pod vodstvom tov. Tita v burnih letih pred drugo svetovno vojno, v ognju narodno osvobodilne borbe in ljudske revolucije ter v letih izgradnje socialistične Jugoslavije. V. kongres je pokazal, da Partija, zgrajena in prekaljena v revolucionarni borbi, lahko prenese vse najtežje izkušnje.

V. kongres je potrdil, da je KPJ od male ampak močne ilegane partije, kakršna je bila do vojne, postala velika revolucionarna partija, pripravljena premagati vse težkote in voditi naše narode zaslovljeno v socializem.

KPJ je šla v vojno z nekaj nad 12.000 člani, od katerih je ostalo živih samo okoli 3.000. Ob zmagovitem koncu vojne je šla Partija 141.066 članov. Tri leta po osvoboditvi je naraslo število članov na 465.175 in 51.612 kandidatov. Po V. kongresu je Partija še dalje rasla in 31. marca 1950 je štela 549.964 članov in 164.551 kandidatov.

Toda Partija ni porasla le številčno. V. kongres je pokazal, da so med Partijo in najširšimi ljudskimi množicami močne, neolokalne vezi. Partija — organizator in voditelj narodno osvobodilne borbe, ljudske revolucije in socialistične izgradnje v Jugoslaviji — je zbrala okoli sebe na osnovi svoje pravilne politike mi-

preizkušen in siguren vodnik narodov FLRJ na poti v socializem

OB DRUGI OBLETNICI V. KONGRESA KPJ

lionske množice delovnega ljudstva, ki so organizirane v močni Ljudski fronti. V tem je ogromna moč Partije. V svetu ni nobene partije, ki bi imela tako čvrste vezi z množicami delovnega ljudstva, kakor jih ima KPJ. Ta povezanost temelji na tem, da delo in program KPJ izražajo interese in težnje delavskega razreda Jugoslavije, a hkrati tudi interese vsega ostalega delovnega ljudstva. Interesi in težnje delavskega razreda in vsega delovnega ljudstva Jugoslavije pa so predvsem neodvisnost, enakopravnost z drugimi narodi, izgradnja socializma in mir v svetu.

V. kongres je jasno izrazil voljo jugoslovanskega ljudstva po neodvisnosti in enakopravnosti z drugimi narodi in državami. V. kongres je ne le v imenu vse Partije ampak tudi v imenu vsega delovnega ljudstva odbil vse nepravilne napade VKP in Informbiroja na KPJ, jugoslovanske narode in državo, ostro je obsodil te napade in ni dopustil, da se uresničijo hegemonistični načrti sovjetske vlade v Jugoslaviji. Kongres je visoko dvignil zastavo FLRJ, svobodne in neodvisne-socialistične države in pokazal, da so narodi Jugoslavije s svojo Partijo na čelu pripravljene premagati vse težkote in ohraniti svojo neodvisnost, pa naj bi jo ogrozil kdor ko-

li. V. kongres je dal KPJ in delovnim množicam še več volje in odločnosti, da zgradijo socializem ne glede na vse morebitne težkote in ovire. S tem v zvezi je V. kongres pokazal, da se lahko zgradi socializem v Jugoslaviji ter je usmeril ljudske množice k mobilizaciji vseh lastnih gospodarskih, političnih, ideoloških in kulturnih sil. Dve leti po kongresu sta pokazali, da je popolnoma prav, da se je Jugoslavija oslonila predvsem na lastne sile; pokazali sta, da je bila linija Partije popolnoma pravilna.

KPJ ni na V. kongresu nastopila le v obrambo neodvisnosti Jugoslavije, temveč je istočasno tudi nastopila v obrambo velikih Marxovih in Leninovih nauk, proti vsaki reviziji, ki so jo izvajali vodstvo VKP (b) in druge komunistične Partije s hegemonističnimi načrti Sovjetske zveze proti Jugoslaviji. Diskusija na kongresu je pokazala protimarksistični značaj vseh teh napadov. Diskusija je tudi pokazala, da je pravi marksizem-leninizem na strani KPJ. V. kongres je marksistično pojasnil poti razvoja in značaj jugoslovanske revolucije, popolno socialistično izgradnjo in ocenil delo KPJ od njene ustanovitve, posebno pa ob 1937. leta dalje. Kongres je potrdil delo tov. Tita in vsega partijskega vodstva in

ga izvolil v novi CK KPJ. V. kongres je odprl novo stran v zgodovini. Partija se je začela po kongresu naglo razvijati, napredovala je v organizacijskem, političnem in ideološkem pogledu. Ta razvoj se je pokazal zlasti v teoretski misli in v osvoboditvi članov Partije in nepartijecev od dogmatizma in utesnenosti misli v teoriji in praksi. Takoj po kongresu so se začela na osnovi marksizma-leninizma obravnavati važna vprašanja sedanjega razvoja, kakor so: odnosi med socialističnimi državami in komunističnimi partijami, vloga države v prehodni dobi, socialistična demokracija, vloga Partije v prehodni dobi, socialistična lastnina itd. Sadeži tega dela se že vidno opažajo. Toda KPJ ni partija, ki se za vedno kruto drži nekih dogem. Nasprotno, ona je živa avantgarda jugoslovanskih narodov v njihovi borbi za izgradnjo novih odnosov med ljudmi, ona se ne boji novih odkritij in njihove uporabe v stvarnosti. Zato je Jugoslavija po V. kongresu naglo korakala po poti nadaljnega razvoja socialistične demokracije, decentralizacije državne uprave in državnega gospodarskega aparata, po poti pritegovanja najširših ljudskih množic k upravljanju gospodarstva in države. Iz obrambe pred napadi Informbiroja, iz obrambe Marxovih in Leninovih nauk se je rodila močna marksistična kritika zunanje in notranje politike Sovjetske zveze in se je odkrila globoka revizija marksizma-leninizma s strani VKP (b).

Na osnovi te kritike so popolnoma osvetljeni nauki Marxa in Lenina o prehodu od kapitalizma h komunizmu in v zvezi s tem se odkrivajo nove konkretne oblike izgradnje novih socialističnih odnosov med ljudmi v Jugoslaviji. Temu je postavil temelj ravno V. kongres KPJ, v tem je tudi njegov največji zgodovinski pomen. (Po «Borbis»)

Tabor koroških partizanov terja pravice za koroške Slovence

V Kotljah pri Guštanju je bil v nedeljo 23. t. m. prvi koroški partijski tabor. Udeležilo se ga je več tisoč ljudi, predvsem koroških borcev iz obeh svetovnih vojn.

Okrajne štafete so prinesle partijskemu taboru pozdrave delovnih kolektivov in množičnih organizacij iz Mežiške in Dravske doline, zato je spregovoril tov. Ledinek Miloš, pomočnik ministra za prosveto LRS.

Govoril je o razvoju partizanskega gibanja v Sloveniji in posebno na Koroškem. Sirjenja narodno osvobodilnega gibanja ni moglo zaustaviti največje okupatorjevo nasilje, niso ga mogle zaustaviti žič-

ne ovire, Karavarske in Drava. Drava, ovira, na katero so se fašisti toliko zanašali, je padla, vendar ne v frontalnem napadu, ampak jo je porušilo ljudstvo, ki prebiva severno od nje.

Nato je tov. Ledinek govoril o polvojnih naporih jugoslovanskega državnega vodstva za pravično rešitev koroškega vprašanja in je nadaljeval: «Naša pot je jasna. Izpovedali so jo nešteto krat naši državni in politični voditelji. Smo za mednarodno kulturno, gospodarsko, politično sodelovanje z vsako državo na temelju popolne enakopravnosti.

Z našo neposredno severno sosedo se po vseh znakih sodeč to sodelovanje ugodno razvija. Naše delovno ljudstvo tako sodelovanje pozdravlja. Iskrenost sodelovanja pa je v tem, da ne ostane le pri besedah, marveč da se besede spremenijo tudi v dejanja. Konkretno pa se besede kaj lahko spremenijo v dejanja pri naši sosedbi v odnosu do našega slovenskega življa na Koroškem.

Kakor je bila naša borba iskrena in nesebična, kakor je naše delo na izgradnji socializma v domovini iskreno, kakor je naše mednarodno sodelovanje pošteno, iskreno, dosledno a nepopustljivo, tako naj bo tudi našemu narodu na Koroškem po vsej pravici dana možnost, da se naprej goji tradicije naše narodnoosvobodilne borbe, tradicijo širokega sodelovanja z vsemi naprednimi silami dežele na temelju enakopravnosti enega in drugega naroda. Za krivice, ki se gode našemu narodu na Koroškem, ne odgovarja le posameznik, ki je krivice hotel ali po naročilu dela, marveč je za to odgovoren ves napredni del avstrijskega naroda.

Našim otrokom na Koroškem so obljubljene dvojezične šole! Ali je morda kriv posameznik, da se ta osnovna in kulturna zahteva in pravica naše dece na Slovenskem Koroškem ne izvaja? Pričakujemo, da ne bo ostalo na volji posameznega učitelja na šolah, kako se poučuje naša mladina, marveč da je to stvar vseh naprednih in iskrenih ljudi avstrijskega naroda.

Lokalno gospodarstvo

predstavlja vse važnejši činitelj pri poglobljanju ljudske demokracije in socialistične zavesti množice

Preteklo soboto so v Ljubljani v Bežigradski gimnaziji odprli II. republiško razstavo lokalnega gospodarstva. Letošnja republiška razstava je edinstvena razstava te vrste v Jugoslaviji. Razstava potrjuje, da predstavlja lokalno gospodarstvo važen del nalog pri socialistični graditvi, posebno pa pri poglobljanju ljudske demokracije in dviganju socialistične zavesti množice.

Letošnja razstava pomeni v primerjavi z lanskim velik korak naprej: razstavljeni predmeti so po kakovosti boljši, izbira je bogatejša. Dve tretjini razstave sta posvečeni komunalni dejavnosti. Iz tega se vidi, da so lokalna podjetja ekonomska baza ljudskih odborov, ki odločno vpliva na krepitev njih samouprave.

Letošnja razstava je obširneje zajela celotno lokalno gospodarstvo. Razstava nam prikazuje kompleksno in po naravnem vrstnem zaporedju vse, kar zajema komunalno dejavnost in lokalno proizvodnjo. V oddelku za urbanizem so prikazani pravi urbanistični načrti slovenskih mest, Maribor, Celje, Kranj in deloma tudi Ljubljana imajo že zamisljivo svojega bodočega smotrnega razvoja.

Poseben poudarek daje razstava domači umetni obrti. Ta obrt, ki si osvaja tudi tuja tržišča, je tudi v marsičem zgled, kakšni naj bodo glede okusa industrijski izdelki. Zato razstavlja svoje izdelke tudi žola za umetno obrt.

Državni obrtni mojstri so pokazali svoje izredno lepe in kvalitetne izdelke. Njihova posebna naloga je v tem, da svoje mojstrsko znanje izročajo novemu pokolenju učencev ter da se njihova obrt pod posebno skrbjo države še nadalje razvija.

Razstava ne prikazuje samo lepih uspehov, ki jih v borbi za petletko dosega slovensko delovno ljudstvo, ampak tudi težko borbo v premagovanju težkote, ki nastajajo zaradi pomanjkanja surovin, tehnične zaostalosti in čisto tuji zaradi pomanjkanja delovnih moči.

Razstave se je udeležil tudi koprski okraj, ki prikazuje svoje gospodarstvo v zaključeni celoti.

V prvi polovici tega leta so bili zgrajeni mnogi novi industrijski kombinati, med njimi številne železarnice.

RESNICA O JUGOSLAVIJI ZMAGUJE PO VSEM SVETU

IZJAVE NAPREDNIH LJUDI IZ TUJINE OB NJIHOVIH OBISKIH V JUGOSLAVIJI

Resnica o Jugoslaviji si vedno bolj utira pot med demokratične množice vsega sveta. To vidimo v Italiji, Franciji, Nemčiji, Angliji, v skandinavskih državah, kjer voditelji komunističnih partij, popolnoma podrejeni moskovskim mogotcem, izključujejo iz partij vedno večje število članov, ki hočejo misliti s svojimi možgani in ne sprejemajo za čisto zlato vse podle obrekovalne gonje proti Jugoslaviji. O tem pričajo tudi vedno bolj številni obiski delavcev, intelektualcev, kmetov, sindikalistov itd. iz raznih držav, ki se hočejo v Jugoslaviji, na kraju samem, prepričati o razvoju socializma v Jugoslaviji.

Tako je sedaj na obisku v Jugoslaviji s skupino italijanskih poljedelskih delavcev tudi David Domenico, član biroja KPI za pokrajino Viterbo. Med njegovo odsotnostjo je bilo v Rimu objavljeno njegovo pismo, v katerem je obtožil vodstvo KPI za več neuspehov in padanje moči Partije, ker je informbirojevsko vodstvo podrejeno sovjetskemu voditeljem.

Pismo je natisnjeno v obliki brošure, ki obsega nad 50 strani. David Domenico pravi, da je bil 16. marca letos izključen iz Partije v nasprotju z določbami statuta in zaradi lažnih obtožb, da je bilo njegovo delo izdajalsko samo zato, ker je vztrajno zahteval pojasnila za nedemokratično ravnanje in obrekovanje socialistične Jugoslavije in njenih narodov.

Domenico nato analizira metode Informbiroja in sovjetskega vodstva v borbi proti majhni socialistični državi. Te metode so prizadele hud udarec mednarodnemu delavskemu gibanju. Sovjetski voditelji odrekajo drugim narodom pravico do socialistične graditve, podcenjujejo prispevek drugih narodov v narodnoosvobodilni borbi in hkrati do zvezd povzdigujejo tako imenovano vodilno socialistično državo ter s tem zapadajo v hud nacionalizem.

Pravi komunisti ne bodo mogli nikoli sprejeti »teoretičnega opravičila«, ki ga daje ZSSR za to borbo proti Jugoslaviji, češ da namen posvečuje sredstva, kajti za dosedaj socialističnih smotrov so dovoljena samo socialistična sredstva.

Gonja o prehodu Jugoslavije v imperialistični tabor je izmišljena, samo da bi opravičili borbo Informbiroja proti današnjemu jugoslovanskemu vodstvu in vsem jugoslovanskim narodom.

V Italiji je bilo sto in sto različnih komunistov, delavcev in kmetov izključenih iz partije zaradi obtožbe, da so »atitoistični« samo zato, ker niso sprejeli moskovske obsodbe, marveč so zahtevali od vodstva KPI pojasnilo, kako se je mogla Jugoslavija čez noč spremeniti iz socialistične v fašistično državo. Iz Partije so bili izključeni tudi vsi tisti, ki so po resoluciji Informbiroja obiskali Jugoslavijo. Taka politika je povzročila v Italiji in vsej zapadni Evropi nazadovanje sil komunističnega gibanja. Ona povzroča pastovnost in demoralizacijo delavskega razreda, ker so načelo nenadne borbe za oblast zamenjali z borbo za nekake uvižje koristi voilne socialistične države. Nezadovoljstva delavskega razreda zaradi tega revizionizma ni mogoče upravičiti z bajkami o nekaki »atitoistični epidemiji«. Vzroke za to je treba iskati predvsem v informbirojevski liniji KPI, ki ne more dati delavcem v vsakdanji borbi nobene perspektive.

David Domenico ostro obsoja ne načelno vodstvo KPI, zavračanje množic s tem, da prihaja na dan z gesli o sodelovanju razredov v Italiji in s frazersko borbo za mir. Nato kritizira sprejemanje zakrnjenih fašistov v Partijo ter kompromise, ki so jih sklepali komunisti, ko so se sodelovali v vladi. Nadalje graja stališče vodstva KPI v

najbolj grozečih trenutkih za delavsko gibanje v Italiji, kot je bilo »politično premirje«, sklenjeno z reakcionarnimi strankami pred parlamentarnimi volitvami leta 1948. Vse to vodi v vedno večja protislovja.

Vzroke za neuspehe je treba zato iskati v politiki vodstva KPI in vprašanje odnosov med ZSSR in Kominforma do Jugoslavije je samo del te politike. Zasluga Jugoslavije pa je, da je takšno revizionistično politiko razgalila. Italijansko vodstvo pa nima poguma, da bi kaj takega napravilo. Toda v Italiji in v vseh drugih državah, kjer birokratizirano vodstvo delavskih gibanj slepo izvajajo linijo Kominforma, začenjajo tisoči iskrenih rodoljubov, komunistov, socialistov in drugih naprednih ljudi odpirati oči ter se borijo proti velikoruskim težnjam Kominforma. Enotnost protimperialističnega gibanja in socialističnega sveta razbijajo tisti, ki zapuščajo pot socialistične demokracije. Zato pomeni borba proti takim težnjam krepitve delavskega gibanja in pripravljanje na resne naloge, ki ga čakajo.

David Domenico in Angelo Belcaro sta z obiska v Jugoslaviji po beograjskem radiu pozvala vse delavce sveta, naj nastopijo proti napadalni politiki Kominforma, ki rovari proti Jugoslaviji. David Domenico je dejal, da je govoril s člani mladinske brigade iz Buj, o katerih je kominformistični in šovinistični italijanski tisk pisal, da so bili nasilno odvedeni od Jugoslavije. Mladinci so italijanske delavce prosili, naj sporočijo italijanskemu narodu resnico o Jugoslaviji. Ob obisku italijanskih kmetijskih de-

Skupina italijanskih delavcev in kmetov v Jugoslaviji

lavcev v Zagrebu pa je David Domenico po zagrebškem radiu izjavil: »Videli smo deželo, kjer se dosledno izvaja nauk Marxa, Engelsa in Lenina in v kateri gradijo socializem. To, kar smo videli, je več, kot smo sploh pričakovali. Na podlagi dejstev, ki smo jih tukaj spoznali, nam ne bo težko govoriti resnico o vaši državi.«

***

Jugoslavijo je obiskala tudi delegacija sindikalnih funkcionarjev Norveške. Vodja delegacije Perltisen je izjavil: »Nenavadno srečni smo, da imamo priložnost na kraju samem spoznati stvarnost nove Jugoslavije.«

V Ljubljani pa je predsednik sindikata kemične industrije Norveške Torblidzen izjavil: »V vašo državo smo prišli zato, da bi na lastne oči videli, kako delate in kaj, zlasti zaradi tega, ker se pri nas razširja lažna propaganda o tem, kaj se pri vas dogaja. V komaj treh dneh smo pri vas mnogo videli in se mnogo naučili. Videli smo, da vaša stvar nima nič skupnega, kar o vas piše sovražni tisk.«

Resnica o Jugoslaviji je prodrla tudi na kongresu sindikata francoskih učiteljev. Na kongresu je Marcel Valieres izjavil: »Prišel sem iz Jugoslavije s prepričanjem, da obrekovalci Jugoslavije strahovito lažejo. Govorijo, da so v Jugoslaviji ameriške vojne sile, v resnici pa gre danes Jugoslavija po zaslugi velike požrtvovalnosti in truda, po poti, ki sta jo pokazali pariška Komuna in Oktobrska revolucija.«

Na kongresu so sprejeli resolucijo o ustanovitvi mednarodnega organizacijskega odbora, ki naj bi si prizadeval znova doseči mednarodno enotnost prosvetnih delavcev. Sklenili so, da mora pri tem odboru sodelovati tudi Jugoslavija.

***

Španski republikanci v Parizu pa so sklenili, da bo delegacija španskih republikancev obiskala Jugoslavijo, da se tam prepriča o resničnem stanju. V svojem časopisu »Accion Socialista« ostro žigosajo protijugoslovansko gonjo Kominforma posebno pa obrekovanje in klevetanje Jugoslovanon-španskih borcev.

ŠTUDENTOVSKO NASELJE

bo delo tisočev rok jugoslovanske in inozemske napredne mladine

V Jugoslavijo prihajajo vedno nove brigade napredne mladine. Te dni sta prišli V. in VI. brigada francoskih mladincev. Z njimi je prišla tudi skupina španskih mladincev, ki živijo v Franciji, ter skupina napredne indokitajske mladine iz pokrajine Kambodže. Skupno z brigadirji je prišlo v Jugoslavijo tudi 40 študentov, ki jih pošilja Nacionalna zveza francoskih študentov. Prispelo je tudi 18 avstrijskih študentov, ki bodo ravno tako sodelovali pri graditvi študentovskega naselja v Zagrebu.

Gradnjo študentovskega naselja je začelo 2.500 mladincev: študentov kmetov in srednješolcev iz Hrvatske, Srbije, Crne gore, Makedonije, Bosne in Hercegovine in nad 600 naprednih mladincev iz Francije, Norveške, Švedske, Danske, Avstrije, Holandske, Anglije, Italije in STO.

Študentovsko naselje gradijo na levi strani ceste Zagreb-Sesvete na ravnici, ki se razprostira do obronkov Zagrebške gore. Sedaj že opravljajo velika dela. Kopljejo temelje in zidajo pritličja za prvih 18 stanovanjskih zgradb. V dveh začasnih delavnicah izdelujejo mladinci dele za montažne zgradbe. Brigade delajo tudi pri izgradnji mostov in tirov na industrijski progi Sesvete - študentovsko naselje, kopljejo pesek v Resniku, gradijo velik rezervoar za vodo, kanalizacijsko mrežo in ceste za dovažanje lažjega materiala.

Ze prve dni se je razvilo na gradbišču tekmovanje. Brigada študentov beograjske univerze »Peter Stambolić« je že prve dni dosegla dobre rezultate in prekoračila

dnevno normo od 55 do 70 odst. Mladinci te brigade so že delali na progi Samac-Sarajevo, Brčko-Bano, viči, v Novem Beogradu in drugod, zato so v teh delih že precej izurjeni. Namen teh mladincev je, da postane njihova brigada najboljša.

Tudi druge brigade nečesto zastajati za brigado »Peter Stambolić«. Med njimi je najbolj aktivna Podravska-statinska, ki je že štirikrat udarna. Na gradbišču brigade »Peter Stambolić« dela tudi brigada norveških mladincev. Za časa odmora se Norvežani zanimajo zlasti o tem, kakšno bo študentovsko naselje. Vse to jim pove tolmač.

Študentovsko naselje bo imelo 4 dele, ki bodo lahko sprejeli 12.000 študentov. Nadalje bo oddelček za profesorje in pomožno osebje. Med prvimi poslopji bodo zgradili tehnično visoko šolo z rektoratom in z geodetsko, gradbeno, arhitektonsko, strojno in kemijsko fakulteto. Vsaka fakulteta pa bo še imela svoje posebne institute. Nato bodo zgradili prirodoslovno-matematično fakulteto z botaničnim vrtom, filozofsko fakulteto, pravno, jarmaceutsko, ekonomsko in del poljedeljsko-gospodarske fakultete. Medicinska fakulteta s postopji za profesorje in klinikami bo zgrajena pod obronki Zagrebške gore. Na vzhodu študentovskega mesta bodo zgradili visoko fizikalno šolo, letališče in zemljišče za jadralske športe. Zgradili bodo tudi Akademijo likovne umetnosti.

V središču študentovskega naselja bo rektorat univerze, biblioteka, koncertna dvorana s konservatorijem, gledališče in centralni dom ljudske študentovske mladine. Okoli ush zgradb bodo nasadi. Z re-

gulacijo nekaterih potokov bodo napravili veliko jezero, kjer bodo kopališča, poleg pa bodo zgradili tudi velik fizikalni stadion.

Inozemski mladinci izražajo nad vsem tem svojo občudovanje in navdušenje. Tako je norveška študentka prava Eva Lunde izjavila: »Prišla sem v vašo državo, da spoznam vaše narode, predsem pa vašo mladino, ki z lastnimi silami gradi študentovsko naselje. Priznam vam, da občudujem član vaše mladine, ki ne pozna nobene zapreke v izgradnji svoje zemlje. Ni res, da je vaša zemlja fašistična.«

Norvežan Nials Hange iz Bergena je delavec in pisatelj in je bil že udeležen pri izgradnji proge Samac-Sarajevo. Ze tedaj je pisal v norveških listih o svojih vtisih v Jugoslaviji. Sedaj je izjavil: »Še ko sem bil na izgradnji proge Samac-Sarajevo, me je navdušil tempo vaše socialistične izgradnje. Danes me vse to še bolj navdušuje. Vi gradite železarno v Sisku, hidrocentralsko na Jablanici, mnogo tovarn v Bosni, Sloveniji in Srbiji. Nedavno sem bil v Beogradu ter se razgovarjal s sindikalnimi voditelji. Seznanili so me z zakonom o delavskih svetih. Ravno v tem zakonu vidim še en dokaz širjenja vaše demokratičnosti. Ta zakon pobija lažno propagando vzhodnih držav o Jugoslaviji. Ko se vrnem na Norveško, bom povedal resnico o vaši državi, ker to ni samo v vašem interesu, temveč tudi v interesu drugih narodov.«

Tako se tudi na gradbišču študentovskega naselja krepijo vezi med napredno mladino sveta, gdena pa ta mladina spoznava resnico o Jugoslaviji.

KOMINFORMADE

Kominform in sport

Informbiro mora imeti besedo v vseh stvareh. Zato je pokazal usvoje načelno stališče tudi ob četrtem svetovnem nogometnem prvenstvu. Ze pred začetkom tekma je sovjetski športni tisk očitil, da organizirajo te tekme »kapitalistični, čeprav je v Mednarodno nogometno zvezo vključena tudi Sovjetska zveza že od leta 1948.«

Pravi vzrok, da se Sovjetska zveza ni udeležila tekem, je pač v tem, ker se je bala konkurence z močnimi moštvami in ni računala na prvo mesto. Dosedanja praksa namreč kaže, da smejo sovjetski športniki tekmovati v tujini v glavnem same tedaj, če jim se zmagata razpolovljena. Če pa ne sme nastopiti Sovjetska zveza, tedaj tudi ne sme nastopiti njeni trebanje: Madžarska, Češkoslovaška, Poljska, Bolgarija, Romunija. To bi bila huda nepokorščina. Zato so tudi športna vodstva teh držav izjavila, da ne kaže sodelovati na teh tekmah. Madžarska reprezentanca je vsekakor imela mnogo pogojev za dober uspeh. Njena zmagala pa bi škodovala ugledu in avtoriteti Sovjetske zveze, kar bi bil seveda smrten greh. Po zaslugi Informbiroja so torej zamenjali tudi mednarodno športno sodelovanje z izolacijo športnikov iz vzhodnih držav.

«Skrb» Sovjetov

za madžarske delavce

Znani ekonomist Evgenij Varga je objavil v budimpeštanskem listu »Szabad Nep« članek pod naslovom »Mrzlica potrošnje«. Varga, ki je bil nekoč znan sovjetski teoretik in član sovjetske Akademije znanosti, se hoče tudi s tem člankom rehabilitirati, ravno zato se mora seveda porizivati. Zato je tudi svojčas izjavil, da mu je očitno, da je revizionist in enveleden človek.

Njegov članek ne odkriva samo njegovega oportunizma ampak tudi sovjetsko-madžarske odnose. Ta članek nam potrjuje, da v Sovjetskevezi niso zadovoljni z višino življenjske ravni madžarskih delavcev in namreščencev. Zanje je ta raven previsoka. Zato pravi tudi Varga, da jo je treba znižati. Varga pravi, da na Madžarskem nihče ne varčuje. Zato je treba pojasniti tistim, ki dobrohotno bolehalo na potrošni mrztici, da zahteva bodoče povečanje njihove potrošnje, da trošijo zdaj malo manj. Če pa ne bodo zadoščala pojasnila, bo treba uporabljati tudi ostrejša sredstva.

Poleg znižanja potrošnje pa je treba povečati proizvodnjo, in sicer do ločeno proizvodnjo. Varga očita pri tem madžarskim delavcem, da so izdelali zadnja leta nesorazmerno malo proizvodnih sredstev, mnogo pa potrošnih sredstev. Za očiitek se seveda iz trte zvit. Triletni plan in proporeci, ki jih postavlja, so namreč delo Partije in vlade, preko njih pa delo vodstva Sovjetske zveze. Sedaj, ko je treba te proporece na zahtevo Sovjetske zveze spremeniti, mora biti nekdo odgovoren. CK VKP(b) in CK Madžarske partije delavcev seveda ne smeta biti odgovorna — čeprav sta — ker sta nezmojljiva. Zato so pač krivi madžarski delavci.

Nikoli jim ni prav

»Novoje vremja« so objavile članek, v katerem obtožujejo Jugoslavijo, da se mrzlično pripravila na vojno po instrukcijah ameriških oficirjev. Vir za te trditve so razni članki jugoslovanskih izdajalcev, ki jedo kominformovski kruh. Tako so zapisali, da se strateška cesta Beograd-Zagreb-Trst (v svoji domišljiji so rešto podaljšali) gradi na osnovi ameriških načrtov. V Jugoslovanski armadi je mnogo angleških in francoskih oficirjev, v Zapadni Nemčiji novačijo bivši nacistični očielniki nemške letalce za Jugoslavijo. Poleg tega gradijo v Jugoslaviji celo mrežo letališč itd.

Jugoslavija, ki naj bi zakrivila vse te grehe, pa je na vse te laži najbolje odgovorila s tem, da je njen Nacionalni komite za obrambo miru pozval prislaše miru v svetu, naj pošljejo svojo komisijo v Jugoslavijo in v njene sosedne države, da se prepričajo o resnici. Toda tudi za to akcijo so informbirojevci že našli odgovor. Madžarski »Szabad Nep« je napisal, da pomeni kongres Nacionalnega odbora za mir »napad proti taberu miru«.

Nekaj o anesteziji

Več kot sto let je že preteklo, odkar se zdravniška znanost poslužuje anestezije, s katero omrtviči za operacijo določeni del telesa in omogoči na ta način neboleče kirurške posege. Sebe tako so postale operacije resna zadeva ne samo tvegana loterijska igra. Ameriški zobni zdravnik Horace Wells je leta 1843 prvič uporabil kot omamno sredstvo pri izdiranju zob omamni plin dušikov oksidul. Tri leta pozneje pa je njegov učenec William Morton omamili nekega bolnika, ki ga je operiral radi bule z etrom. Bila je to prva operacija v anesteziji v današnjem smislu.

Do takrat so bili dolgotrajni kirurški posegi zelo redka stvar. Operacije so trajale do največ dvajset minut, pri daljših operacijah je bolnik zaradi hudih bolečin po navadi onemogel in izdihnil. Samo četrt ure je bilo treba, da so bolnika do smrti izmučili.

Pred Wellsovim in Mortonovim odkritjem si lahko na prste seštel sredstva, ki jih je medicina uporabljala za lajšanje bolečin. Ob izbruhu prve svetovne vojne so jih poznali že okrog štiri sto, danes pa razpolaga moderna znanost že z nad tisoč takimi sredstvi.

Kar se anestezije tiče, je bilo človeštvo ob pričetku prve svetovne vojne kaj slabo pripravljeno. Lokalna anestezija je bila šele v razvoju in le maloštevilni zdravniki so obvladali njeno tehniko; tudi je primanjkovalo novokalna, za katerega je imela Nemčija takorekoč monopol. Preparati barbiturne kisline so se uporabljali samo kot uspavalno sredstvo, ne pa za narkozo. Reklama narkoza z vlivom omamila v danko ter intravenozna narkoza z vbrizgom v veno sta bili znani le teoretično, praktično se pa še nista uporabljali.

Ko se je pričela druga svetovna vojna, je bil položaj v tem pogledu popolnoma drugačen. Na stotine najrazličnejših omamili je že poznala zdravniška veda in vsa ta sredstva so se lahko uporabljala v obliki tablet, praškov in majhnih ampul, medtem ko so prej morali biti kirurški opremljeni s plinskimi tanki, da so mogli bolnika kloroformirati.

Danes je postala anestezija, obogatena z izkustvi in odkritji zadnjih let, skoro samostojna veda. Anestezija se ne uporablja več slepo in brez preudarka, zdravnik premisli pred operacijo vse mogoče: ozira se na bolnikovo starost, na njegovo zdravstveno stanje, krvni tlak, na lego bolnika pri operaciji, na trajanje operacije in na njegove individualne lastnosti. Iz vseh teh in podobnih razlogov danes le redko uporabljajo eno samo omamilo, menjajo ga celo med samo operacijo. Z anestezijo pričnejo naysadno že nekaj ur pred operacijo, in sicer tako, da bolnika pomirijo z atropinom ali morfijem. Isto ponovijo še nekako pol ure pred posegom, nakar sledi prava narkoza, ki zazibuje bolnika v čudovit brezten svet, od koder se po končani operaciji spet povrne.

Operater lahko izbira med različ-

nimi narkotičnimi sredstvi. Tudi danes še uporabljamo omamni plin dušikov oksidul, kot ga je nekoč uporabljal Wells, samo v čistejši obliki in izboljšani tehniki ter z moderno aparaturo. Ta način narkoze se uporablja zlasti pri izdiranju zob ter odstranjevanju mandljev. Bolnik zaspi ter se zbudi izredno hitro, ne da bi bruhal ne da bi mu bilo slabo ali da bi ga bolela glava.

Da pride lahko bolnik popolnoma naren in brez razburjenja na operacijsko mizo, nam pripomorejo omamila, ki jih že v postelji vbrizgamo bolniku v žilo. Bolnik zaspi in prihranjeno mu je vse razburjenje, ki bi nastalo, če bi zavedno spremljal vse priprave za operacijo. Najbolj znana omamila, ki jih vbrizgamo so: pentotal, evipan in eunarkon. V veliki kirurgiji pa uporabljajo danes predvsem kurare, strašni puščični strup Indijancev, ki je v rokah izurjenega zdravnika postal prava blagodat.

Uporablja se predvsem pri trebušnih operacijah, kjer mora napetost trebušnih mišic popolnoma popustiti. S tem sredstvom lahko dosežemo že pri površni narkozi popolno ohlapanost mišic. Bolnik potrebuje na ta način manjšo količino omamila in se po operaciji takoj zbudi in ni na nikakih težav.

Dr. S. S.

Kopalne obleke iz elastične svile, ki se telesa tesno oprime. Lahko pa si jih tudi sama sešiješ iz primernega blaga. V ozadju kopalna jopa.

Neppravilna nega dojenčka

Zaradi nevednosti, malomarnosti ali pa nepoučenosti mater se oškodbe dojenčka pri nepravilni negi prav pogoste in če je dojenček umetno hranjen, celo smrtne. Dojenčku škoduje slabo razkrojeno mleko, nepravilno oblačenje, prevelika ali prenizka temperatura, nezadostna čistoča itd.

V vročih poletnih mesecih prav vsem škoduje pregrete dojenčka, katerem smo že pisali v eni izmed prejšnjih števil. Izven poletja pa pride lahko do pregrete v nezračnem stanovanju pri pretoplo oblačenem, tesno povitem in prev-

Čitajte in širite

LJUDSKI TEDNIK

pokritam dojenčku. Oddaja toplote je otežkočena, dojenček dobi višjo temperaturo in vrče, se onemestvi in smrt ni izključena. Zaradi visoke temperature se mleko v do razkroja in tako pride do težkih prebavnih motenj. Poleg tega pa hočejo nepoučene matere pogasiti otrokovo žejo namesto s čajem z večjimi količinami mleka, ki ga željni dojenčki s slastjo uživajo. Preobilna hrana ima za posledico preobremenjevanje in obolenje prebavnih organov. Čim se pojavijo pri dojenčku prvi znaki prebavnih motenj, bruhanje in driska, mora pametna mati takoj prenehati s hrano in dati žejnemu dojenčku z žličkami svetlega ruskega čaja, dokler ne pride zdravnik ali pa ne pojde mati sama k njemu.

Ne samo pregrete, ampak tudi nespametno ohlajevanje otročičke je nevarno. Podhajeni dojenček ne uspeva in boleha za raznimi infekcijami prebavnih in dihalnih organov. Otroka je treba pravilno toplo oblačiti, mu nuditi dovolj svetlobe in zraka, tudi v mrzlih zimskih mesecih. Ker je mati ob nastopu hladnega vremena prisiljena prenehati z naravnim sončenjem in otroka hraniti umetno, je nadvse priporočljivo, če prične dati dojenčku redno po 1-2 žlički ribjega olja vsak dan po jedi. S tem bo preprečila, da se malec loti težke otroške bolezni - rahitisa. Če dete ne prenese takoj ene žličke, naj mati poskusi z 2-3 kapljicami olja enkrat dnevno na topli mleku. Vsak dan naj številne kapljice poveča, tako da pride do ene žličke. Ako se pojavijo prebavne motnje, prenehajmo z ribjim oljem za nekaj dni, ko pa se prebava zopet urejena, naj mati ponovno poskusi po kapljicah navaditi otroka na ribje olje. To ne bo tudi posrečilo, kajti neznani prebavni organi se s tečajem ribjega olja privadijo.

TRZASKA KUHINJA

NARASTEK IZ BUC

Očisti 50 dkg buč, odstrani seme in mehki del ter jih razreži na kocke. Dodaj nato olje, maslo in sol ter na polj kuhanim prideni še 2 žlici paradiznikove meze. Medtem pripravljaj zmes iz 5 dkg masla, 5 dkg moke in 1/4 l mleka. Vmešaj buče, ki jih poprej še enkrat sesekljaš skupno s 3 rumenjaki, dodaj nato sneg s beljakov in peci, dokler se ne napravi zlatorumena skorja. Poaudi toplo.

OSVEZUJOČA PIJACA

Za vsako osebo vmešaj 2 žlički sladkorja, tretjino kozarca vode, 2 tretjini kozarca belega vina, sok 1/2 limone in 1 marelico, ki jo olupiš in sesekljaš. Ponudj z ledom.

OSVEZUJOČA SADNA MESANICA

Za vsako osebo vmešaj 2 žlički sladkorja, 1/4 kozarca vode, žličko limoninega soka, 3/4 kozarca pomarančnega soka in nekaj narezane banane. Preden ponudiš, daj na led.

BRESKVE Z MALINAMI

Ozmi skozi sito precej zrele maline. Potem popari zrele breskve, jih olupiš, razklovi in kuhaj 10 minut v sladkornem sirupu, ki mu dodaš nekaj vanilije; nato daj na led. Mrzle daj v široke kozarce, polij povzihu s sokom ožetih malin in sirupom, v katerem si kuhala breskve, dolij 2 kozarčka likerja in okraši s svežimi malinami.

USTNATICE

Ribji trig

Ustnatice je na tržaškem ribjem trgu več vrst, ki se v marsičem med seboj ločijo, toda prodajalci se s temi razlikami mnogo ne motijo in prodajajo vse pod imenom *Iba*. Zato boš včasih strmel, ko boš na tej mizi videj tako lobo, na drugi zopet nekoliko drugačno. Je pač več vrst teh ustnatice, poleg tega pa se še iste vrste med seboj ločijo po spolu, starosti in bivališču.

Ustnatice so ribe, ki imajo velike ustne. Te so mesnate, kot bi bile zarobljene. Posebno zgornja ustna je prav izrazita. Ne moreš zaresiti teh rib, če jim pogledaš usta. V požiralniku je polno zobčkov, na nebu jih pa ni. Imajo dolgo hrbtno plavut, prednji del je nekoliko nižji in ima ostre konice, zadnji del je malo višji, pa brez teh ostrin. Repna plavut in prsne plavuti so lepo zaokrožene. Telo ustnatice je od strani stisnjeno, eliptične oblike in pokrito z velikimi luskami.

Mesa ustnatice ne cenijo preveč. Je sicer dobro in okusno, se pa zelo slabo drži skupaj in kaj rado razpada; zato jih ponavadi še največ pečejo; če v to pečenko malo dregneš, že ni kosa več. Ustnatice love vse leto, še največ jih nalove z mrežami.

Ustnatice so izredno lepih barv in nekateri trdijo, da so po razporenosti barv svojega telesa najlepše ribe našega morja; tudi v drugih morjih veljajo za najlepše ribe. Ustnatice so predvsem ribe južnih morij in z barvo svojega telesa prekašajo vse mogoče žive lepe barve okolja. Njih osnovna barva je rjavkasta, in v morju se kovinsko svetijo. Ravno glede na barvo ločimo več vrst ustnatice. Pravi, da tržaški prodajalec pozna samo lobo, toda ribiči točno ločijo več različnih vrst: črozg, ki ima lepe oranžaste plavuti, vrana s temno rumenimi prsnimi plavutmi in z repom s svetlo modrim robom, potem pa še smokvica z rdečerrjavim hrbtom ter oranžnimi plavuti s sinjimi pikami.

Le poglejte lobe na ribjem trgu, vse to boste videli in še vse drugačne; kot znak zanjo pa naj vam bodo ustnatice in pa izrazita hrbtina plavut, spredaj daljša, nižja, bodeča, zadaj višja in brez bodic. Gotočno boste tu in tam videli tudi lumbraka, ki mu Nemci pravijo morski pav. Kaj je pav med ptiči, vemo. To je ponosni lepoteč spreminjajočih se barv in tak je v morju lumbrak. Toda tudi teh je več vrst. Zanje je

značilno, da imajo na glavi vse polno majhnih luknjic. Posebno samci, ki so dokaj večji od samic se postavljajo s svojimi živimi, posebno rumenimi in modrimi barvanji v obliki prog in očk. Osnovna barva je rjava kot barva smokvice, drozga in vrana.

Vse te ribe žive blizu obale na morskem dnu. Drste med morskimi travami in skrivajo svoj sličič zaradi v varstvo širokih listov morskega rastlinja. Ribiči jih love vse leto. Meso vseh ni cenjeno. Ker se rado razleže, ga pečejo kot sem že omenil, tako mehko meso pa je tudi nad vse primerno za razne omake in juhe.

Na tržaškem trgu je vsak dan dosti tega ali onega zastopnika iz te velike skupine. Sicer jih nimajo cele kupe kot sardel in škombrov ali sip, kadar so. Toda posamezne ribe ali pa skromen kupček teh rib pa je vsak dan v katerem koli letnem času.

Kot sem dejal, so te ribe doma v južnih morjih, tam so največje in najlepše, naše so samo skromne zastopnice tega rodu. V mrzlih morjih pa teh rib sploh ni.

Vročina in dom

Če je le mogoče, izogibaj se v vročih dneh kuhanja na štedilniku. Pripravi raje mrzla jedila, ki bodo tudi domačim veliko bolj teknila. Kruh ki ga oljčič v svež prtič, izpostavi prepihu. Solate ne puščaj v vodi, ker se pokvari. Zavij jo raje v fermen papir in pusti na svežem zraku.

Pazi na muhe! Kuhinja mora biti kar najbolj čista, okna zagrnjena, hrana varno spravljena ali vsaj pokrita s tančico! Večkrat razprši po prostoru DDT, ki muhe ohromi, da padejo na tla, kjer jih pometi in zažgi.

Če imaš ventilator, ga postavi v bližino oken ali vrat, tako bo sproti ohlajal zrak, ki prihaja od zunaj. Ako pa je vročina prav neznošna, ožmi v mrzli vodi rjuho in jo obesi na okno, ventilator pa ostavi v bližino velikih posod, ki jih napolniš z vodo. Pokrij pohištvo s prevleko zelene ali sinje barve, ki daje občutek hladu.

Zvečer ne prižigaj luči pri odprtih oknih, da ne privabiš komarjev. Če pa si bila nepazljiva in

so komarji že zašli v stanovanje, razprši po stenah DDT, daj na nočeno omarico krožnik, na katerem kaneš nekaj kapljic cedrinega olja. Čigar vonj komarjem ne ugaja; ali pa segrej na krožniku košček kave (pazi, da se ne vname!). Dim ki bo pri tem nastal bo takoj odgnal neprijetni mrčes. Okna zaštri s tančico ali tenko železno mrežo. Če imaš vrt in na njem mnogo dreves, ki je pravo zatočišče komarjem, zažgi zvečer na vrtu napol suho travo, ker komarji dima ne prenese.

Salicilna kislina

Salicilna kislina je bel, rahel prah brez duha. V mrzli vodi se topi slabo, v vroči pa dobro. Raztopina salicilne kisline ima sladkokisel žgokokus.

To snov uporabljajo v izredno veliki meri v industriji zdravil in barvil. Znano zdravilo aspirin izdelujejo n.p.r. iz salicilne kisline. Poleg tega uporabljamo salicilno kislino mnogokrat za razkuževanje. Nadalje omehuje salicilna kislina neprijetna otebeljenja kože.

POVRTNINA IN SADJE LEPOPOTNO IN ZDRAVILNO SREDSTVO

Zmešaj sok ene pesti špinače, peteršilja in pomaranče ter izpij trikrat na dan po eno skodelico tega zdravila. Ker je bogato z železom, ti bo dalo večjo moč, kakor marsikatero umetno zdravilo. Sok ene pomaranče, ki ga zmešaš s sokom 1 limone, je kaj krepljiva in osvežujoča pijača!

Obkadi s krebuljično zavrelico (pest listov krebuljice zavri v 1 liter vode) onet.š polt in prepreči, da se prezgodaj ne pojavijo gube!

Poparek pretelj in listov zelene uredi prebavo in osveži dih. Spij kozareček tega čaja trikrat dnevno. In sicer po jedi in pred spanjem.

Sok vodne kreše, ki ga pomešaj s sokom 1 pomaranče, čisti kri in odpravlja mozolje.

Listi korenja in čebule v solati (namesto kisa nekaj kapljic limone), daje telesu mnogo dragocenejšega kalcija!

Surova čebula ne vpliva samo ugodno na možgane, ampak tudi

napravi zdrave bleščee lase!

Artičoka draži delovanje jeter in žolčnega mehurja in daje zdravo barvo.

Radič je odlično zdravilo za bronhij.

Drobujak (česen) je velik prijatelj lepe polti. Predvsem učinkuje zeleni del drobnjaka, ker vsebuje klorofil. Pomaga pri boleznih kože.

Vsaki je že znano, da je sok kumaric eno najboljših sredstev za lepo polt. Masaža s kumaricnim sokom, izčisti kožo, stisne prevelike lojnice, odpravlja razne izpuščaje in je predvsem priporočljiv za mastno kožo.

Proti gubam in širokim znojnicam pomaga maska iz zmehčanih rdečih jagod.

Da utrdiš ohlapno kožo in mišice predvsem na podbradku, si polagaj na dotična mesta obkladke poparka lavendla in rožmarina.

Voda, v kateri si kuhala navadno milnico, ti lepo očisti lase in jih napravi bleščee.

GLIVICE IN PLESNI v mlekarstvu

V mleku, presnem maslu in siru uspevajo najrazličnejša mala, nevidna živa bitja, tako imenovani mikroorganizmi, ki povzročajo razne izpremembe; deloma so koristni, deloma pa kvarijo mleko in mlečne izdelke.

Koristni mikroorganizmi so mlečnokislinske in jogurtovne glivice, škodljive pa črevesne in razne bolezenske bakterije (bacil tifusa in jetike, vnetje vimeana), ki pridejo v mleko neposredno (z vodo, posodo itd.). Škodljive so tudi maslenokislinske in gnilobne glivice.

Mlečnokislinske glivice pretvarjajo mlečni sladkor v mlečno kislino, ki povzroča, da se mleko skisa, obenem pa mleko in mlečne izdelke konzervira. Mlečnokislinske glivice ugodno vplivajo na organizem in uničujejo gnilobne bakterije. Razvijajo se najugodnejše pri toploti 20 do 25.0 C. Njihov razvoj prepreči mraz; uničujemo jih pa s kuhanjem. Pri življenju pa ostanejo njih trosi, ki se začnejo množiti, čim pridejo v ugodne prilike (Tudi kuhano mleko se skisa).

Čiste mlečnokislinske glivice gojimo v laboratorijih. Razpošiljajo jih v mlekarne, kjer jih rabijo za pravljanje okisovalca. Tega dodajamo mleku, da dobe okusno kislino. V glavnem pa okisajo z njim smetano za pinjenje in mleko za pripravljane nekaterih vrst sira.

Posobna vrsta mlečnokislinskih glivic so jogurtovne glivice. Z njimi zakisamo mleko, da dobimo odličnega jogurta, ki se zlasti v poletju dobro prikaže. Največ jogurta pripravljajo v Bolgariji.

Glivice kvasovke pretvarjajo mlečni sladkor v alkohol. Važna produkta teh glivic sta kefir in kumis. Kefir je osvežujoča, peneta se alkoholna pijača, pripravljena iz kvasnega mleka z glivicami kvasovk. Kefir vsebuje pol do tretjino odstotka alkohola.

Kumis je kefirju podobna pijača iz kobiljega mleka. Vsebuje 2 do 3% alkohola.

Mlečna plesen tvori na stari smetani in kislem siru belkasto

mehko prevleko. Ta plesen v mlekarstvu ni zaželena.

Na sirih se razvije čopičasta plesen, ki tvori zelenkasto prevleko. Plesnive sire umijemo v slani vodi in skrbimo za skrajno snago v mlekarji.

Poleg teh je v mlekarstvu znanih še več drugih plesni. Mnoge se razvijajo samo v nekaterih krajih. Te plesni imajo važno nalogo pri pripravi raznih plesnivih sirov (tirolski plesnivi sir, gorgonzola itd.).

PRIPRAVA KISLEGA MLEKA. Precejeno sveže mleko nalijemo v posodo ali skledice in jih postavimo v prostor s temperaturo 20 do

25.0 C. Mleko se zgosti v 6 do 12 urah. Posebno dobro kislilo mleko dobimo, če mleko pasteuriziramo, ohladimo in mu primešamo čistih mlečnokislinskih glivic — okisovalk. Vse dobro premešamo, pokrijemo in postavimo v miren, topel prostor. Ko se mleko skisa, ga postavimo do uporabe na hladno. V vročem prostoru začnejo maslenokislinske glivice razkrajati toliščo.

PRIPRAVA JOGURTA. Mleko pasteuriziramo in hladimo v tekoči vodi na 10.0 C. Nato ga v topli vodi segrejemo na 40.0 C in mu primešamo čiste jogurtovne glivice. Teko inficirano mleko zlijemo v čiste kozarčke za jogurt in jih zapremo s pokrovi iz lepenke. Nato jih postavimo v temperiran prostor ali v vodo, ki ima enako toploto. Jogurt je gotov, ko se v kozarcu več ne preliva. Takoj nato ga nesemo v hladilnico. Jogurt ima zaradi blage kisline ugoden učinek na prebavo. V hladilnici se ohrani do enega leta.

Vkuhavanje sadja

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Priprave za vlaganje

Iz vseh naštetih razlogov je vkuhavanje v patentnih kozarcih — posebno pri sadju — skoraj po vsem izpodrinilo druge načine.

Kakor je sicer to delo enostavno, je vendar treba paziti na mnoge malenkosti, od katerih je odvisen uspeh vkuhavanja. Na najvažnejše bomo opozorili.

Prav tako moramo paziti, da so vsi patentni kozarci čisti, to je, da nimajo kake razpoke, da morda rob kozarca ali pa pokrova ni okrušen, da sta rob kozarca in pokrova gladko brušena in da se tesno prilegata. Tudi gumijasti obroček mora biti tudi jeklena vzmet, ki med vkuhavanjem pritiska pokrov k robu kozarca, dovolj močna in prožna.

Kozarce in pokrove moramo pred vkuhavanjem temeljito očistiti, najbolje prekuhati, pri tem pa moramo paziti, da ne vlijemo n. pr. vroče vode v mrzle kozarce ali pa da ne polagamo kozarcev v mrzlo vodo ali na mrzlo, n. pr. kovine ali na preprih odprta okna), kajli v takih primerih kozarci kaj radi popokajo.

Tudi velik lonec, v katerega bomo pri vkuhavanju vlagali kozarce (za to je dober vsak večji lonec), moramo temeljito očistiti, na dno pa položiti leseno rešeto ali pa vsaj plast papirja, na katero postavljamo kozarce, ki bi na golem dnu lahko pri vkuhavanju razpokali.

Posebno skrbno moramo pred vkuhavanjem umiti tudi gumijaste obročke, in sicer v topli vodi, kateri pridamo nekoliko sode, najpa jih izplahniti v mrzli vodi.

Da mora biti tudi sadje, ki ga nameravamo vložiti, snažno in zdravo, pač ni treba poudarjati.

Ce nameravamo sadje pri vkuhavanju sladkati, raztopimo določeno količino sladkorja, ki je lahko poljubna, n. pr. od 10 do 70 dkg na 1 liter vode, v čisti vodi na neprerazgremem štedilniku ter med topljenjem posnemamo nesnago, oziroma peno, ki se morda zbirajo na površku. Sladkorne raztopine, oziroma vode potrebujemo približno eno tretjino litra za vsak liter vsebine kozarcev. Ce sadja ne mislimo sladkati, si pripravimo ustrezno količino čiste prekuhane vode.

Za uspešno rejo prašičev

Prašiča lahko štejejo med najkoristnejše domače živali. Svinja se hitro množi, ima mnogo mladičev, se odebeli in hitro raste ter žre (tako rekoč vse). Njeno meso je najokusnejše, bodisi sveže ali prekajeno. Svinjsko mastjo si slastimo našo vsakdanjo hrano. Iz svinjskih kož izdelujemo usnje, ki ga uporabljamo za najrazličnejše izdelke. Nobena druga žival nam ne prinaša v tako kratkem času in pri tako majhnih stroških toliko dobička kakor prašič. Zato je prašič velika dragocenost za kmeta. Oskrbuje ga čez leto s krepko hrano, da ga ohrani sposobnega in odprnega proti boleznim. Kmet mora torej skrbeti za napredno prašičerejo in odstraniti vse tiste napake, ki ji škodujejo. Mnogokrat kmet toži, da nima sreče pri prašičih; danes tak izgovor ne bi smel več veljati. Svinjereja ni več odvisna od sreče ali nesreče, marveč od reje. Znanost nam je razkrila vse vzroke slabih uspehov v svinjereji, ki se jih prav lahko obvarujemo. Naša dolžnost pa je, da vse kvarne vplive kmetu pojasnimo, kmetovalčeva naloga pa naj bo, da se po njih ravna. Tako

bomo s skupnimi močmi vsak s svojim deležem pripomogli k izboljšanju naše prašičereje.

Kdor hoče uspešno rediti prašiča, naj v prvi vrsti ravna tako, da bo vzrejal čim bolj odporne in utrjene živali. Obenem naj skrbni za ustrezno in izdatno hrano. Prav tako je potrebno, da izbira za plemo samo take živali, ki so po svojem telesnem sestavu, po svoji plodnosti in po ostalih svojih koristih najboljše med dobrimi. Z eno besedo: prašiči naj bodo dobre vrste, to se pravi, da so tudi njih predniki imeli dobičkonosne lastnosti. Razen teh splošnih načel moramo skrbeti, da z zaščitnim cepljenjem obvarujemo živali pred kužnimi boleznimi.

Zakaj moramo vzrejati utrjene živali? Zato, ker je utrjeno telo najbolj zanesljiva obramba proti raznim boleznim. Trdno zdravje prašičev je predpogoj vsake reje. Ce ni zdravja, ne koristi tudi najboljša vrsta. Da bi napravili prašiče odporne, moramo čimprej posnemati prirodno življenje njihovih divjih prednikov. Skrbeti moramo, da bodo živali čim več na prostem, poleti in pozimi, svinjak pa naj jim služi le bolj kot zaklonišče pred hudim mrazom hladnimi vetrovi in padavinami. Skrbeti moramo za izdatno gibanje živali na svežem zraku in soncu. Gibanje krepi telo, da se čvrsto razvija in pravilno oblikuje. Gibanje na prostem pospešuje delovanje vseh notranjih telesnih organov. Sončna svetloba stvarja v telesu posebne snovi, ki so za neovirano rast, za dobro plodnost in za odpornost proti boleznim nujno potrebne. Vse to so prirodni pogoji zdravja, ki jih nikoli ne smemo zanemarjati.

Pri nas se v tem pogledu mnogo greši. Prašiče držimo večinoma ali celo vedno v svinjaku, ki so pogosto premajhni, temni ali vlažni. Večkrat je svinjak celo v kravjem hlevu in nima niti vrat. Prašiči so obsojeni na dosmrtno ječo. Razumljivo je, da od take reje ne moremo nič prida pričakovati. Prašičev se primejo razne nadloge in bolezni. Ze mladih prašičev se lotva kašelj, koža postaja sajasta. Iz kašlja se kaj rada razvije pljučnica. Živali, ki niso deležne sončne svetlobe, se slabo razvijajo, so kilave, prašiči imajo krive noge in postanejo grbasti.

Prašiči, ki večidel svojega življenja prebijejo v svinjaku so dovzetni za kužne bolezni, zlasti za rdečico. Pri starejših prašičih opažamo, da jim preobavila ne delujejo. Kakor pri človeku, je tudi pri živalih koža ogledalo zdravja. Zaprtje in slabo delovanje notranjih organov povzroča srbečico in izpuščaje na koži, zlasti po hrbtu. Zараđ nesnaže se tak izpuščaji čisto zagnojijo

in zapuščajo hraste. Tudi nesnaga ki se nabira med dlako, se v vlažnih hlevih razkrajja v jedke snovi, ki razjedajo in okvarjajo kožo!

So pa še druge tegobe. Svinje, ki se premalo gibljejo, se preveč zdebijo in se zato težko oprasio. Pripeti se dalje, da doječe svinje požro svoje mladiče ali pa da svinja, ki se je oprasila, ne prepusti mleka in leži v omotici. Ce ni hitro živinozdravniške pomoči, poginejo prašički od lakote. Vzrok tem pojavom je pomanjkanje apna in življenjsko važnih snovi v krvi. Apno pa zadržuje in presnavlja v telesu posebne snovi, ki jim pravimo vitamini. Te snovi, ki jih živalsko telo potrebuje, kot stroj olje sprejemajo živali deloma s hrano, deloma pa jih stvarjajo žarki v koži telesa. Vidite, prav zato je potrebno, da živalim nudimo čim več priložnosti za čim bolj izdatno gibanje na soncu.

Bulova snet

Bulovo snet lahko štejejo v isto skupino, kakor snet na pšenici, ječmenu in ovsu. Vendar pa se od teh sneti znatno razlikuje po svojem razvoju in načinu, kako napada rastlino. Snet na koruzi lahko napade vse dele rastline, tako storž, metlico, listje, steblo in celo korenino, vendar se pojavlja najbolj pogosto na metlici in na storžu. Na napadenih delih koruze se pojavijo bulovi izrastki, ki so včasih večji od pesti. Ako je napaden storž, se zrna popolnoma izmalčijo. V buli je v začetku svetlo-siva, nato pa temno-siva snov, ki se spremeri nazadnje v črn prah, ki ni nič drugega, nego trosi, t.j. povzročitelji te bolezni. Ko te bulaste tvorbe dozori, popokajo, nakar veter raznosi trose po okolici, kjer padajo na zemljo.

Koruzna snet se torej ne prenaša z okuženim zrnom, kakor snet ostalih žit, ampak se širi s kalčki, oziroma s trosi, ki so prezimili v zemlji ali v gnoju ter jih veter prenaša z njive na njivo.

Ta bolezen je ponekod precej razširjena ter uniči 20 do 30 odstotkov pridelka koruze.

Bulovo snet na koruzi uničujemo lahko, da izrastke pravočasno, še preden dozori in se razpočijo, izrežemo, znosimo na gnojnik ter jih sežgemo. S tem uničimo tudi povzročitelje bolezni.

Te bulove tvorbe je treba večkrat med letom obirati, sekati ali izrezati, ker se stalno na novo razvijajo. Nikakor ne smemo dovoliti, da bi izrastki dozoreli in se razpočili, ker bi prišli tako trosi ponovno v tla. Tudi ne smemo zmetati bulovih izrastkov na kompost ali na gnoj.

Kjer je bulova snet močno razširjena, ne gnojimo koruzi z svežim gnojem, ker so v zemlji, ki je močno pogrojena s takim gnojem, pogoji za razvoj trosov te bolezni.

Ker tudi letos najdemo v naši coni napadeno koruzo po bulovi sneti, kmetovalcem toplo priporočamo, da bulove izrastke, ki jih opazijo na koruzi takoj poberejo in zažgejo.

Shranjevanje

Po vkuhavanju postavimo kozarce z vkuhanim sadjem za nekaj dni na vidno mesto v topel prostor, kjer jih vsak dan pregledujemo, čali pokrovi trdno zapirajo. Ce je namreč še kaj živih glivic v kozarcih, se začnejo v toplenem prostoru hitro razmnoževati, in — pokrov v nekaj dneh odstopi. V takem primeru moramo vkuhavanje seveda ponoviti. Ce pa ostanejo pokrovi trdno zaprti, je to znak, da nam je vkuhavanje uspelo in lahko kozarce shranimo v stalno shrambo, kamor koli, najbolj v hladno, temno in suho klet. Pravilno vkuhano sadje se v patentnih kozarcih ohrani največ eno leto lahko pa tudi več let, kot dokazujejo izkušnje.

Vzeti potrebujemo pri kozarcih samo med vkuhavanjem in ohlajevanjem; imeti jih moramo torej v zalogi vsaj toliko, kolikor kozarcev vkuhavamo hkrati. Ponavljam, da ne smemo odstraniti vzmeti s pokrovov, preden niso kozarci docela ohlajeni!

Kaj naj vlagamo?

Vkuhamo lahko vse vrste sadja, ki ga pridelamo na kmetiji, predvsem pa višnje in marelice.

Za vkuhavanje izberemo nepoškodovane, zrele, a ne prezrele plodove (posebno moramo paziti, da sadje ni črvivo!). Višnjam pobereimo pečlje ter jih operemo, s čisto, hladno vodo, vložene v pliteno kozarico ali pa v cedilo. V kozarce vložimo višnje ali pa češnje zalijemo bodisi s sladkorno ali pa kar s čisto vodo ter jih vkuhavamo 20 minut pri 90° C. Vkuhane višnje dajejo najboljši kompot.

Prav tako okusen dišeč kompot dobimo pri vkuhavanju marelic. Marelice za vkuhavanje, ki ne smemo biti prezrele, olupimo in navadno tudi razpolovimo. Lupiti jih je lažje, če jih prej poljemo s krompom. Da olupljene marelice ne porjavijo, jih je treba sproti polagati v hladno vodo, kateri smo pridali nekoliko citronove kisline ali pa soli. Ko so vsi plodovi olupljeni, jih vložimo v čisto posodo ter jih poljemo s pripravljeno sladkorno raztopino, v kateri jih pustimo čez noč. Naslednji dan posodo z marelicami segrejemo, pobereimo marelice iz nje, jih vložimo v kozarce ter zalijemo s svežo sladkorno raztopino ali pa s čisto vodo. Sladkorna raztopina, v kateri so bile marelice namočene, je namreč postala kaina in ni za vlaganje. S takim postopkom dosežemo tudi, da se marelice med vkuhavanjem ne dvignejo v kozarčih. Ce pridamo v vsak kozarec nekaj jedru iz mareličnih koščic, okus in vonj kompota se izboljša. Marelice vkuhavamo prav tako 20 minut pri 90.0 C. Na isti način kot marelice vlagamo tudi breskve!

SETEV krmske koruze ali pitnika

Izmed mnogih vrst zelenih krmil, ki jih imamo, seje naš kmetovalec kaj rad pitnik, to pa zato, ker z njim lahko nadomesti pomarjkanje sena. Seje ga pa tudi zato, ker je najbolj aonosen; v dobrin vremenaskih okoliščinah lahko doseže proizvodnjo do 800 q na ha.

Imamo dosti vrst koruze, ki so prikladne za sejanje pitnika. Dober kmetovalec mora seveda znati izbrati vrsto, ki najbolj prija njemu in zemlji. V ravnini, kjer imamo globoko in svežo orno zemljo, bomo sejali koruzne vrste, ki se dobro razvijajo in so bogate z listjem, kot je na primer konjski zob. V hribovitih predelih in pri nas na Krasu, pa bomo izbrali vrste, ki so zgodnje in malolistne in zato tudi bolj odporne proti suši, na primer činkvanti in njemu sorodne vrste.

KAKO JO GOJIMO?

Pitnik skoraj vedno sledi žitu, sejemo ga pa lahko tudi na preoranano njivo stare lucerne, ko smo prvič že pokosili.

Kadar sejemo za žitom, orjimo takoj po žetvi ter potem sejmo, kajti seme bo po dotiku z vlagjo, ki se je obrnila pod strniščem, takoj vzkliko. Pitnik zahteva dobro in globoko oranje in je to tem bolje, čim bolj suša škoduje zemlji.

Krmska koruza zahteva dober hlevski gnoj, ki mu dodamo fosfornih gnojil (4 do 5 q superfosfata na ha) in kalijevih (1.5 q kalijeve soli na ha). Ni slabo, če v prvi rastni dobi pomagamo rastlinam tudi z dušičnimi gnojili. Navadno rabimo 150 kg kalijevega rátrata na ha. Dušična gnojila pa tudi lahko uspešno nadomestimo z gnojnicjo.

Za seme uporabimo 100 do 130

kg koruze na ha, kar pa je odvisno od načina setve. Seveda bomo uporabili več semena, ako sejemo z roko, kakor pa s sejalnim strojem. Koristno se je pokazalo tudi valjanje, ki ga lahko opravimo po setvi, da se zrna zemlje bolj prime.

Ako sejemo koruzo s strojem, je to koristno tudi zato, ker pozneje koruzo lahko okopljemo, kar rastlinam zelo koristi. Z okopavanjem odstranimo prvič ves plevel, drugič pa se vrhna skorja zemlje zrahlja in zemlja ostane sveža. Pitnik kosimo, ko se na storžu začne tvoriti zrnje. Samo po sebi je razumljivo, da bomo kosili prej, če imamo namen pokladati zeleno koruzo živini v svežem stanju. Naj se nam ne pripeti, da bi jo kosili, ko bi bila že ostarana.

KAKO JO KISAMO?

Zeleno krmo najbolj koristno uporabimo, ako je insilirana in zato bi morala vsaka kmetija imeti svoj silos. Na majhnih kmetijah bi v ta namen prav dobro odgovarjale navadne cementirane, ob robovih zaokrožene jame.

Ko sem že omenil, je insilacija najboljša priprava koruze, ker koruzo lahko pobereimo, ko je primerno zrela, ko namreč zrnje ni več mlečno.

Preden pa zeleno koruzo insiliramo, jo zrežemo. V ta namen uporabljamo posebno na velikih kmetijah slamoreznice s sesalnimi cevmi, po katerih gre zelena rezarica naravnost v silos. Na majhnih kmetijah pa uporabljamo navadne ročne slamoreznice ali pa slamoreznice na električni pogon.

Zelena koruza je zelo primerna za insilažo tudi z drugim zelenimi ostanki, ki jih je vedno na kmetiji, kot so: razne listje, trave, ki so rastle po koruznih njivah, ovsena

ali pšenična slama itd. Tem primeskomo odstopi zelena koruza svojo rastlinsko vodo, ki se je je napila in tako omogoča vsestransko fermentacijo.

Pri krmiljenju z insilirano krmo pa moramo biti previdni, posebno pri kravah molznicah, kajti prevelike množine povzročajo, da dobi mleko neprijeten okus iz vonj.

Vojni kamn slavenškega naroda

DOBERDOB

PREZIHOU

VORANC

XXII

Ze je dotipal groblje — grobljo, za katero je ležal stotnik Barfuss se je skrčil kakor slep črv. Sto misli mu je švignilo skozi možgane, toda le eno samo so možgani zgrabili za rep... Kaj, ko bi denar zatajil pred tovariši...? Kdo pa mu more kaj, če jim reče: nič nisem našel? Vsak mu bo verjel, mu bo moral verjeti... Crna misel ga je stresla in ga zapustila. Ali se mi blede, se mu je potem zasvitalo in že se je globoko oddahnil.

Megla se je oprijela zemlje s tako silo, da se je njena belkasta snov spremenila v neprodiren črnosivkast plašč, ki je očem vzel poslednji vid. Stotnik je ležal za grobljo, vendar ni mogel Barfuss ničesar razločiti. Tečaj se je odložil in segal za grobljo. Roka je začutila nekaj vlaknatega, nabuhlega. Iztegnil se je še malo naprej, otipal je nekaj okroglega, trdega. Aha, to je glava... Umaknil je roko. Kako naj bi prišel to reči...? Potem se je znova stegnil. Spet je otipal tisto okroglo, trdo stvar... Toda kaj je to? Glava ali kar je že, se premika, se giblje... Z grozo je Barfuss umaknil roko, ne da bi se v tem hipu tudi zavedel, kako ga je od temena do pete oblihl vroč znoj. Ali ne sliši tudi hrstanja zemlje, premikanja, kakor bi se sliši polž za grobljo? Ali je stotnik morda oživel...?

Barfuss se je zadenski umaknil od groblje, nato se je obrnil, skočil pokonci in se v diru zagnal proti domačemu jarku, ne meneč se za morebitno streljanje, za nič na tem svetu... Preskakoval je groblje, kotanje, rogovile. Zdelo se mu je, da sliši za seboj tik za petami korake. Ne vedoč, da je došel že do domačega jarka, se je s tako silo pognal čez nasuto steno, da je preskočil Amuna in Palirja, ki sta čepela za steno, in se je za njunima hrbtoma zalezel v notranjo steno jarka. Nato se je zgrudil na dno.

Amun in Palir sta prestrašena planila na noge. «Kaj pa je? Barfuss, ali si ti...?» Sklonila sta se k njemu. Da, bil je Barfuss, v vsej svoji podobi. Toda kakšen! Čisto mrtev, kakor testo, prava carapa. Morala sta ga držati, da se ni koj spet sesedel na dno jarka.

«Kaj je, povej vendar!» sta silila vanj. Toda Barfuss ni mogel blekniti niti besedice, le hropelo mu je iz ust. Pri tem je ves trepetal.

Pritekli so še drugi, ki jih je privabil nenadni ropot. Janoda je silil v klopčič, ki se je kotalil pred njim v temi. «Kaj, ali je našel, ali je dobil...»

V tem trenutku je v jarku tik njih nastal nov ropot. Preden so mogli priti k zavesti, je čez strelni nasip planila v jarek temna postava, potem druga, potem tretja. Na mah jih je bilo v jarku pet. Nastala je prava gneča, toda ne le gneča teles, temveč tudi gneča duha.

«Italijani...» Amun in Palir, ki sta še vedno držala Barfussa, sta ga izpustila in se skušala umakniti. Nihče ni imel pri rokah puške, ker so bile vse v strelnih linah. Tudi kakega drugega orožja ne. Nastalo je gluho prerivanje, zadaj za postavami so se začeli koraki in neko ropotanje. Tam so bili Demark, Segal, Rainer.

Toda preden se je prvi roj utegnil znajti, se je iz gmote temnih postav zaslusal glas v slabi nemščini.

«Ne streljati, dezertjerji, ne streljati!» Iz megle so se zarisale nekakšne rogovile — ubežniki so moleli roke v zrak.

Tesnoba je takoj popustila in napravila prostor za drugi. Niti ujetniki niti prvi roj, ki se je zbral okrog njih, se niso ganili, ne vedoč, kaj naj počno. Nato je presekala zadrego hripav glas, smeh, jok in kletev obenem: «O ti hudič, ti...!»

Bil je Barfuss, ki se je znašel. Zasvitalo se mu je v glavi in polastil se ga je obup. Najbrž se je v megli srečal z dezertjerji, ki so z druge strani lezli po prostoru. Ko jo je odkuril nazaj, so jo Italijani pcedili za njim...

Kot bi njegove misli ugani, so se zasmejali še drugi. «Ho, ho, ho...» je šlo po jarku. Mahoma se jim je vse skupaj zdelo tragično in smešno obenem — tista stvar z blagajno, ki so jo vzeli tako resno, vsi načrti, vse priprave... Potem Barfuss, ta ubogi Barfuss. Zdaj imajo v svoji sredi pet prepadenih ujetnikov...

Od zadaj je prišel Almer. Prvi hip je bil tudi sam iznenaden, potem so obkolili ubežnike. Demark se je oglasil italijanski. Izpraševanje je bilo kratko, pobegnili so, ker so bili siti vojne, siti vsega tega, kar so doživeli zadnjih štirinajst dni.

Lisasta jutranja svetloba je začela lesti v jarke. Ze je bilo mogoče razločiti obraze ubežnikov; bili so bleči in prepadeni, iz tolstih lic so gledale proseče, življenja žejne oči.

Almer jih je hotel sam odvesti na komando. «Marš!» je zapovedal in se postavil ubežnikom na čelo. Demark, ki je zaradi znanja jezika moral biti zvržen, je vrgel čez ramo puško, za njim Pekol. Italijani so drug za drugim odropotali za Almerjem. Ko je šel zadnji mimo Barfussa, je ta skočil za njim in ga v zaletu sunil z nogo v zadnjico, da je vojak zastokal in padel po jarku.

«Na, tu imaš, ti prekleta figa ti!» Bredka in razočarana kletev je odjeknila po vsem jarku.

IX.

Zatišje je še vedno trajalo. Čez dan ni padel skoraj noben strel, ponoči je tu pa tam prasknila kaka puška, tu pa tam je počil tudi kak top, enkrat na laški, enkrat na avstrijski strani, toda vse nekako mrtvo, prigradno. Zdelo se je, da vse počiva, da si na obeh straneh ližejo dobljene rane.

Tudi vreme je bilo še vedno lepo; sonce je sijalo

nenavadno toplo in vabilo prebivalce iz lukenj na zrak. Iz italijanskih rovov, mestoma oddaljenih le po petnajst, dvajset korakov, se je slišalo govorjenje, večkrat pa tudi veseli, veder smeh. V rovu pred prvim rojem je moral biti neki veseljak, kajti pogosto je tam razposajeno žvižgalo, a včasih je mogočen, poln glas zapel: «Evviva l'amore...»

Ob lepih sončnih urah se je zgodilo, da je ta ali oni kakor zamaknjen stal in dolgo strmел v dolino Soče, polno sonca. Nekoč sta, ne da bi vedela drug za drugega, strmela tja Amun in Barfuss. Ta se je prvi prečramil iz zamaknenosti; ko se je okrenil in zagledal Amuna, je rekel z zamišljenim glasom:

«Ali si že kdaj gledal na gozd z višine, od zgoraj. Na primer, ako bi bilo tu spodaj pod nama vse temnozeleno, sam črn gozd, kamor bi seglo oko...?»

Amun mu je odgovoril s sanjavi očmi. Prvi roj je dobil nalogo, da pobere mrliče pred rovom in jih spravi v kotanje, v kateri je težak italijanski kaliber napravil prostora za dvajset oseb. Megla, ki se je že zvečer vlegla, jim je lajšala delo.

Najbližji mrliči so bili že pobrani in so ležali na dnu kotanje; tudi dozdevni stotnik z blagajno je bil že tam. Trupla so bila nabuhla, ohlapna in so že močno zaudarjala. Povelje se je glasilo, da je treba vsem pobrat legitimacije in vrednosti. To je bil opravek; celo Barfuss, ki je zdaj lahko preiskal dozdevnega stotnika, se ga je komaj dotaknil. Denarja ni bilo pri mrtvem oficirju, rjava torba, ki jo je bilo opaziti iz rova, je vsebovala neke brezpomembne stvari.

Jama je bila že skoraj polna, toda še vedno niso bili pobrani vsi mrliči.

«Ali bi še iskali?» je vprašal Janoda tovariše, ki so v krogu stali okrog jame.

«Kakih deset bi jih še našli, je menil Pekol. Po kratkem molku je dejal Stefanič:

«Ah kaj, naj jih poberejo Italijani!»

Po odseku je bilo tiho, le tam pri sosednem roju je bilo slišati neko mrmranje. Malo dalje na desno je odurno ropotalo železo v noč; tam so menda Italijani opravljali isti posel.

Potem so se oglasile lopate in krampiči; zemlja, ki jo je nasula granata ob eksploziji, se je zdaj naglo nižala in izginjala v kotanje. Skozi temo je odmevalo z mokrotnim prilepljivim odmevom. Nekdo, menda Pekol, je vrgel v jamo težak kamen, da je čofnil kakor v testo. Trije, štirje glasovi so vzrojili:

«Ne meji vendar kamnov nanje!»

Dokler niso pokrili kotanje s plastjo zemlje, niso vrgli nobenega kamna vanjo. Sele potem, ko so imeli občutek, da kamen ne more nobenega mrliča več zadeti, so začeli grob zasipati tudi s kamenjem.

Komaj so bili gotovi, je prišla tudi menaža. Sele zdaj so začutili, kako so se jim želočji napolnili z odvratnostjo. Navzlic temu so jedli, samo jedi so se bali prijemati. Pijače je bilo toliko, da niso vedeli, kam z njo. Srečo so imeli Janoda, Barfuss, Demark in Palir, ki so pobrali mrličem nekaj čutaric, ki so jih zdaj napolnili s kavo in z rumom.

Dva dni pozneje je prišla v rov brigadna inšpekcija, neki generalmajor s celim repom oficirjev.

Lajtnant Hergott se je zgodaj zjutraj postavil v rov prvega roja in čakal do večera na inšpekcijo. Ker se tudi četovodja Rode ni odmaknil od prvega roja, je bila v rovu skoraj gneča. Ker sta bila oba od site prijazna, se je vojakom zdelo, da nimajo njihovih komandantov mirne vesti.

Inšpekcija pa je odkrila popolnoma drugačno ozadje. Proti večeru se je pojavil v rovu močan, rdeč komandant druge infanterijske brigade, polkovnik Votura; spremljala sta ga major Kuretič in poveljnik stotnije.

Nadporočnik Kobe je takoj ob vходу v rov stopil pred polkovnika ter mu rekel:

«Gospod komandant, tukaj je prvi roj prvega voda prve stotnije bataljona št. 100.»

Brigadni komandant je dvignil glavo.

«A tukaj je ta famozni prvi roj!»

Njegov obraz se je razširil in poznalo se mu je, da je navdušen.

«Lajtnant Hergott, komandant prvega voda!» je predstavljal nadporočnik Kobe in riniš lajtnanta v ospredje. Polkovnik mu je spodbudno stisnil roko.

«Četovodja Rode, namestnik poveljnika prvega voda», je predstavljal Kobe dalje.

Spet spodbuden stisk roke ter spodbujajoče besede. Od zadaj so porinili pred brigadirja frajtarja Almerja.

«Frajtar Almer, komandant prvega roja, gospod brigadir!»

Brigadir je povzdignil glas:

«Frajtar Almer, komandant tega hrabrega roja! Stejem si v pravo čast, poznati komandanta tako hrabrega moštva, kakor je vaš roj. Čestitam vam, čestitam!»

Votura je z obema rokama stresal Almerjevo, od strahu in iznenadenja mrzlo desnico. Nato se je obrnil po rovu. Dva koraka stran je pri strelni linji v očitni zadregi čepel Holcman.

«No, kako je vojak?»

«Dobro, gospod brigadir!» je odgovoril Holcman, ne da bi si pri tem sploh kaj mislil.

Brigadir se je razveselil in obrnjen proti častnikom je dejal:

«Vidite, to je vojak!»

Potem je inšpekcija odropotala dalje po rovu. Komaj so koraki utihnili, je roj že staknil glave;

Almer je bil tako ganjen, da je še vedno stal na prejšnjem mestu.

Palir je takoj planil na Holcmana.

«Zakaj si mu rekel, da ti je dobro? Zakaj mu nisi povedal resnice? Jaz bi mu jo žele!»

Palir se je seveda lagal, kajti on, kakor vsak drugi, bi bil storil isto, kar je storil Holcman.

«Ali ste videli, kakšno začnjico je imel?» se je rogala Barfuss. «Vse naše skupaj nimajo toliko masti.»

Almer si je naposled le opomogel.

«To je komandant!» je rekel in spodbudno gledal po svojem moštvu. Namesto da bi mu kdo pritrdil, je Janoda zlobno pripomnil:

«Ali ste jih videli, naše kalibre, kako so se nastavili? Rode, Hergott. Koj bi nekaj vohali...»

«Meni se zdi, da vohajo medalje...» je skrivnostno menil Stefanič.

Kmalu se je pokazalo, da je imel prav.

Ko se je drugo jutro razpršila megla, so opazili, da so Italijani res pospravili mrliče, ki so jih bili oni pustili. Tako je bil teren med obema linijama tako rekoč očiščen. Le tam pri koncu, kjer je bilo največ starih žičnih ovir, je po rogovilih viselo še nekaj cunj. Vendar so bile to gotovo le še same prazne, prerešetane skorje, brez drobovja, ki so ga brezštevne svinčenko že davno kakor krvavo vetrovo seme razpršile po ozračju. Ti prevrtani obodi se bodo itak sami od sebe porušili...

To je bil obenem tudi zadnji dan nedogovorjenega premirja...

Popoldne je bilo posebno lepo, sončno in prijetno. Ozračje je bilo svečano in nad jarki je ležala neka prazničnost. Pokrajina pod hribom Sv. Mihaela in okrog njega je bila polna sonca in miru.

Ta čas je bil kakor nalašč za pretegotvanje in iskanje uši. Cel Segal je slekel srajco in sedel v zatišju svojega ovinka, ves črn in porasel. Na straži sta bila Pekol in Rainer, oba brezskrbna, kakor bi bila sto kilometrov za fronto. Rainer se je zgrbil na kup in spal, medtem ko se je Pekol naslonil s hrbtom na pečene vrečice, iz katerih je bila zgrajena njegova opazovalnica, ter se zastrel nekam tja, kjer se je playkasto nebo stikalo z vrhovi sneženih triglavskih gora. Mir, ki je ležal nad jarki, je tu pa tam prijetno motil kak akord oddaljene godbe — Leča je tam zgoraj spet raztegoval svoje mehove, nekako sanjavo, kot bi dremal zraven.

Potem je neke med jarki zapelo: penk. Kratko, brez odmeva, kakor bi piknilo iz peska.

Demark, ki je pravkar oblekel srajco, je stikal po žepih za tobakom, toda kakor kolj jih je obračal, ni mogel ničesar iztakniti.

«Pekol, ti imaš gotovo še kakega smetja», je dejal še med stikanjem, ne da bi se ozrl na tovariša, sedečega dva koraka stran v opazovalnici.

Ker ni dobil odgovora, ga je spet poklical:

«Pekol, ali imaš kaj smetja?»

Okrenil je glavo, toda že v tistem hipu ga je vrglo pokonci.

«Pekol, kaj ti je...?»

Pekol je sedel na svojem malo vzvišenem sedežu in še vedno gledal tja proti daljnim goram; toda po levem licu mu je polzel curek črne krvi, ki se mu je stekal že za vrat in je kapal po ilovnatih bluzi...

Pekol se tudi zdaj ni premaknil, ampak ostal neobčuten, držeč roke v naročju in opirajoč se z nogami v steno peščenih vrečic. V linji poleg njega je ležala puška.

Demarkov krik je odjeknil po rovu, izza ovinka sta skočila Stefanič in Barfuss.

«Kaj pa je?»

«Ne vem!» je prepadeno jeknil Demark.

Pekol je bil mrtev, topel, a mrtev. Neviden projektil ga je zadel v levo senco ter tam izvrtal brazgotinasto luknjico, iz katere je počasi tekla črna kri. Kdo ve, od kod je prifrčala smrt? Ali je bilo kakšno izgubljeno frčalo ali pa je bilo to delo tistega topega, suhega: penk? Umrl je, kakor je bil...

Vsi so se zbrali okrog njega, ne vedoč, kaj bi. Polastila se jih je velika potrptost. Sredi takega velikega miru napravi neke na zemljo: penk in tovariševo srce preneha biti; nekoga, ki je bil doslej sredi njih, ni več.

Ko bi se to zgodilo med rezgetanjem kanonad in košnjo svinčenk, bi bilo drugače. Smrt sredi tihote pa vzbuja toliko slutenj.

In razen tega — Pekol je bil tovariš, ki so ga imeli vsi radi. Prišel je kakor pankrt med vaške otroke, tuj, z nekega drugega sveta, a je postal njihov, morda najbolj njihov. Zato jih je njegova nenadna smrt zaskočila. Nekateri so se spomnili obiska njegove matere. Pekol je bil človek, ki svojega srca ni odkrival drugim, a vsem je bilo znano, kako velika ljubezen do stare, borne matere gorl v njem. Vedeli so tudi, da gori sredi te široke, vse objemajoče ljubezni še druga tiha, strahopetna in sramežljiva ljubezen, o kateri ni nikoli govoril. Zdaj je zanj vsega konec; vsega konec tudi za njegovo staro mater. Stefaniču, ki je bil na postaji pri materinem odhodu, se je zdelo, da sliši njene začudene, obenem obtožujoče besede:

«Oh, ti moj sin ti, kaj so napravili iz tebe...!»

Vsako premišljevanje je bilo odveč — Pekola ni bilo več. Treba je bilo misliti na to, da ga spravijo iz jarka. Seveda ga ne bodo pokopali kar tukaj, temveč ga bodo spravili tja, kjer pokopava saniteta.

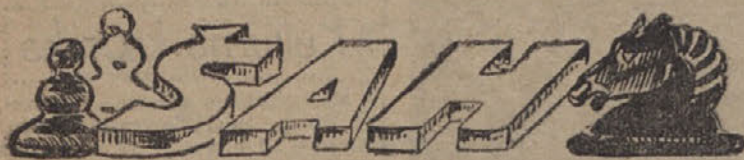
Almer je sporočil nesrečo komandant in kmalu so prišli saniteti z nosili ponj ter ga odnesli.

(Nadaljevanje sledi)

JENISEV GAMBIT v španski partiji

Kot poročamo v drugi notici, je bil jugoslovanski vele mojster Kostič počasčen z naslovom «Mojstra mednarodne šahovske zveze». Kostič goji umetniški šah. Njegov stil je originalen in zanimiv. Ljubi gambite in zaplete v partijah in njegova igra je polna kombinacij. Naslednjo partijo je Kostič odigral 1. 1927 na olimpiadi v Londonu proti holandskemu mojstru Veninku.

Jenisev gambit v španski partiji
 Beli: Venink   Črni: Kostič
 1. e2-e4   e7-e5
 2. Sg1-f3   Sb8-c6
 3. Lf1-b5   f7-f5
 To nadaljevanje črnega je v teoriji poznano pod imenom «Jenisev gambit» in spada v vrsto polkorektnih obramb.

4. d2-d3?   —
 Pravilno je 4. Sbl-c3, f5 : e6; 5. Sc3 : e4, Sg8-f6; 6. Se4 : f6, g7 : f6; 7. d2-d4, d7-d6; (Na 7. — e5-e4 bi sledilo 8. Sf3-g5!); 8. d4-d5, a7-a6; 9. Lb5-e2!, Se6-e7; 10. Sf3-h4, c7-c6; 11. Le2-b5+, Ke8-d7; 12. d5 : c6, b7 : c6; 13. c2-c4 in beli ima boljše izgled.

4. —   Sg8-f6
 5. Sbl-c3   Lf8-b4!
 6. e4 : f5   0-0
 7. 0-0   d7-d6
 8. Lc1-g5   —

V poštev je prišlo 8. Sc3-e4, Lc8 : f5; 9. Lc1-g5 itd.

9. —   Lb4 : c3!
 9. b2 : c3, Lc8 : f5   —
 10. Sf3-d2   Dd8-e8
 11. Dd1-f3   Lf5-d7
 12. Tal-e1   De8-g6
 13. Lg5 : f6   Tf6 : f6

Položaj črnega je očitno boljši. Obvlada odprto linijo in njegov nasprotnik ima na c liniji dvojnega kmeta.

14. Df3-d5+   Kg8-h8
 15. Tel-e3   Ta8-f8
 16. Dd5-b3   —
 Pretilo je Tf8-f4 in potem Lc7-e6.
 16. —   Dg6-h6!

Dobra zanka. Črni grozi, da bo zrtvoval stolpa na 12, nakar bi beli stolp na e3 visel.

17. Tf1-e1   —

Ni šlo 17. Sd2-f3 zaradi 17. — Tf6 : f3; 18. Te3 : f3, Tf8 : f3; 19. g2 : f3, Ld7-h3 in črni pride do matnega napada. S potezo, ki jo je napravil je beli postavil zanko.

17. —   Tf6 : f2!
 Kostič je dalje računal kot njegov nasprotnik

18. Sd2-f3   Tf8 : f3
 19. Te3 : f3   Tf2 : f3

20. g2 : f3   Dh6-d2!
 To je iznenađenje, ki ga je Kostič pripravil svojemu nasprotniku. Sedaj se jasno vidi, da je on žrtoval kvaliteto, da je lahko izpeljal dvojno grožnjo: napad na stolpa e1 in na napad na g2 s pomočjo Lh3. Obeh groženj beli ne more na enkrat braniti.

21. Db3-f7   —
 Ali 21. Tel-c4, Ld7-h3; 22. Te4-g4, Dd2-e1 mat. Ker tudi druga nadaljevanja ne pomagajo, se je beli odločil pustiti stolpa.

21. —   Dd2 : c1+
 22. Kgl-g2   Del-d2+
 23. Kg2-h1   Dd2-c1+
 24. Kh1-g2   Dc1-g5+
 25. Kg2-f2   Dg5-d8

Beli se preda.
 Zares prava vele mojstrska igra.

Kongres svetovne šahovske zveze

Od 10. do 16. t. m. je bil v Kopenhagenu XXI. letni kongres Svetovne šahovske zveze (FIDA-e), kateremu so prisostvovali delegati Švedske, Finske, Danske, Holandije, Belgije, Francije, zapadne Nemčije, Španije, Italije, Avstrije, Anglije, ZSSR, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije, Kanade, Bolgarije, vzhodne Nemčije in Jugoslavije. Kljub predvidevanjem, da se bo kongres razbil, je ta uspešno končal svoje delo in prinesel nekaj važnih odločitev.

Štirin šahovskim jugoslovanskim mojstrom je bil podeljen naslov mednarodnih mojstrov, vele mojstru Kostiču pa je bil kljub nasprotovanju češkega delegata podeljen službeni naslov vele mojstra FIDA-e.

Na kongresu je bil sprejet tudi nov sistem svetovnega prvenstva za naslednja tri leta. Ustanovljene so tri cone: Sovjetska zveza, dve coni v Evropi in ameriška cona. Conski turnirji bodo 1. 1951. Po pet prvoplasiranih iz vsake cone pride v medconski turnir, ki bo 1. 1952. Pet prvoplasiranih iz tega medconskega turnirja bi imelo pravico tekmovali na turnirju kandidatoev za svetovnega prvaka, v katerega pride direktno pet prvoplasiranih iz zadnjega turnirja in pa še Reševski in Euve, ki se prejšnjega turnirja nista mogla udeležiti. Turnir za svetovnega prvaka bo tako imel 12 udeležencev. Tudi turnir za žensko prvenstvo bo razdeljen v dve coni. Prvikrat pa je bilo tudi ustanovljeno svetovno prvenstvo za mladince izpod 20 let.

Prizor iz filma «Na dnu San Franciscas»

PO TRŽAŠKIH KINEMATOGRAFIH

Na dnu San Franciscas

Te dni igrajo v Trstu zanimiv in poučen film: «Na dnu San Franciscas». Ob pričetku filma imamo vtis, da se bo razvil pred nami običajen gangsterski film, toda kmalu se prepričamo, da nam film odkriva pereč socialni problem. In steer gre za ugotavljanje krivde mladih zločincev.

Mlad fant Nick Romero zakrivi roparski umor in pride pred sodišče. Zagovarja ga advokat, ki je dobro poznal Nicka že kot otroka. V svojem zagovoru razkriva advo-

kat pred zbranim občinstvom svojo trnovo življenjsko pot mladega zločinca: oče mu je umrl v ječi, mati je bila hroma in z več brati in sestrami je Nick dorasčal v največji bedi v tistem mestnem delu San Franciscas, kjer cveto zločini in zločinci. Manjši zločini privedejo Nicka v poboljševalnico. Ob teh slikah izreka film ostro obsodbo vseh tistih mladinskih zavodov, kjer vzgajajo mladino v zločince namesto v ljudi, koristne človeški družbi. Krivdne socialne

Velik mednarodni turnir v Londonu

Britanska šahovska zveza bo organizirala v prvi polovici prihodnjega leta velik mednarodni turnir v počastitev stoletnice prvega šahovskega turnirja v Londonu l. 1851. Na ta turnir je britanska zveza povabila: Bolvialka in še enega sovjetskega mojstra, Reševskega in Faina (ZDA). Najdorfa (Argentina), Stahleberga (Švedska), Szabota (Madžarska), Euveca (Holandska), Gligoriča (Jugoslavija), Pahmana (Češkoslovaška) in Rosolima (Francija). Anglijo bo zastopalo 5 njenih mojstrov.

Kako je s pripravami za šahovsko olimpiado?

Jugoslovanska delegacija je na tem kongresu tudi poročala o pripravah za šahovsko olimpiado, ki bo letos v Jugoslaviji. Čeprav je sovjetski delegat Kotov hotel omalovaževati to olimpiado zaradi odsotnosti ZSSR, je bilo vendar jugoslovansko poročilo navdušeno sprejeto. Po dozdanih prijavah bodo na olimpiadi sodelovale sledeče države: ZDA, Argentina, Peru, Čile, Finska, Norveška, Holandija, Belgija, Grčija, Italija, Avstrija, zapadna Nemčija, Izrael in Jugoslavija. Pričakujejo še prijave Švedske, Danske, Francije, Švice in mogoče Mehike.

razmere so torej iz Nicka napravile morilca, za katerega ni drugega izhoda kot električni stol. Ko pade sodba, pa se zagovornik obrne k sodnemu dvoru in izreče obsodbo vsej človeški družbi: «S to strogo kaznijo nismo rešili problema; pač pa vam svetujem, da potrkate na vsa vrata in za vsakimi boste našli po enega Nicka Romera; našli ga boste, dokler bo na svetu siromaštvo, dokler bodo obstajale mestne četrti, kakršne srečamo v San Franciscu, dokler bodo v poboljševalnicah vzgajali terorjem...»

Film je bil izdelan leta 1949, režiral ga je Humphrey Bogart, ki odlično igra tudi vlogo zagovornika. Kot nov igralec nastopa v vlogi Nicka John Derek, ki se je postavil že tudi s filmom «Vsi kraljevi ljudje», ki je dosegel letos prvo hollywoodsko nagrado.

Filmska KRONIKA

V Italiji so si izmislili nove vrste filmske atrakcije; izdelovali bodo kratke «Mesečnike», v katerih bodo sodelovali filmski in tudi druge vrste umetniki ter v štirih minutah prikazali najrazličnejše izkušnje iz svojega dela. Tako bodo «Mesečniki» prinašali polemike, kritike s najrazličnejših umetniških področij. «Mesečnik», ki ga bodo predvajali na filmskem festivalu v Benetkah, bo obsegal tri točke; v prvi razlaga režiser De Sica svoje izkušnje iz filma «Tatovi kolesa»; smo ob zadnji sliki: oče in sin Bruno se utrjena oddaljujeta med množico s stadiona. Ko zavijeta za vogal, se mali Bruno vede kot upornik; prikloni se, pobere kamen in ga hoče zalutati za gručo ljudi, ki so slabo ravnali z njegovim očetom. Toda veliko bolj učinkuje, če stopa Bruno ob očetu resignirano, ne da bi se upiral, kakor smo tudi videli v filmu. Bruno namreč razume, da se ne izplača upirati se tistim, ki so prav taki reveži kakor on in njegov oče.

Drugo točko «Mesečnika» je izdelal Antonioni, tretja pa nas prinese v predmestje Rima, kjer žive delavci, reveži in brezposelni v najslabših življenjskih pogojih. V tem predmestju je živela tudi Annarella, ki jo je mati pošiljala na cesto služiti kruh in ki so jo pred dvema mesecema ubili. Visconti je iz tega žalostnega okolja napravil vsebino za svoj dokumentarni film. Kaj je ob tem povedal, bomo vedeli, če se spomnimo njegovega filma «Zemlja se treses».

Prvi «Mesečnik» bo torej kar zanimiv; pri drugem pa bodo baje sodelovali Luciano Emmer, Giuseppe de Santis, Guttuso in Rossellini.

V angleškem filmu «Tretji mož» je glasbeno spremljavo, ki obsega dva motiva, izvajal na kitaro Anton Caras. V filmu «Crisis», ki ga je izdelalo filmsko podjetje «Metro Goldwyn Mayer» in v katerem nastopata Cary Grant ter Jose Ferrer, bo glasbeno spremljavo, ki jo je skomponiral dr. Miklos Rozsa, igral na kitaro Vincent Gomez. V zgodovini hollywoodskih filmov se še ni zgodilo, da bi glasbeno spremljavo izvajali na enem instrumentu.

«Pregraja ne severu» je naslov novega filma Luiza Trenkerja. Film prikazuje, kako se cariniki bore proti tihotapcem kokaina. Filmsko podjetje «Gallo» filma pripravljata tudi film o ponarejevalih valute.

V Rim je prispejal slavni nemški igralec Ludwig Diehl, ki bo nastopil v filmu Giacomo Gentiloma «Obtožnica». Žensko vlogo v tem filmu bo igrala Lea Padovani.

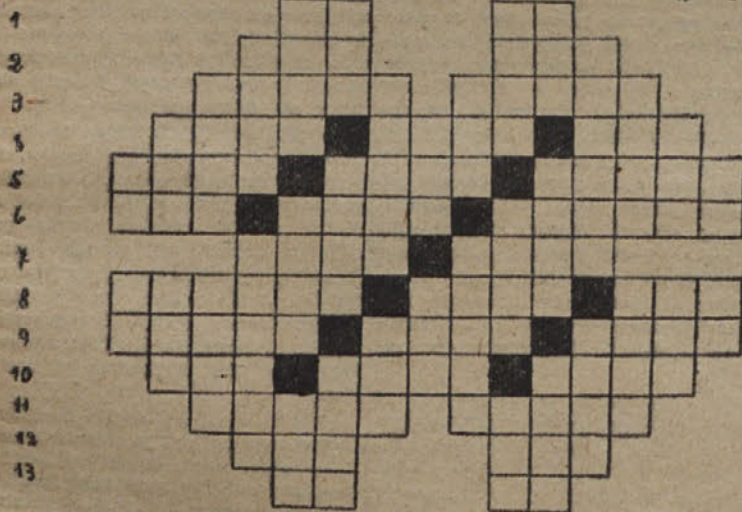
V filmu «Sestanev v Samariji» po istoimenskem romanu Johana O'Hara bo igral glavno vlogo znani ameriški igralec Gregory Peck.

Na Kitajskem so v letu 1949 izdelali štiri umetniške filme: «Mesto v hribih», «Kritična linija in iskran». Za leto 1950 pa imajo v načrtu 15 celovečernih ter nekaj risanih in znanstvenih filmov.

UGANKA ZA BISTRE GLAVE

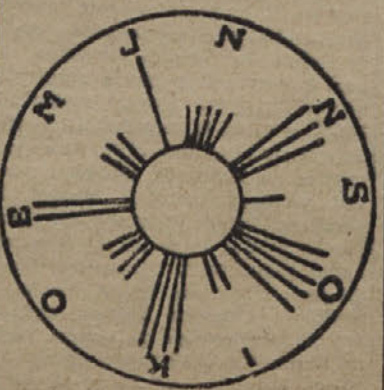
KRIŽANKA

A B C D E F G H I J K L M N O

Števniki; D) prevozno sredstvo - kraj v Idriji, znan iz časov partizanstva; E) orodje ključavnice - drobec - z veseljem; F) državica v Evropi - čisti kisik - postaja na progi Ljubljana-Postojna; G) v obratni smeri - imendan; H) lahko atlaska panoga - posoda; I) orožje starih narodov - vino s Krasa; J) Kovina - žiba - pogojni veznik; K) sivo obarvan - del čevlja - pesnitev; L) mesto v Italiji - sredstvo za narkozo; M) francosko moško ime - strupena kača; N) nemški spolnik - reka v Nemčiji; O) Predlog - reznik.

Sončni žarki

Pravilna rešitev pove ime slovenskega pesnika.

Rešitve KRIZANKA

Vodoravno:
 1) Po-pli 2) ris-eno 3) renta-otava 4) lipa-Tisa-ali 5) aga-Piva-šlan 6) sako-smeh 7) ara-sren 8) sova-Kant 9) nona-Vana-bik 10) ara-kinč-Novl 11) Arbov-Odesa 12- his-sva 13- S.A.-Ra.
 Navpično:
 A) la-na B) Riga-Sora C) repa-monarh D) Pina-Sava-bis E) ost-para-kosa F) Atika-vir G) Ivo-Kan H) osa-Sančo I) peta-zrna-dir J) Ina-smet-Neva K) ovalen-bosa L- Alah-Ziva 14) in-ki.

Vodoravno:
 1) Kratica v pisnih - mera za jakost energije; 2) morska žival - mesto v Italiji; 3) starogrški učenjak - rastlina; 4) učilišče - najmanjši delec snovi - prednik; 5) pisalo - neširok - denar; 6) žensko ime - svetopisemka oebra - rimska boginja; 7) ovitek - sorodnica; 8) značil v razvoju - reka v Franciji;

Švicarski kanton; 9) mesto v Dalmaciji - hrib - števniki; 10) kurir - tekočina - plin; 11) dezorganizacija - melodija; 12) odsev ognja - del cerkve; 13) kratica za deniško družbo - del kolesa.
 Navpično:
 A) črka grške abecede - kazenski zakonik (kratika); B) nalezljiva bolezen - abesinski velikaš; C) reka v Sloveniji -

Širite Ljudski tednik

LIUDSKI TEDNIK
 Oogovorni urednik
KAVS FRANC
 Tiska z dovoljenjem AIS-a
 Tržaški tiskarski zavod
 v Trstu, ulica Montecchi 1
 Rokopisi se ne vračajo

SPORED ODDAJ V TEDNU

od 28.7.50 do 5.8.50

SOBOTA: 29.7.50

13.15 Slovenske narodne pesmi iz vajata Božo Grošelj in Avgust Stanko; 14.00 Pojo priljubljeni slovenski pevci; 16.00 Pionirska ura (ital); 19.45 Borbene pesmi; 20.00 Hrvatski kulturni pregled (hrv); 20.30 Hrvatske melodije; 20.45 Politični pregled (slov); 21.00 Veder sobotni večer: Jaroslav Hašek: »Dogodivščine dobrega vojaka Svejkas (2. nadaljevanje); 21.30 Igra zabavni orkester Radia Ljubljane; 22.00 Potovanja po socialistični Jugoslaviji (ital).

NEDELJA: 30.7.50.

8.00 Pester spored orkestralne in solistične glasbe; 8.30 Kmetijska ura (slov); 9.00 Iz klavirskih in violinskih koncertov; 9.30 Kmetijska ura (ital); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za Bujsčino (hrv); 11.15 Poje mladinski zbor Slovenske filharmonije p. v. Avgusta Juligaja; 11.45 Našim ženam: Pred volitvami v odbore ASIZZ (slov); 12.00 Glasba po željah (slov); 13.30 Pionirska ura: Pozdravi pionirjev iz kolonij v Sloveniji (slov); 14.00 Glasba kolonij (ital); 17.00 Oddaja za podoželje: Pogovor v dialektu: Pepi in Toni. Iz narodnega bogastva. Od morja v Alpe; 20.45 Politični pregled (ital); 21.00 Iz opernega sveta; 22.00 Sportni pregled (ital).

PONEDELJEK: 31.7.50.

13.15 Pevski koncert Justine Vuge; 14.00 Mozart: Klavirski kvartet. Lhotka; Scherzo; 17.30 Sportni pregled (slov); 18.00 Iz znanstvenega sveta (ital); 1.15 Iz malo znanih oper; 19.45 Simfonični plesi; 20.20 Boccherini: Koncert za čelo in orkester; 20.45 Iz tržaškega ozemlja: Načrt jesenske setralne koncertne (ital); 22.00 Ve Vesela ura (ital); 22.00 Zivljenje jugoslovanskih narodov (hrv).

TOREK: 1.8.50.

12.00 Zabaven glasbeni spored: 12.30 Nekaj violinskih skladb; 13.15 Iz romantične glasbene zakladnice; 13.45 Kulturni pregled (ital); 14.00 Pojo znani jugoslovanski pevci; 18.00 Ljudska univerza (ital); 19.45 Kulturni pregled: Unijski koncert sezona SNG v Trstu; 21.00 Beethoven: Simfonijski št. 9 v d-molu.

SREDA: 2.8.50.

13.15 Koncert baritonista Orožim Konrada; 13.45 Gospodarski pregled (slov); 14.00 Igra Stojan Stenovik s svojo kapelo; 18.00 Z našim ljudstvom (ital); 18.15 Komorna glasba; 20.30 Radijski obzornik 1950 (ital); 21.00 John Knittel: Via Mala - slušna igra (slov).

CETRTEK: 3.8.50.

13.15 Male skladbe velikih mojstrov; 13.45 Našim ženam (ital); 14.00 Igra Veseli kvinteti; 18.00 Poje tenorist Jančez Lipušček; 21.00 Radijski obzornik: Politika ZDA na Daljnem vzdodu (slov); 22.00 Feuilletons (ital).

Italijani zapustili kolesarsko dirko »Tour de France« NA PRVIH VIŠINAH SO SE UVELJAVILI BARTALI, MAGNI, KUBLER, ROBIC IN BOBET

Po enodnevnem počitku se je začela 19. julija šesta etapa »Dirke po Franciji«; zmagovalec je postal Svičar Kubler, ki je prevozil 87 km v 1 uri 57' in 22". Za njim je prišel Italijan Magni, nato pa Goldschmidt, ki je prevzel rumeno majico.

Sedma etapa Briens-Angers je bila dolga 248 km in jo je prvi prevozil Francoz Laurendi v 6 urah 46' 5". Francoz Gauthier pa si je znova pridobil rumeno majico. Drugi je prišel na cilj Francoz Sciarzi, tretji Italijan Lambertini, četrta pa Francoz Redolfi. Na 181 km dolgi etapi Angers-Niort je postal zmagovalec Italijan Fiorenzo Magni. Od osmih etap je bila to že četrta italijanska zmaga. Magni je prevozil osmo etapo v 4.36'30". Drugi je bil Belgijec Ockers, tretji Francoz Meunier. Tudi v deveti etapi Niort-Bordeaux, dolgi 206 km, je zmagal italijanski tekmovalac. Pasotti je prevozil progo v 5.30'23". Za njim je prišel na cilj Belgijec Snotte, 3. pa je bil Italijan Bonini.

V metu diska so zasedli prvo mesto Goričani.

Tržačani se dobro drže na kolesarski dirki po Avstriji

22. julija se je začela na Dunaju mednarodna kolesarska dirka okrog Avstrije. Na tekmo se je prijavilo 58 kolesarjev, med katerimi so poleg Avstrijev še Tržačani Colja, Fontanot, Cok in Sclausero, dalje Jugoslovanci, Francozi, Luksemburžani in 1 tekmovalci iz Lichtensteina. Zmagovalec prve etape Dunaj-Gradec je Luksemburžan Schmidt, ki je prevozil to progo v 5.30,42, drugi je bil Luksemburžan Hofman, tretji Vidali (J), 6. in 9. mesto pa sta zasedla Colja in Sclausero. Druga etapa Gradec-Celovec je bila dolga 135 km. Vožnja je bila to pot zaradi hude vročine zelo naporna in je zahtevala od tekmovalcev mnogo dobre volje in vztrajnosti. Prvi je prišel na cilj Avstrijec Menapatsche v 4:38,38, za njim je privozil Luksemburžan Schmidt. Tržačani so se plasirali: Fontanot na 3. mesto v času 3'29, v istem času so si sledili na 16. mesto Sclausero, na 17. Cok in na 18. Colja. V Lienzu se je končala tretja etapa krožne dirke Po Avstriji. V tej etapi so se predvsem izkazali Avstrijci. Prvi je prevozil 147 km dolgo progo Avstrijec Deutsch v 3:44,58, drugi je bil Lausch, Colja pa je zasedel peto mesto v

PRAZNIK FIZKULTURE slovenske mladine v Italiji

NAPREDEK MLADIH BENEČANSKIH ATLETOV

Zveza slovenske mladine v Italiji je v nedeljo priredila v Sovodnjah pri Gorici dan slovenske mladine, ki je bil združen s športnimi prireditvami, folklornimi nastopi in športno razstavo slik, ki prikazujejo prireditve, na katerih je sodelovala goriška mladina. Zjutraj so bile kolesarske tekme za mladinsko nagrado za leto 1950, potem je bilo atletske srečanje med goriškimi in tržaškimi atleti ZDTV. Ob zaključku obeh tekem pa je bil množični telovadni nastop, na katerem so žele za svoje izvajanje med gledalci zasluženo priznanje Tržačanke Lili Misculin, Devana Lavrenčič in Lili Cernovec. Pomembni praznik so zaključile folklorne skupine z lepo izvajanimi narodnimi plesi.

Kolesarske dirke se je udeležilo 35 kolesarjev iz Gorice, Trsta in jugoslovanske cone STO. S starta so se tekmovalci pognali z vso na-

glico, tako da so prišli v kratkem času do Steverjana. Kljub hudi vročini in zaprašenim cestam so se tekmovalci trudili, da bi dosegli čim boljše čase. Pri Doberdolu se je prvi ločil od ostale grupe zmagovalec dirke Tržačan Javornik, ki je prispel na cilj za celih 12 minut in 20 sekund pred drugimi tekmovalci. Za njim sta privozila Della Santa in Lonziarič.

Rezultati: 1. Javornik Giorgio, (VC Trst), ki je prevozil 95 km v 2.59'10", s povprečno vožnjo 31.81 km na uro; 2. Della Santa Silverio (Proleter iz Kopra) 12'12" kasneje; 3. Lonziarič Peter v istem času; 4. Gismo Edo 13'17" za Javornikom; 5. Tamaro Lorenzo z istim časom; 6. Battistuta Giuseppe, 7. Zotič Alojz; 8. Succo Marcello; 9. Sulligaj Josip; 10. Mozetti Vittorio; 11. Matičoli Bruno. Od 35. kolesarjev je prispelo na cilj samo 11.

Tržaški atleti so se že dolgo časa pod spretnim vodstvom trenerjev Bandla in Corsi-ja pripravljali na srečanje z Goričani. Po zmagi goriških atletov nad močno atletske ekipo iz Domžal pri Ljubljani, so Tržačani nedeljsko srečanje še bolj željno pričakovali. Goričani, ki so komaj dobro začeli z lahko atletiko, so pokazali, da so se v kratkem času mnogo naučili in če bodo vztrajno trenirali, bodo v bodoče pokazali še večje uspehe. Tržaški atleti pa v nedeljo niso dali prav vse iz sebe. Temu je najbrže kriva velika vročina in ne preveč dobro pripravljeno tekališče.

Kljub temu pa so v Sovodnjah želi zmagati, premagali so Goričane z rezultatom 85 : 61.

Tehnični rezultati:

- 100 m: 1. Sedmak (T) v 12" in 1 desetinko; 2. Boccari (T) v istem času; 3. Curek (T) 12" in 3 desetinke itd.
- 3000 m: 1. Obid (G) 10'10"; 2. Gregori (T) 10'12"; 3. Caldi (T) 10'24".
- Skok v višino: 1. Ščuka (T) 1.69; 2. Jelen (G) 1.50; 3. Lesica (T) 1.50.
- Skok v daljino: 1. Sedmak (T) 5.37; 2. Lesica (T) 5.10; 3. Boccari (T) 4.93.
- Met diska: 1. Komel (G) 29.06; 2. Presel (T) 28.10; 3. Bensa (G) 26.20.
- Met kroglice: 1. Presel (T) 9.90; 2. Sedmak (T) 8.55; 3. Komel (G) 8.49; 5. Stekar (G) 8.31.
- Met kopja: 1. Komavli (G) 35.66; 2. Bensa (G) 32.66; Mentone (T) 29.42.

JUGOSLOVANSKI ATLETI ponovno premagali avstrijske

V soboto in nedeljo je bil na stadionu »WAC« na Dunaju atletske dvojboj med jugoslovansko in avstrijsko reprezentanco. Zmagali so Jugoslovanci, ki so v 19 tekmovalnih točkah zasedli 14 prvih mest, Avstrijci pa le pet.

Rezultati: tek na 400 m z ovirami: 1. Fritz (A) 55.4, 2. Zupančič (J) 56.4. Skok v višino: 1. Pilbach (A) 185 cm; Tek 100 m: 1. Brnad (J) 10.9, 400 m: 1. Sabolovič (J) 49.8, Met diska: 1. Tunner (A) 48.20 m; 2. Zerjal (J) 46.86, 1500 m: 1. Ottenheimer (J) 3:56.8, Trosek: 1. Petranovič (J) 14.07 m, Met kladiva: 1. Gubijan (J) 51.70 m, 10.000 m: 1. Mihalič (J) 31:16.8, Stafeta 4x100 m: 1. Jugoslavija 42.6 sek, 110 m z ovirami: 1. Fritz (A) 15.2 sek, 200 m: 1. Pecelj (J) 22.8 sek, Met kroglice: 1. Sarčević (J) 14.81 m, Met kopja: 1. Dangubič (J) 63.54 m, 800 m: 1. Hanc (J) 1:54.7, Skok v daljavo: 1. Wuerth (A) 6.97 m, 5000 m: 1. Ceraj (J) 14.53.4, Skok ob palici: 1. Milakov (J) 3.91 (nov jugoslovanski rekord), Stafeta 4x100 m: 1. Jugoslavija 3:22.2, 2. Avstrija 3:30.0.

Novi plavalni rekordi v Jugoslaviji

Vlado Korpes je v Stubljskih toplicah izboljšal mladinski državni rekord s 1:12,4 na 100 m prsno, mladinci »Mladost« so v prostem plavanju 4x100 m dosegli čas 4:25, člani pa so v mešani štafeti dosegli rekordni čas 4:50.4. V štafeti 4x200 m prosto je »Mladost« dosegla čas 9:12,6, ki sodi med najboljše letošnje rezultate v Evropi.

Na propagandnem tekmovanju v plavanju v Crikvenici je Branka Loparič postavila nov rekord na 400 m prosto v 5:38,5. Odlični čas je dosegla tudi na 100 m prosto 1:12,2.

RAZNE VESTI

Na Bledu je bil zaključen v soboto kajakski teden. V skupni oceni je zmagala Slovenija s 279 točkami, 2. je Hrvaška z 269, 3. Srbija s 47, 4. Makedonija s 34. Kot gostje so tekmovali avstrijski kajaki »Schwarz Weiss« z Dunaja in »Donaus« iz Linza, ki so zadnjega dne tekmovanja zmagali v vseh disciplinah, razen v enosedihi na 40.000 m.

Na mednarodni nogometni tekmi v Skopju med domačo ekipo Vardar in avstrijskim Dunajem so Dunajčani vodili v prvem polčasu z 2:0, Makedonci pa so v drugem polčasu rezultat izenačili 2:2.

Na Dunaju so bile mednarodne dirt-trak tekme, na katerih so jugoslovanski motociklisti premagali avstrijske z 67:39.

Na mednarodnih teniških tekmah za prvenstvo Avstrije so bili doseženi take rezultati: Kovalevski (ZDA) - Palada 6:4, 4:6, 6:3; Dorfmann (ZDA) - Redl (A) 6:4, 3:6, 6:3; Garet (ZDA) - Branovič 2:6, 7:5, 6:2. Jugoslovanski par Mitič-Palada je premagal avstrijski par Huber-Redl s 6:1, 6:4, 6:1. V singlu pa je Mitič izgubil v igri s Huberjem s 6:8 in 3:6. V polfinalu sta Mitič in Doleschel (A) premagala ameriško dvojico Geret in Stricker s 6:4, 6:2.

Na svetovnem prvenstvu na mirnih vodah, ki bo od 4. do 8. avgusta v Kodanju, bo poleg Belgije, Danske, Finske, Francije, Nizozemske, Švice, Švedske, Češkoslovaške, Avstrije, Norveške, Anglije in Luksemburga sodelovala tudi Jugoslavija. Udeleženci bodo tekmovali z olimpijskimi kajaki K1 na 500.000 in 10.000 m. Na istih progah bodo tekmovali tudi s kajaki K2 in K4.

Moskovski radio sporoča, da so Sokolova, Kabisheva in Vasilijeva postavile nov svetovni rekord v ženski štafeti na 3x800 m v 6'49"6.

Tržaške telovadke so na telovadnem nastopu žele največ priznanja med gledalci, ki so v velikem številu prihiteli iz Gorice, bližnjih vasi in celo iz Slovenske Benečije.

IZLETI in TURE VZGAJAJO MLADINO

Običajni izleti v prosto naravo kakor tudi dolge ture v gore zelo koristijo našemu zdravju. Vsakdo, ki ga delo zapira v nezdravo ozračje mesta, bi moral vsaj 1 krat na mesec na deželo ali v hribe. Predvsem pa so izleti dobra telesna pa tudi duševna vzgoja mladine. Pri preskrbovanju hrane, prenočišč, prevoznih sredstev itd, se mladina nauči odločnosti in odgovornosti. Ob nenadnih neprijetnostih pa si mlad človek, ko se mora nenadoma znajti, privzgoji organizacijski čut. Poleg tega pa naporene hoje in vremenske spremembe krepe ter utrjujejo mlado telo.

Ture so zelo zabavne in zdrave, ako so skrbno organizirane in pod resnim vodstvom izkušenega turista. Primerna obleka in obutev, dovolj materialnih sredstev, rezervirana prevozna sredstva ter eventualno prenočišče ali taborjenje, so predpogoji za dober uspeh.

Vodja izletniške grupe mora paziti, da ture niso dolgotrajne in da izletniki ne hodijo po zaprašenih cestah. Prah onemogoča pravilno dihanje in vpliva kvarno na turistično zdravje in njegovo duševno razpoloženje. Poleg tega pa je hoja po takih cestah veliko bolj utrud-

ljiva. Hoditi po ravnem, vzpenjati se navkreber itd, je priporočljivo le v zgodnjih jutranjih ali poznih popoldanskih urah, ko ni prehude vročine. Vodnik se mora ozirati na telesne zmogljivosti mladih turistov in čim opazni na obrabil in drži telesa prve znake utrujenosti, naj pušči, da si izletniki s krajšim odmorom zopet naberejo novih moči. Paziti pa mora, da ne sedajo na golo vlažno zemljo, da se oyrnejo, če so prepoteni in da razgrteji ne pijejo mrzle studenčnice. Vsakdo naj ima pri sebi čuterico s čajem ali uodo, ki jih bo odžejala. Tempo hoje naj bo srednji, največ 4 km na uro.

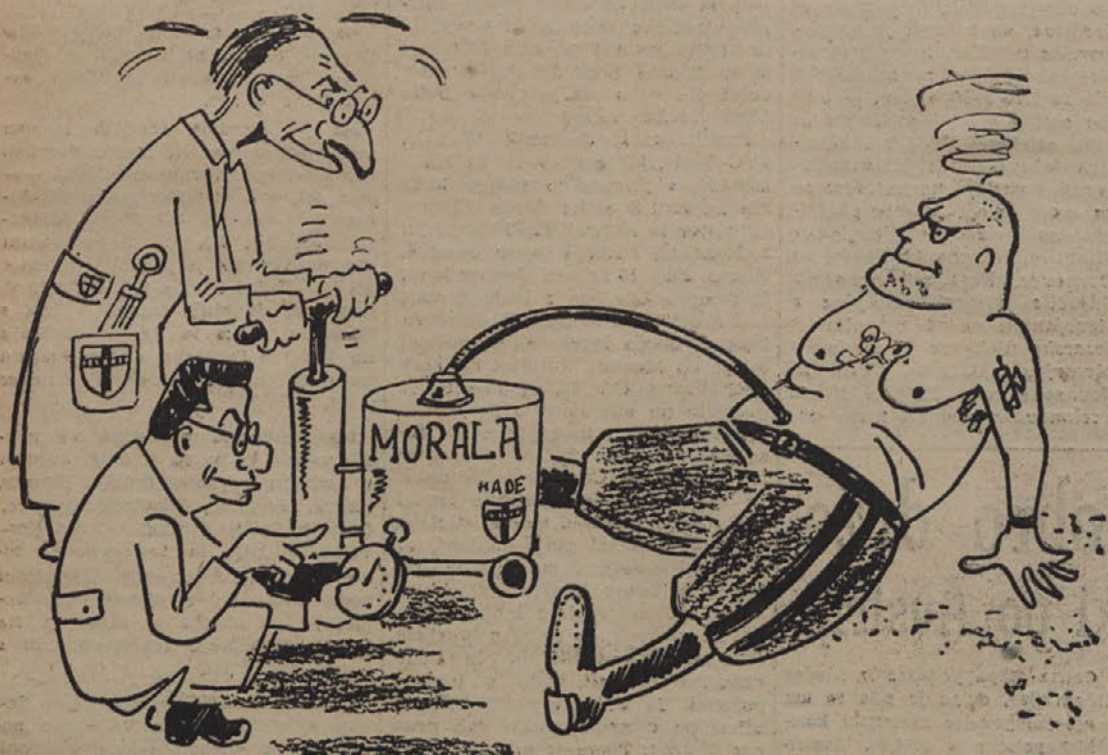
Zelo ugodno vplivajo ture v hladnih nočeh. Pri takih izletih pa mora vodnik dobro poznati pot, da ne zaide. Njegova naloga je tudi, da pazi na otroke, če so ti morebiti v grupi, in se teme boje. Napelje naj z njimi zanimiv pogovor, s katerim jih bo najlaže odvrnil od strahu. Priporočljivo je tudi, da imajo otroci pri sebi listič z imenom grupe in njenega voditelja in z naslovom kraja, kamor so namenjeni. Taka previdnost je potrebna, če se kdo izgubi ali pa se pripeti nesreča. (Se nadaljuje)

OŽIVLJANJE

25. julija je bil v Trstu praznik. Obhajali smo padec fašizma. V mestu ni bilo niti ene zastave, medtem ko jih tržaška irendentistična gospoda izobežaja za vsako figo, kot na primer za vstop Italije v prvo svetovno vojno in podobno.

DE GASPERI: Dajva mu še malo zraka Palmiro, da se revež popravi, saj veš, v treh bomo laže premagovali naše težave...

ZVEZDA, KI PREGANJA

Ali je to zvezda, ki nas vodi? Ne, veličanstvo! To je zvezda, ki nas preganja...

Strategi

A.: Američani na Koreji kar krepko nazadujejo. Kaj pa sploh mislijo?

B.: Počakaj! Niso še ugotovili, kdo je napadalec.

Pozna Tržačane

Pri slavnem polku št. 97 «Demogela» je tržaški fakir napravil dobro kariero v službi presvetlega cesarja Franca Jožefa: Postal je «feldvebel» — narednik. In glej čudo: Kar čez noč je ta feldvebel pozabil svoj tržaški dialekt ter nagovarjal, ali bolje: zmerjal svoje vojake — Tržačane samo še v nemščini. Ko ga je nekoč vprašal častnik, čemu to dela, je odgovoril: «Vi ne poznate Tržačanov. Samo tako bodo imeli respekt».

Stari avstrijski feldvebelski ouh še ni izumrl. Compagno SPADARO se je mudil nekoliko mesecev v Milanu. In ko se je vrnil, ni poznal več tržaškega narečja; govori je samo še «in lingua». Na začudenje vprašanje svojih «tovarišev» je sicer odgovoril nekoliko drugače kot avstrijski feldvebel, namreč: «Jaz sem zdaj fin». V bistvu pa je stvar ista. Kakor slišimo, je Spadaro dosegel svoj namen: Močno je imponiral s svojo «fineso». V teku je nabiralna akcija, da se Spadaru pokloni mogočen zabor avstrijskih viržink. Feldvebel brez viržinke je nemogoč kakor vol brez rogov. Kar bo pri nabiralni akciji preostalo, se bo pa uporabilo za nakup častnega, s srebrom okovanega «manganela» za comp. Vidalija. Razpisan bo tudi natečaj za himno: Hurra Franz Josef, eia, eia, alala!

Testament

Sem mnenja, da v atomski dobi utegnili ne bomo spravljati se s poti v imenu božjem, kakor se spodobi, s primernim govorom in s svečo v roki.

Umestno torej bi bilo, da vsak se loti razmišljanja v naprej, kaj v oporoki bo dedičem osamljenim zapisal. Sodeč po tem, kar pravijo preroki,

bo elektronski piš s sveta izbrisal vse pridobitve, ki smo jih doslej deležni.

Zato nam bodo redki preostali, ki bodo preživeli trpko veselico, nedvomno iz srca hvaležni za vsako nepreluknjano kozico.

Šport in pregovor

Ze pri lanski kolesarski krožni dirki v Franciji (Tour de France) je prišlo do spopadov med Francozi in Italijani. Italijani so bili napadeni pri Lionu, a ko je Tour stopil na italijanska tla v Piemontu, so ti-le povrnili Francozom milo za drago. Drugače vse leto govori in pišejo o ljubezni med «latinskima sestrama». Letos se stvar ponavlja. 25. t. m. je bil italijanski dirkač Bartali napaden v pirenejskih gorah in kolesar se je za trenutek moral spremeniti v boksarja. Če Italijani ne bi odstopili, snemo pričakovati, da bi se primerno «revanširali», ko bi Tour prišel na njihovo ozemlje.

Morala in pregovor: Stara ljubezen ne zarjavi!

DIEGO DE CASTRONE

CLN-ovski Diego de Castro se je spej začel zaletavati v slovenščino in Slovence. Predlagal je, da bi ZVU ukinila paragraf 183, ki omejuje uporabo slovenščine, in ga zamenjala z načelom: «Qui si parla soltanto italiano».

Mihec in Jakec

MIHEC: Danes je torek, 25. julija, torej delavnik. Kljub temu ima Trst nekam praznično lice.

JAKEC: Saj tudi je praznik. Danes je zgodovinska obletnica: Praznuje se konec fašizma.

MIHEC: A, tako! Potem pa kaže, da je Trst še precej antifašističen, ko je vse tako praznično razpoloženo.

JAKEC: Ne daj se varati, Mihec! Več kot polovica teh «prazničnih» Tržačanov danes na tistem proslavlja — nov začetek fašizma!

Obljube

Kakor poročajo listi, je 23. t. m. predsednik De Gasperi obiskal Matero, glavno mesto Lukanije v Južni Italiji. S posebnim zanimanjem si je ogledal tako imenovane «Sassi di Matera». To so luknje izdolbene v skale ali v ozidje starih utrab, večkrat celo v nadstropjih, druga nad drugo. V teh luknjah prebivajo številne družine, odrasli, otroci in živina, vse skupaj pomešano. Poč vtisom tega ogleda je De Gasperi imel nato na glavnem trgu mesta govor, v katerem je zatrjeval: «Vi, Lukanci, potrebujete streho, vodo, kruh, delo in svobodo. Obljubljam vam, da boste vse imeli!»

Neki robijaš je to poročilo bral in takole modroval: «Streho, kruh in vodo ter delo imam. Se nekaj tr svobodnega kretanja na dan naj mi dajo, pa se lahko Lukanci pred menoj skrivajo! Ti bodo morali šele čakati, da De Gasperi izpolni svojo obljubo. Potem bodo komaj imeli to, kar mi robijaši že davno imamo!»

Justo in Riko

RIKO: Rjeci, kar češ. Justo, ma ta kralj Leopoldo de Belgije je salamensko fanj dedec.

JUSTO: Kej šrajaš, Riko? Kej sje ratou monarhist?

RIKO: Tu glih ne. Ma fanj se me zdj, ke je pršou nazaj u Belgijuo, ku duobru zna, da ga nuobedn ne mara.

JUSTO: Ben, jen kej tu tebe briga?

RIKO: Altrokè! Teku tude jes tehkuo uastanem ne Uopèinahl!

brez pomisleka za solde. Ti so mu potrebni zlasti danes, ko še nima v pesti kaj donosnejše oblasti.

In tako se bosta menda z Vatikanom domenila, da bo on pobiral «firme», Vatikan pa naročila

za orodje in orožje. Čim podpisji bodo zbrani v prid mirovni propagandi, bodo škofi in kaplani

vadi žegnali orožje, da pobijejo vse one, ki podpisov niso dali. Vrag zaupaj v te patrone

in potuhnjene znanilce pacifistične kampanje, dokler vidno svet pehajo znova v bratomorno klanje.

Toda, kakor vidiš, Juca, spet na vrsti so prepiri. Naj zato končam. Pa zdravo in mi tega ne zameri!

KAFRA

Učitelj razlaga otrokom v šoli o kafri in njeni značilnosti, da na zraku počasi izgine.

UCITELJ: Povej Mihec, kaj še lahko tako zgine kot kafra...

MIHEC: Lega Nazionale, gospod učitelj. Vedno ste nam pravili, da ima 135.000 pristašev, zdaj pa jih ima le 4000.

piše JUCI

Moja draga Juca! Clovek pride včasih do spoznanja, da se nekaterim meša ali pa, da se jim sanja.

Kominformovskim sirotam se je čisto zamotalo v glavi. Zdaj sami ne znajo, kaj iz tega bo nastalo,

kajti zmešan Vidali pravi, da seno je slama danes, jutri, da bo maslo in pojutrišnjim salama.

Danes piše proti cerkvi ter preklinja kardinale, papeža in jezuite, ker si polnijo predale

in zavajajo nedolžne kominformovske ovčice. Jutri pa se gliha s škofi za mirovne spomence,

jih objavlja v svojih listih in na vse pretege hvali. Dobro obveščeni krogi pravijo, da bo Vidali

kmalu stopil v tesne stike s papežem in Vatikanom. Ta obisk baje obeta novo dobo vsem zemljanom,

ker Vittorio namerava s pomočjo diplomacije poravnati dosedanje neprijetne razprtije

Kremelskih in vatikanskih kardinalov in bojarjev. To pač ne zaradi sprave, marveč, ker tma denarjev,

ki jih Kremlju primanskuje, papež polno nogavico, in Vidali, Juca moja, da idejo in pravico